

**A Petőfi Sándor Általános Iskola
HELYI TANTERVE
ALSÓ TAGOZAT**

Szentes, Petőfi u. 15. sz.

2007.

TARTALOMT

TARTALOMT	1
KERETTANTERV AZ ALAPFOKÚ NEVELÉS-OKTATÁS BEVEZETŐ ÉS KEZDŐ SZAKASZÁRA	3
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 1–4. ÉVFOLYAM	10
MATEMATIKA.....	17
1. ÉVFOLYAM.....	20
2. ÉVFOLYAM.....	24
3. ÉVFOLYAM.....	29
4. ÉVFOLYAM.....	33
IDEGEN NYELV	38
4. ÉVFOLYAM.....	38
KOMMUNIKÁCIÓS SZÁNDÉKOK.....	39
ANGOL.....	40
4. ÉVFOLYAM.....	40
FRANCIA	42
4. ÉVFOLYAM.....	42
NÉMET	43
4. ÉVFOLYAM.....	43
INFORMATIKA.....	45
3. ÉVFOLYAM.....	47
4. ÉVFOLYAM.....	48
KÖRNYEZETISMERET.....	52
1. ÉVFOLYAM.....	55
2. ÉVFOLYAM.....	58
3. ÉVFOLYAM.....	61
4. ÉVFOLYAM.....	64
ÉNEK-ZENE.....	67
1. ÉVFOLYAM.....	68
2. ÉVFOLYAM.....	70
3. ÉVFOLYAM.....	71
4. ÉVFOLYAM.....	73
ÉNEK – ZENE TANTERV AZ EMELT SZINTŰ ÉNEK-ZENE OKTATÁSÁHOZ.....	75
1 – 4. OSZTÁLY.....	75
1. OSZTÁLY.....	76
2. OSZTÁLY.....	80
3. OSZTÁLY.....	82
4. OSZTÁLY.....	86
KARÉNEK 2 – 4. ÉVFOLYAM.....	91
VIZUÁLIS KULTÚRA	92
1. ÉVFOLYAM.....	94
2. ÉVFOLYAM.....	95
3. ÉVFOLYAM.....	97
4. ÉVFOLYAM.....	99
TECHNIKA ÉS ÉLETVITEL.....	101
1. ÉVFOLYAM.....	103
2. ÉVFOLYAM.....	104
3. ÉVFOLYAM.....	106
4. ÉVFOLYAM.....	108
TESTNEVELÉS.....	111
1-2. ÉVFOLYAM.....	112
3-4. ÉVFOLYAM.....	119

A PETŐFI SÁNDOR ÁLTALÁNOS ISKOLA HELYI TANTERVE A NAT 2007 TÜKRÉBEN

Forrás:

A „NAT 2007” néven emlegetett új oktatási dokumentumot egy módosított rendelet tartalmazza: A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 243/2003 (XII. 17.) Korm. rendelet (a 202/2007. (VII. 31.) Korm. rendelettel módosított, egységes szerkezetbe foglalt szöveg).

Célok és eszközök az intézmény oktatási folyamatában

„Intézményünk helyi tanterve – az óraszámok változatlanul hagyása mellett – előírja a természettudományok súlyának növelését. Az említett műveltségi területnek különös figyelmet adunk az oktatási folyamatban, és a vonatkozó kompetenciákat a többi tantárgyhoz kapcsolódó tevékenységek során is fejlesztjük. A kidolgozandó tanmenetekben átjárókat és kapcsolódási pontokat keresünk a többi tantárgyhoz.”

„Tantervünk fontos pedagógiai célnak tekinti a játékoság fokozását a bevezető és kezdő szakaszban. Pedagógiai módszereinket és tanmeneteinket olyan irányban módosítjuk, hogy a tanulók iskolai motivációját ezzel az eszközzel is növelhessük. Szükségesnek tartjuk ennek a játékoságnak a révén megkönnyíteni az átmenetet az óvoda és az iskola között, és a tanulás okozta nehézségek oldására is figyelmet kívánunk fordítani ebben az érzékeny és meghatározó életkorban.”

„Tantervünk elengedhetetlen pedagógiai követelménynek tekinti a terhelésnek a képességekhez való igazítását. Tantervünk - az oktatási folyamatot irányító dokumentumként – előírja az egyéni képességek figyelembe vételét, és a differenciálás révén megvalósítható egyéni terhelés követelményét, gyakorlatát.”

„Az oktatásirányítás és az iskola saját kezdeményezésére sorra kerülő diagnosztikai méréseket elengedhetetlennek tartjuk az egyéni fejlesztés útján. A mérések rendszeressé tételéhez azzal is biztosítani kívánjuk a technikai feltételeket, hogy rögzítjük: a mérések napján tanulóinknak felmentést adunk – a testnevelés és a szabadon választott órák kivételével – a többi tanórán való kötelező részvétel alól.”

„Intézményünk fontosnak tarja, hogy fokozza a lemaradó vagy gyengébb képességű tanulók állandó és rendszeres felzárkóztatását. Ennek érdekében a nem szakrendszerű képzés keretében, a többi tanra kompetenciafejlesztő szakaszaiban, a méréseknek megfelelő egyéni teljesítményszintekhez igazodva, differenciált oktatás keretében valósítjuk meg a felzárkóztatást.”

KERETTANTERV AZ ALAPFOKÚ NEVELÉS-OKTATÁS BEVEZETŐ ÉS KEZDŐ SZAKASZÁRA

(1-4. évfolyam)

Célok és feladatok

Az alapfokú nevelés-oktatás első szakasza az iskolába lépő kisgyermekben óvja és továbbfejleszti a megismerés, a megértés és a tanulás iránti érdeklődést és nyitottságot. Átvezeti a gyermeket az óvoda játékközpontú tevékenységeiből az iskolai tanulás tevékenységeibe. Fogékonnyá teszi saját környezete, a természet, a társas kapcsolatok, majd a tágabb társadalom értékei iránt. Az iskola teret ad a gyermek játék és mozgás iránti vágyának, segíti természetes fejlődését, érését.

A tanítási tartalmak feldolgozásának folyamatában - élményszerű tanulással, problémahelyzetekből kiinduló izgalmas tevékenységekkel, kreativitást ösztönző feladatokkal fejleszti az alapvető képességeket és alapkészségeket, közvetíti az elemi ismereteket, szokásokat alakít.

Ez az iskolaszakasz a kíváncsiságtól és érdeklődéstől motivált, szabályozott és kötetlen tevékenységek célszerűen kialakított rendszerében fejleszti a kisgyermekben a felelősségtudatot, a kitartást, az önállóságot, megalapozza a reális önértékelést. Mintákat és gyakorlóterepet ad, magatartási normákat, szabályokat közvetít a társas közösségekben való részvétel és együttműködés tanulásához, a problémamegoldáshoz, konfliktuskezeléshez. Megerősíti a humánus magatartásformákat, szokásokat, és a gyermek jellemét formálva elősegíti a személyiség érését.

Támogatja az egyéni képességek kibontakozását, segíti a tanulási nehézségekkel való megküzdés folyamatát. Törődik azoknak a hátrányoknak a csökkentésével, amelyek a gyermek szociális-kulturális környezetéből vagy a szokásostól eltérő ütemű éréséből, fejlesztési szükségleteiből fakadhatnak.

A fejlesztést a tanító az egyéni sajátosságokra épülő differenciált tanulásszervezéssel és bánásmóddal szolgálja. Az alapvető képességek, készségek, kompetenciák fejlesztésében a tanulói tevékenységekre épít. Az ehhez felhasznált tananyagtartalmak megtervezésekor, valamint a feldolgozás tempójának meghatározásakor, a pedagógiai módszerek és eszközök kiválasztásakor a tanulócsoport, illetve az egyes tanulók fejlődési jellemzőit és fejlesztési szükségleteit tekinti irányadónak.

Kiemelt fejlesztési feladatok

Énkép, önismeret

A kezdő iskolaszakasz bevezető időszakában az iskolába kerüléssel együttjáró tanulási mód, környezet és tevékenység váltást lassú átmenettel szükséges segíteni és minél inkább törésmentessé tenni.

A tanító biztonságérzetet fokozó, a tanulási sikerek gyakori megélésének és elismerésének feltételrendszerét megteremtő, tapintatos és szeretetteljes bánásmódja teszi lehetővé, hogy a kisiskolások felfedezhessék belső értékeiket, a feladatokkal való megküzdés élményét, kipróbálhassák fejlődő önállóságukat, s ne végzetes kudarcként, hanem hasznosuló tanulsággal éljék meg sikertelen próbálkozásaikat is.

A sokféle közös tevékenységben való részvétellel sajátíthatják el a gyerekek leginkább azokat az alapvető magatartási normákat, szabályokat és szokásokat, amelyek megalapozhatják a társadalmi, természeti és technikai környezetükkel kapcsolatos pozitív viszonyulásukat, elősegítve ezzel szocializációjuk sikerességét.

Hon-és népismeret

A kisiskolások különösen nyitottak, fogékonyak e fejlesztési terület irányában. Fontos, hogy a tanító minden lehetőséget - pl. az olvasmányok tartalmát, a közös éneklés, zenélés élményét, a képzőművészeti alkotásokkal való találkozás alkalmait, a társadalmi, természeti és technikai környezetből szerzett tapasztalatokat és ismeretbővítést célirányosan használjon fel ahhoz, hogy a haza fogalmát megtöltse tartalommal, gondoskodjon a nemzeti kultúra értékeinek átörökítéséről, ösztönzést adjon a nemzeti hagyományok ápolására és a hazaszeretet példáinak megmutatása mellett a hazaszeretet tevékenységekben megnyilvánuló gyakorlásához is teremtsen feltételeket. Ez a pedagógiai tevékenység természetesen csak akkor lesz teljes értékű, ha már kisiskolás korban megkezdődik a hazánkban élő nemzetiségek és népcsoportok iránti figyelem és nyitottság megalapozása, a kulturális értékekkel való ismerkedés és az elfogadásukra, a megbecsülésükre, a tiszteletükre való ráhangolás.

A jól megalapozott nemzeti azonosságtudatra épülhet fel **az európai azonosságtudat, az egyetemes kultúra** iránti fogékonyság, mert a gyerek olyan kitekintés, élmény és tapasztalás birtokába jut, amely a későbbiekben utat nyithat, és feltételt képez az európai identitás fejlődéséhez.

Környezeti nevelés

Az iskolába lépő kisgyerek az óvodából sok olyan hasznos tapasztalatot, élményt és érzelmi alapvetést hoz, amelyik megalapozza az alsó tagozat tudatosító, attitűdformáló, szokásalakító tevékenységét a környezettudatos magatartás formálásához.

A kisiskolások környezeti nevelésében kiemelt szerepe van a személyes tapasztalatoknak és az ismételten átélt élethelyzeteknek. Ezek többféle nézőpontból történő megbeszélésének, értékelésének, a vélemények ütköztetésének és a pozitív magatartásformák folyamatos gyakorlásának. Különösen fejlesztő hatásúak a gyermekek környezetében megfigyelhető és jól érzékelhető környezeti problémaszituációk megoldására szervezett - a gyerekek öntevékenységre, ötleteire építő - kreatív feladatok és projekt-jellegű tevékenységek.

Az információs és kommunikációs kultúra fejlesztése

A bevezető és a kezdő iskolaszakasz tanulási tevékenységeinek egyik leglátványosabb eredménye az új nyelvhasználati módok, az olvasás és az írás megtanulása és használatának eszközzé fejlesztése. Tekintettel arra, hogy a nyelvhasználati módok megtanulása egymásra épül, fejlesztésük pedig szorosan egymáshoz kapcsolódik, a velük való foglalkozás helyes arányainak kialakítása különös figyelmet igényel a tanítótól.

A különböző nyelvhasználati módok tanulásának pszichológiai és szociokulturális feltételeiben igen jelentős eltérések tapasztalhatók a tanulók körében. Ezért súlyos hiba, ha a tanítás feszített tempójú, egységes haladási ütemet vár el a tanulóktól, nincs tekintettel eltérő jellemzőikre, fejlesztési szükségleteikre. Az olvasás és az írás, valamint a szövegalkotás tanulásának kezdeti időszakában a szokásosnál is nagyobb szerepe van az egyéni különbségek figyelembevételének, a differenciált fejlesztésnek. Ilyen módon érhető el, hogy az olvasás, a szóbeli és az írásbeli önkifejezés élmény, örömteli tevékenység lehessen a gyermeknek.

Lehetővé kell tenni, hogy a tanulók saját olvasatuk szerint értelmezhesék a szöveget, kapjanak ösztönzést arra, hogy felépítsék magukban annak képi világát. Az értő olvasás fejlődésében fontos lépés az a tapasztalat, hogy a szöveg nemcsak irodalmi élményt nyújthat, hanem ismeretforrás is, s az így megszerzett tudás felhasználható újabb feladatok megoldásához.

Az anyanyelv emellett igényű használatának megalapozása is kisiskolás korban veszi kezdetét az ösztönös nyelvhasználat tudatosítási folyamatainak beindításával.

A kommunikációs kultúra korunkban nélkülözhetetlen összetevője a különféle ismeretforrások hasznának és felhasználhatóságának korai megtapasztalása, s ennek részeként az elektronikus média használatának megalapozása a számítógép elemi szintű kezelésének megismerésével.

Tanulás

Kisiskolás korban a tanulási képesség az érdeklődés, a kíváncsiság és a kompetenciára törekvés által motivált közös és egyéni tanulási tevékenységek keretében: problémahelyzetek megoldásával, kreativitást igénylő érdekes feladatokkal, a már megszerzett tudás szüntelen mozgósításával, új helyzetekben való felhasználásával fejleszthető leginkább. E tevékenységek közben alakulnak a későbbi - felnőtt kori - munkavégzéshez nélkülözhetetlen akarat jellemzők, érzelmi viszonyulások és képesség összetevők (tervezés, döntés, visszacsatolás, együttműködés, megbízhatóság, sikerek megélése, a kudarcok elviselése, újrakezdés, kitartás, önellenőrzés, értékelés stb.) is.

Szükséges, hogy ne csak a tanító direkt irányítása mellett, hanem szabadon választható témákban, kötetlen szervezésű és társas tanulási helyzetekben is kipróbálhassák képességeiket a tanulók.

Az önálló tanulás képességének megalapozásához az olvasás-szövegértés fejlődésének függvényében néhány elemi tanulási technika tapasztalati megismerése és többszöri kipróbálása, valamint alapvető tanulási szokások (pl. tanulási sorrend, időtervezés, könyvtárhasználat, szöveghasználat, önellenőrzés, hibajavítás) alakításának megindítása is hozzá tartozik.

Testi és lelki egészség

A kisiskolás egészséges fejlődését és eredményes tanulását döntő mértékben befolyásolja, hogy az iskola milyen mértékben és módon elégíti ki mozgásigényét. Ezért a mozgáskultúra célirányos, szervezett fejlesztése mellett naponta kellő időt szükséges biztosítani a kötetlen játékokra és a szabadlevegőn szervezett mozgásra.

A tanulók egészséges tanulási környezetének megszervezése, elhelyezése, a humánus, szeretetteljes bánásmód és szorongásmentes légkör megteremtése mellett a tanítónak figyelemmel kell kísérnie - a testi-lelki egészség védelmében - a gyermekek testi fejlődését és otthoni nevelését is, hogy adott esetben teljesíthesse védő-segítő feladatait.

A lelki egészség fontos összetevője a kortárskapcsolatok szerveződése, a közösségben elfoglalt pozíció, a barátkozás sikeressége. Ezek kedvező alakulásához esetenként a tanító segítsége indirekt irányítása is szükséges. Olyan pedagógiai eljárások alkalmazása kívánatos, amelyek hatására a mellőzést, a kirekesztést, a sértő elzárkózást, a féktelen indulati megnyilvánulásokat felváltja a csoportban az elfogadás, a türelem, készség az együttműködésre, az egymás segítése, az őszinte hangneme, a kölcsönös megbecsülés.

Felkészülés a felnőtt lét szerepeire

Az alapozás igényével már a kisiskolás nevelésében is megjelenik az állampolgári nevelés. Itt elsősorban a társadalmi tapasztalatok szerzése (pl. foglalkozások megismerése, a társadalmi munkamegosztás konkrét eseteinek megfigyelése, a felnőtt szerepekhez kapcsolódó szerepjátékok, magatartásformák, személyközi kapcsolatok elemzése, modellezése konkrét esetek kapcsán), attitűdformálás, magatartási minták közvetítése a cél. Továbbá olyan személyiségvonások fejlesztése, amelyek a későbbiekben nélkülözhetetlenek az értékes társadalmi tevékenységekben való részvételhez, az egyén boldogulásához (pl. feladattudat, a gyermek önmagáért és környezetéért érzett felelőssége, az együttműködés képessége, a közösség ügyei iránti érdeklődés, figyelem és tenniakarás, a véleménynyilvánítás igénye, a tolerancia, a türelem alapjai). A fejlesztés keretét a célirányosan szervezett tanulási és szabadidős tevékenységek és a természetes élethelyzetek adják.

A tantárgyak követelményeinek teljesítéséhez rendelkezésre álló időkeret felhasználása

Az 1-4. évfolyam tantárgyi rendszere és az óraszámok

Az óratervek kialakítása az alábbi szempontok figyelembevételével történt:

- a közoktatási törvényben az általános iskola bevezető és kezdő szakaszára meghatározott kötelező óraszámok,
- a NAT műveltségi területekre előírt százalékos időarányok,
- az informatika tanításának kiterjesztése az alsó tagozatra,
- a 2003-as törvénymódosítás testnevelés óraszámokat érintő változása,
- az intézmények gyakorlatában általánosan elfogadott és használt tantárgyi rendszer,
- választási lehetőség a helyi sajátosságoknak, igényeknek való megfeleléshez.

Tantárgy	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Magyar nyelv és irodalom	296	296	277,5	259
Matematika	148	148	129,5	111
Informatika			18,5	18,5
Idegen nyelv				111
Környezetismeret	37	37	55,5	74
Ének-zene	37	37	55,5	55,5
Rajz	55,5	55,5	55,5	55,5
Technika és életvitel	37	37	37	37
Testnevelés és sport	111	111	111	111
<i>Szabadon tervezhető óra</i>	18,5	18,5	0	0
Kötelező óraszám a törvényben	740	740	740	832,5

A NAT műveltségterületeinek megjelenése a tantárgyak rendszerében

Jelen helyi tanterv változat a NAT valamennyi műveltségterületének – alsó tagozatra meghatározott – fejlesztési tartalmait belefoglalja a fenti tantárgyak rendszerébe. A műveltségterületek és a tantárgyak megfeleltetését az alábbi táblázat mutatja.

Tantárgyak	A NAT műveltségi területei
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Művészetek: Dráma és tánc Informatika (Könyvtári informatika)
Matematika	Matematika
Informatika	Informatika
Idegen nyelv	Élő idegen nyelv
Környezetismeret	Ember a természetben Ember és társadalom
Ének-zene	Ének-zene Ember és társadalom
Rajz	Vizuális kultúra
Technika és életvitel	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember és társadalom Ember a természetben
Testnevelés és sport	Testnevelés és sport

A helyi tanterv szerkezete

Az egyes tantárgyak tantervei évfolyamokra bontva jelenítik meg a fejlesztési követelmények megvalósítását szolgáló, *tanulói tevékenységeket* és azokat a *tartalmakat, témaköröket*, amelyek a tevékenységek keretét adják. Az első két tanévet egy fejlesztési szakasznak tekintve helyi tanterv csak a második évtől határoz meg elvárható fejlesztési eredményeket. A második és a harmadik évfolyam végén *a következő tanévi fejlesztés alapjait*, a 4. évfolyam végén pedig a *továbbhaladás feltételeit* írja le.

Alkalmazott tantervek:

Tantárgy/évfolyam	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Magyar nyelv és irodalom					K			
Történelem és állampolgári ismeretek					E			
Idegen nyelv					R			
Matematika								
Informatika								
Környezetismeret					T			
Természetismeret					T			
Földrajz								
Biológia					A			
Fizika					N			
Kémia								
Ének-zene					T			
Rajz					E			
Technika és életvitel								
Testnevelés és sport					K			
Osztályfőnöki					V			

Alkalmazott tankönyvcsaládok

Tantárgy/évfolyam	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Magyar nyelv és irodalom	Nemzeti Tankönyvkiadó							
Történelem és állampolgári ismeretek	-	-	-	-	Nemzeti Tankönyvkiadó			
Idegen nyelv	-	-	-	Apáczai Kiadó				
Matematika	Nemzeti Kiadó							
Informatika	-	-	-	Műszaki Könyvkiadó				
Környezetismeret	Mozaik Kiadó				-	-	-	-
Természetismeret	-	-	-	-		-	-	-
Földrajz	-	-	-	-	-	Nemzeti Kiadó		
Biológia	-	-	-	-	-	Nemzeti Kiadó		
Fizika	-	-	-	-	-	Mozaik Kiadó		
Kémia	-	-	-	-	-	-	Nemzeti	
Ének-zene	Nemzeti Tankönyvkiadó, Apáczai Kiadó							
Rajz	Nemzeti Tankönyvkiadó							
Technika és életvitel	Nemzeti Tankönyvkiadó			-	-	-	-	-
Testnevelés és sport	Nemzeti Tankönyvkiadó							
Osztályfőnöki	Nemzeti Tankönyvkiadó							

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 1–4. ÉVFOLYAM

Bocsák Istvánné

A magyar nyelv és irodalom a helyi tantervben

A tantárgy helyi tanterv szerkezetének kialakításában érvényesülő megfontolások közül kiemeljük a tantárgy felépítésének egészében megjelenő elveket.

- **A tantárgyi célok, feladatok, tanítási-fejlesztési és tanulási követelmények összhangja**

A tárgy a kerettanterv felépítésének megfelelő szerkezetben alakította ki a *Célok és feladatok*, a *Fejlesztési követelmények*, valamint az évfolyamonként közölt *Belépő tevékenységformák*, *Témakörök*, *tartalmak* és *A továbbhaladás feltételei* szerkezeti egységek közötti kölcsönös összefüggéseket.

- **A tanulói tevékenységek egymásra épülése**

A magyar nyelv és irodalomtanításban érvényesítendő fejlesztő tanítás és tanulás felfogását fejezi ki a tanulói tevékenységeket átfogó keretbe helyező felépítés. A tanulói tevékenységek szerveződése lényegében azonos szerkezetű, az 1. évfolyamtól az 5–8. évfolyamon, valamint a középiskola mindhárom iskolatípusában, jóllehet e képzési szakaszok feladatai, témakörei, tartalmi természetesen eltérőek. A tanulói tevékenységek tartalmának változásai követhetőek, ha a táblázatban közölt, azonos cím alatt található tevékenységek bővülését, hangsúlyváltásait, tárgyának alakulását, absztrakciós szintjét vagy a tanulók bővülő háttérismereteire építő tartalmi jellemzőit összehasonlítjuk.

- **Gyermek, illetve tanulóközpontú szemlélet**

A tanulói tevékenységek egy része tantárgyi jellegű, azaz mindenekelőtt a magyar nyelv és irodalom tanulása által elsajátítható tudást és kompetenciákat foglalja magába. E szélesen vett kompetenciák – pl. az együttműködés, a kooperáció képessége, a szociális érzékenység, az empátia, az erkölcsi érzék, a tanulási képesség, a nyelvi problémamegoldás, az önálló ismeretszerzés a könyv- és könyvtárhasználattal, a mindennapi iskolai beszéd és írásbeliség normái mellett a kreatív kifejezőmódok elsajátítása – azonban egyúttal tantárgyközi jellegűek is. E felfogás szerint tehát a gyermekekre figyelő nyelvi és irodalmi képzés hatékonysága nagymértékben hozzájárulhat a gyermek, illetve a nagyobb diák egész iskolai eredményességéhez is.

A belépő tevékenységformák egységes szerkezete

1-4. évfolyam	5-6. évfolyam	7-8. évfolyam
Kultúrált nyelvi magatartás	Kultúrált nyelvi magatartás	Kultúrált nyelvi magatartás
Irodalomolvasás, szövegértés, olvasási készség	Szövegértés	Szövegértés
Szóbeli és írásbeli szövegalkotás, íráskészség	Szövegalkotás	Szövegalkotás
Tanulási képesség, könyv- és könyvtárhasználat	Tanulási képesség	Tanulási képesség
Nyelvtan, helyesírási ismeretek	A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete	A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete
Társadalmi ismeretek	Az irodalom és az olvasó kapcsolata	Az irodalom és az olvasó kapcsolata
Tánc és dráma		Az irodalmi kifejezésformák sajátosságai

Az anyanyelv ismeretének, használatának szintje meghatározza a tanulási képességet, az ismeretek elsajátításának szintjét, az önművelésre való igényt. Az első négy évfolyam döntő fontosságú a nyelvhasználati készségek elsajátításának szempontjából, ettől függ, mennyire lesz sikeres a gyermek a tanulásban iskolázásának további éveiben. A kerettantervben kiemelt szerepet kap a beszédértés, a beszéd formai és tartalmi oldala egyaránt.

Az olvasástanítás alapja a **beszéd, a beszédértés**. Ezek megfelelő szintre hozása elengedhetetlen feltétele az olvasás- és írástanítás megkezdésének. Ez a koncepció végig nyomon követhető az első négy évfolyamon. Az olvasás- és írástanulás tempója kiegyensúlyozott, nem sűrűti a gyermeket. Az első év végére legyen szilárd a hang-betű kapcsolat, s a tanuló biztonságosan tudja összeolvasni a betűket, vagyis legyen jól megalapozott az olvasástechnikája. Az írással kapcsolatos szemléletre is a fentiek jellemzők. Fontos, hogy biztos ismeretekkel rendelkezzen a gyermek a tanév végén az olvasás és az írás terén egyaránt, mert ezekre építve lehet a következő három évfolyamon fejleszteni a tudatos nyelvhasználati képességeket.

A korábbi gyakorlathoz képest változást jelent a **hangos olvasás** méltó rangra emelése. A hangos olvasásnak fontos szerepe van – különösen a kezdő szakaszban – az olvasottak megértésében, a későbbiekben pedig a kifejező, a tartalomnak megfelelő felolvasásban. Jóval nagyobb hangsúlyt kap a **szövegértő olvasás** képességének fejlesztése. Nem elég a felszínes szövegértés, az egyszerű összefüggések felismerése. Meg kell tanítani a gyermeket a szöveg rejtett tartalmának a felfedezésére, az olvasottak értékelésére is, hiszen ez a tanulás, az irodalomolvasás, az önművelés valódi hajtóereje.

A **tánc és dráma** a gyermek játék- és mozgásigényére alapozva olyan készségeket fejleszt és képességeket alapoz, amelyek nélkülözhetetlenek a mindennapi kommunikációban, az emberek egymás közti érintkezésében, a műértésben és műélvezetben. A **tanulási képességek** fejlesztése sokkal hangsúlyosabb, mint korábban. A kezdő szakasz nemcsak a szóbeli tanulás technikáit alapozza, hanem az ismeretszerzés írásbeli lehetőségeinek megismertetésével, lexikonok, szótárak használatának megtanításával és használatuk rendszeres gyakorlásával alapozza az önálló ismeretszerzés képességét.

Tanulói tevékenységek

A tantárgy részterületei a nyelvhasználati formákhoz kapcsolódnak: beszéd, beszédértés, olvasás, írás. A *beszéd* terén fontos a formai elemek (beszédlégzés, helyes ejtés, a hangok időtartama), a beszéd tartalmi jellemzőinek (szókincsfejlesztés, mondatalkotás, szövegalkotás) és a kulturált nyelvi magatartás formáinak tanítása, fejlesztése.

Az *olvasástanulásban* az olvasás megtanulása és az olvasási készség fejlesztése, a szövegértő olvasás képességének fejlesztése a kiemelt feladat. Az olvasmányok szövegeinek segítségével valósul meg a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi formálása.

Az *írástanítás* célja nemcsak a tetszetős, jól olvasható, esztétikus kézírás megtanítása, hanem az írás eszközként való tudatos használatának a megalapozása is. Az írott nyelvhasználatához kapcsolódik a nyelvtan-helyesírás és az írásbeli szövegalkotás (fogalmazás) tanítása is.

Minden tanulásban fontos szerepe van a mintának, a mintakövetésnek. Elsősorban tehát a tanítói mintaadásnak van kiemelt jelentősége. A tanulói tevékenységek között fontos a **megfigyelés**. Az első évfolyamon a hangtanításnál, a hangképzésnél, a helyes ejtésnél, a beszédlégzésnél – hogy csak a legfontosabbakat emeljük ki – alapvető tanulói tevékenység a megfigyelés és a látottak, hallottak pontos reprodukálása. A tanítói minta fontossága később is megmarad, hiszen a mondatfonetikai eszközök alkalmazásának megtanulása is elsősorban utánzás alapján történik, melynek alapja a megfigyelés.

Az **analógiának** is fontos szerepe van a tanulásban, hiszen kezdetben a hallási megfigyelés mellett az analógia segít a helyesírásban (pl. szóvégi hosszú, illetve rövid magánhangzók). Kisiskoláskorban az induktív eljárás a legeredményesebb az új ismeretek megtanulására (nyelvtani, helyesírási, fogalmazási). Az eljárás során az egyes, a konkrét példából indulunk ki, s további példák megfigyelése, elemzése során jutunk el az általánoshoz, a szabály megfogalmazásához. Ennek során az analógiának is fontos szerepe van, mert ez segíti az ismétlődések, a szabályosságok felismerését. A deduktív eljárásoknak a gyakorlásban, a készségek kialakításában, fejlesztésében van nagyobb szerepe, hiszen ennek során a szabály alkalmazását kell gyakorolni, automatizálni.

A szóbeli és az írásbeli nyelvhasználat elsajátítása során a nyelvhasználat tudatossá válásában a **kreativitásnak** is jelentős a szerepe. A gyermek kreativitása a tudással fokozható, minél többet tud a gyermek, annál ötletesebb, változatosabb egyéni változatokat hoz létre nyelvhasználatában. A konkrét tevékenységek is segítenek a gyermeknek az elvont fogalmak elsajátításában és a készségek fejlődésében. Például a hangok leválasztását, reprodukálást, képzését, az összeolvasást, a szavak szótagolását, a mondat szavakra bontását képek, kézmozdulatok segítik. A szavak alaki elemzését konkrét tevékenységekkel kapcsoljuk össze: aláhúzások, színessel való átírások, a szótő és a toldalék elkülönítése akár a szóalak tényleges elvágásával. A **cselekvésnek** fontos szerepe van a tanulási folyamatban, erre mindig jobban emlékszik a gyermek, mint ami csak szóban elhangzott. Minél több csatornát vonunk be a tanulási folyamatba, annál maradandóbb az eredmény. A megfigyelés, a tevékenység mellett szükség van a **tapasztalatok** megfogalmazására is, hiszen a gondolkodás elválaszthatatlan a beszédétől. A tevékenység során szerzett megfigyelések, tapasztalatok vezetnek el a gyermeket az általánoshoz, a szabályok megfogalmazásához, ami bizonyítja, hogy a gyermek meg is értette a tanultakat, s a gyakorlás révén válik automatikussá, azaz készséggé a megszerzett ismeret.

Az egyes évfolyamok elsajátítandó tevékenységei az első évfolyamra épülnek. Mindennek az alapját az olvasás és az írás megtanulása képezi. Mint ismeretes, ezek automatizmusának szintje döntő jelentőségű nemcsak az alsó tagozatban, hanem a gyermek egész iskolai pályafutásában, sikereiben és kudarcaiban. Az olvasás- és írástanításnak tehát kiemelt figyelmet kell szentelnünk. E két kulturális technika elsajátítása a beszédre, a beszédértésre és a beszédprodukciónak épül. Mielőtt megkezdődne a tényleges olvasás- és írástanítás, szükség van egy ún. előkészítő szakaszra, melyet az olvasás- és írástanításhoz szükséges speciális részkészségek kialakítására kell használni.

Az **általános részkészségek** közül az iskolai nevelésben-oktatásban meghatározó jelentőségű az egész-rész viszonyok felismerése, a nem-faj viszonyok felismerése, a dolgok tulajdonságainak a felismerése, hasonlóságok és különbségek azonosítása, formák felismerése, számfogalom, azonosságtudat, egymásutániség követése, közepes, jó beszédtempó kialakítása, jó ritmusérzék kialakítása, emlékezet fejlesztése: rövid távú, hosszú távú, verbális és vizuális érzélem és képzelet fejlesztése.

A magyar nyelv és irodalomtanításban hangsúlyosan fejlesztendő **speciális részkészségek**: a kommunikációs magatartás kialakítása, a jelfunkció kialakítása, a relációs szókincs fejlesztése, a nyelvi tudatosság fejlesztése.

A részkészségek közül a nyelvi tudatosság kiemelt figyelmet érdemel. Az olvasni kezdő gyermeknek van már némi fogalma a nyelv szerkezetéről: a mondatokról, a szavakról, a szótagokról és a hangokról. A nyelvi tudatosság fejlesztése során két ellentétes műveletet kell gyakorolni: 1. az analízist, vagyis a felbontást szöveg, mondat, szó, szótag, hang sorrendben; 2. a szintézist, vagyis az összerakást hang, szótag, szó, mondat, szöveg sorrendben. Mindkét művelet szükséges az olvasáshoz és az íráshoz, de az olvasás alapvetően szintetikus, az írás pedig analitikus tevékenység. Az olvasástanítás is fejleszti a nyelvi tudatosságot, kölcsönhatás van közöttük, s a jó olvasástanítás eredményeként a nyelvi tudatosság magasabb szintre emelkedik.

Az előkészítő időszak fő módszere az eseményképről való *beszélgetés*. A beszélgetéssel nemcsak a beszéd és a beszédértés fejlesztését szolgáljuk, hanem fejlesztjük a gyermek kreativitását, fantáziáját, érzelmeit, készítjük elő a szövegértő olvasást, a szövegalkotást, a nyelvtant és a helyesírást.

Az előkészítő időszakban alapozzuk az írástanítást is, fejlesztjük a *kézizmokat*, a *finommozgásokat*, megtanulják a gyermekek a betű- vagy íráselemeket, gyakorolják ezek vázolását és írását. Ebben az időszakban kell megtanítani a gyermeket a helyes testtartásra, a helyes írószerszámokra, az írásszokásokra: a füzet, illetve lap folyamatos felfelé csúsztatására, az írásmunka elhelyezésére a lapon, a sorokban való tájékozódásra, a balról jobbra haladó írásra, a laza, könnyed, lendületes írószervezetésre. Az írástanítást lehet párhuzamosan vagy késleltetve tanítani. Mindenesetre a mintegy száz évre visszanyúló hagyományok és tapasztalatok bizonyítják, hogy a *párhuzamos írástanításnak* több előnye is van: egyszerre csak egy betű írását, kapcsolását kell megtanulnia a gyermeknek. Az olvasásórát követő írásóra, a betű írott alakjának a megtanulása erősíti a betűalak megtanulását, emlékezetben való rögzítését és az összeolvasást. A két terület (olvasás, írás) egymást erősíti. Az írásminta is tetszés szerint választható (álló, ún. *cés* kötéses vagy dőlt). Bármelyiket is választja a tanító, tudnia kell, hogy mindkettőt gondolnia, fejlesztenie kell, mert mindkettő torzulhat, ha nem fejlesztik, nem gondozzák.

A betűtanulás időszaka mindenképpen legyen egyenletes, inkább lassabb tempójú, hagyjunk elegendő időt a hang-betű kapcsolat megszilárdulására, az összeolvasás megtanulására, mert csak biztos alapokon fejleszthető az olvasási készség. A folyamatot nem érdemes, de nem is lehet sürgetni, mert az érési folyamatokra idő kell. A látszólag gyors siker később kudarc forrása lehet, mert a bizonytalan tudás nem nyújt szilárd alapokat, összeomlik, mint a ház, melyet homokra építettek.

Olvasástanításunk évtizedeken át vitatott kérdése volt a *szótagolás*. Szótagoltassunk vagy ne szótagoltassunk? A szótagoltatásnak hosszú időre visszanyúló hagyományai vannak. A pszicholingvisztika kutatásai bizonyították a szótag fontosságát. A szótag a beszédprodukciónak és a beszédészlelésnek állandó eleme. A szótag adja az adott nyelv sajátos ritmusát is. A szótagolás az olvasástanításban nem öncélú tevékenység, hanem dekódolási stratégia, mely segít a hosszú szóalakok kiolvasásában. A magyar nyelv ragozó jellege miatt hosszúak a szóalakok. Különösképpen ügyelni kell a szóvégekre, a toldalékokra: ott vannak a fontos grammatikai információk. A szótagolva kiolvasott szóalakot azonban mindig ki kell mondani egészben is a fonetika törvényeinek megfelelően. Ezzel megelőzzük a rossz szóhangsúly és a betűejtés rögzülését, ugyanakkor segítjük az értelmes olvasás kialakulását. A szótagoltató olvasás nélkülözhetetlen és csaknem egyetlen eszköze a helyesírás korai tanításának. Amíg a gyermek nem ismeri a helyesírási szabályokat, csak a szótagolásra támaszkodhat a szavak leírásakor, mert a szóelemzés elve és a szótagolás összefügg, a morfémahatár sokszor egybeesik a szótaghatárral. Az olvasási érdeklődés ébrentartására a tanító minél többet meséljen, olvasson fel a gyermekeknek mind a négy évfolyamon. Olvasás közben néhányszor álljon meg, s kérdezze meg a gyerekeket, hogy szerintük mi fog történni, mit várnak, hogyan folytatódik a történet. Ezzel az eljárással szoktatjuk hozzá a gyermeket ahhoz, hogy hosszabb lélegzetű olvasmányokat is szívesen olvasson, s megtanítjuk arra, hogy a jó olvasó előre gondolkodik, működik a képzelete, elvárásai vannak a történettel kapcsolatban. Ez az úgynevezett *folyamatolvasás*, amely az igazi műélvezés, műértés alapja. Az olvasottakról való beszélgetés is fontos, mert ennek során tisztázhatók a gyermek gondolatai, érzései, felmerülő kérdései, problémái. Ha ilyen előkészítés után kap a gyermek először hosszabb lélegzetű házi olvasmányt, biztosan nem vált ki belőle ellenállást a feladat.

Témakörök, tartalmak

A témakörök ismétlődően térnek vissza az első négy év során, ez nem új koncepció. Az első év legfontosabb feladata az olvasás és írás jelrendszerének a megtanítása, valamint a szövegértés legelemibb szintjének a kialakítása (szó szerinti megértés). Ezekkel párhuzamosan történik a beszédfejlesztés. A tanulás alapja a beszédértés és a beszédprodukciónak megfelelő, a tanuláshoz nélkülözhetetlen szintje. A beszédfejlesztés azért is került központi helyre, mert az elmúlt időszakban eléggé háttérbe szorult, a szükségesnél kisebb hangsúlyt kapott, ugyanakkor társadalmi szinten megnőtt az igény a szóbeliség iránt. Az iskolába lépő gyermekek többségének beszéde és beszédértése annyira alacsony szintű, hogy jelentős fejlesztőmunka szükséges ahhoz, hogy az olvasás- és írástanítást meg lehessen kezdeni. Ez a fejlesztés nem fejeződik be az első évfolyam végén, egységes egész a négy évfolyam tananyaga és tevékenységformái.

A tartalmak és tevékenységek tervezésében fontos szempont az *integráció*. Nem jelenti az egyes területek összemosisát, azt azonban mindenképpen ki kell használni, hogy az egyes területek, részterületek egymásra épülnek, egymást erősítik. Így például az olvasmány témául szolgálhat a fogalmazásórán, nyelvi anyagot adhat a nyelvtanórához és az írásórához is. Minden anyanyelvi órán legyen egy domináns tevékenység (olvasás vagy nyelvtan vagy fogalmazás), de a többi tevékenység is (beszéd, írás, olvasás, helyesírás, nyelvtani ismeret) kapjon szerepet. Így fejleszthető egységben az anyanyelv használata.

Különösen kiemelten kell kezelni a *helyesírási készség* fejlesztését. Ez a készség rendszeres gyakorlással és a hibák rendszeres és folyamatos javításával és javíttatásával fejleszthető. Az alsó tagozatban egyébként is fontos a gyermekek minden írásbeli munkáját javítani és javíttatni.

A harmadik évfolyamon belépő *fogalmazástanítás alapozása* már az első évfolyamon megkezdődik a mondatalkotással és a szókincsfejlesztéssel. A szövegértés fejlesztése során sok tapasztalatra, ismeretre (téma, műfaj, tagolás, részek szerepe, lényeges gondolatok, cím és tartalom kapcsolata stb.)

tesznek szert a gyermekek, melyeknek tudatosítása a harmadik osztályban történik meg. A fogalmazás témája fontos a gyermek számára, mert csak arról ír szívesen, arról van mondanivalója, amivel kapcsolatban vannak saját élményei. A fogalmazás munkafüzettel párhuzamosan feltétlenül kell füzetet is használni, mert csak a füzetben van lehetősége a gyermeknek a saját élmény, a saját gondolatok megfogalmazására. Egyébként is csak a füzetbe írás során tanulhatja meg az írásmű elhelyezésének, a mondanivaló tagolásának a szabályait. A kifejezőkészség fejlesztése szempontjából fontosak az ún. műhelygyakorlatok, melyek egy-egy fogalmazási műveletet gyakoroltatnak, tudatosítanak. A folyamatot úgy helyes tervezni, hogy minden önálló fogalmazást javítóóra kövessen. Ezeken az órákon lehet a típushibák javítására beiktatni a műhelygyakorlatokat: a szövegtervezési és -tagolási, a szövegszerkesztési és a stílusgyakorlatokat.

A szövegtervezési és tagolási gyakorlatok elsődleges célja a mondanivaló tudatos formálásának, valamint a racionális gondolatmenet kialakításának megtanulása. A *tématartási* gyakorlatok az anyaggyűjtéshez és a mondanivaló tervezéséhez kapcsolódnak, a *témafelvetési* gyakorlatok viszont a szerkesztés egyes elemeit is magukba foglalják. A szövegszerkesztési műhelygyakorlatok célja kettős. Egyrészt a gondolatmenet hibáit szeretnénk megelőzni és javítani, másrészt a bevezetésnek és a befejezésnek a középső, terjedelmesebb részhez történő kapcsolódását gyakoroltatjuk. Az alsó tagozatos fogalmazások legfőbb stíluskövetelménye a helyesség, vagyis a világos, szabatos és tömör gondolat kifejezés. A stílus szépségét ebben az életkorban a nyelvi eszközök természetes és változatos alkalmazásában kívánhatjuk meg. A *stílusgyakorlatok* éppen az integráció érdekében nagyon jól kapcsolhatók a nyelvtanórai feladatokhoz, az íráskészség fejlesztéséhez vagy az olvasásórák szövegelemző tevékenységéhez, amikor egy-egy szemelvény nyelvi eszközeit vizsgáljuk.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy a helyi tantervben

A tantárgy részterületei hagyományosan a következők: *olvasás, írás, nyelvtan, fogalmazás*. Az *első évfolyamon* csak olvasást és írást tanítunk, a beszédértést és a beszédfejlesztést beépítjük az olvasás- és írástanításba. A *második évfolyamon* belép a nyelvtan és a helyesírás tanítása, ugyancsak integráltan szerepel a beszédértés és a beszédprodukciónak fejlesztése. A *harmadik évfolyamon* önálló tantárgyak: olvasás, nyelvtan-helyesírás, fogalmazás. Az íráskészség fejlesztésére sajnos nem jut külön óra, de ha megoldható, érdemes beiktatni egy órát hetente, mert még ráfér az írásra a készségfejlesztés, hiszen ebben az évben a füzetek vonalazása is megváltozik, s ez jelentős visszaesést okoz az írásképpen és a tempóban is. A *negyedik évfolyamon* változatlanok a résztantárgyak: olvasás, nyelvtan-helyesírás, fogalmazás.

Mindegyik évfolyamon szerepel a *könyv- és könyvtárhasználat*, a *tánc és dráma*, de ezeket *integrálni* kell a résztantárgyakba.

A *taneszközök* kiválasztása szabadon történik. Mégis érdemes néhány szempontot figyelembe venni. Lehetőleg tankönyvcsaládot válasszon a tantestület. Az ábécéskönyv az alábbi kívánalmaknak feleljen meg:

- Tartalmazzon megfelelő idejű és alaposágú előkészítő időszakot.
- A beszélt nyelvre építsen, a hangot tanítsa először, majd ezt követően a betűt.
- Egyformán fejlessze az auditív és a vizuális területeket.
- Egyenlő mértékben fejlessze az anyanyelvi képzés területeit, a beszédet, a beszédértést, az olvasást, az írást, a nyelvi tudatosságot és a helyesírást, tehát a szó igazi értelmében valósítsa meg az integrációt.
- Az írástanítás lehetőség szerint legyen párhuzamos az olvasástanítással, hogy a két terület kellőképpen támogassa egymást.

- Legyen módszeresen kidolgozott az írás tanítása; a betűtanításban ne siessen, egy betűt tanítson egyszerre, s biztosítson elegendő időt a gyakorlásra; kezdetben alkalmazza a szótagolást, mint dekódolási stratégiát.
- Szövegei legyenek érdekesek, igényesek, olvasásra motiválóak, a szövegek terjedelme fokozatosan növekedjen.
- A szövegek nyelvezete segítse az olvasástechnika és a szövegértés fejlesztését.
- Szótani, mondattani és szövegtani szempontból tervszerűen építkezzenek az elsőtől negyedikig vagy még tovább.
- Szövegtani szempontból a szövegei legyenek koherensek, tagolódjanak bekezdésekre.
- Az olvasókönyv nyomása legyen jól olvasható, szellős.
- Az illusztrációk legyenek összhangban a szövegekkel, s legyenek ízlésesek, esztétikusak, hozzájáruljanak a gyermek fantáziájához.

A helyi tantervben figyelmet kell fordítani a differenciálás (felzárkóztatás, egyénre szabott képességfejlesztés), a kreativitás, az olvasóvá nevelés tevékenységeire is.

Szemponatok a tanulók teljesítményének az értékeléséhez

Az első négy év egy fejlesztési szakasznak tekinthető, ezen belül is két szakasz különíthető el. Az első szakasz az első két év. Ez a legfontosabb az alapozás szempontjából. A második évfolyam végére kell elsajátítani a gyermeknek azokat az anyanyelvi készségeket, melyek alapját képezik a későbbiekben kifejlesztendő képességeknek. Ezért nem célszerű az első osztály végén túlzott követelményeket támasztani a kisgyermekkel szemben. Elégedett lehet a tanító, ha a gyermekek szótagolva vagy lassú folyamatossággal tudnak hangosan olvasni, s meg is értik az olvasottak első, szó szerinti jelentését. Az írott betűket szabályosan alakítják és kapcsolják, másolás és tollbamondás után le tudnak írni szavakat, rövid mondatot. Nem a gyorsaság a fontos, hanem a biztos felismerés és reprodukálás. A második és a további évfolyamok végén annál részletesebbek a továbbhaladás feltételei. Azt azonban fontos leszögezni, hogy ezek a követelmények elsősorban a *tevékenységeket* nevezik meg, nem a minimális teljesítményt. Minden iskolának a magának kell megfogalmaznia a továbbhaladás feltételeit. Nem lehet országos szinten meghatározni a követelményeket, mert ami az egyik iskolában a minimum, az esetleg egy másik iskolában a maximumot jelenti. A legtöbb szövegértést ellenőrző feladat többnyire *néma olvasásra* alapozott. A néma olvasást is meg kell tanítani, az nem magától értetődő a kisgyermek számára, hiszen neki még kell sokszor a hallás is a megértéshez. Ezt bizonyítja a vokalizáció, melyet évtizedeken keresztül hibásnak, s mielőbb kiirtandónak tartott a szakma. Mint annyi téves elképzelés, ez is sok kárt okozott, mert például megnehezítette a néma olvasás készségének kialakulását. Így aztán nem is ritka eset, hogy a néma olvasás után történő szövegértés nem a szövegértés szintjeiről ad reális képet, hanem a néma olvasáséről. Ezért megfontolandó tehát, hogy milyen terjedelmű szöveget adjunk a gyermekeknek néma olvasásra felmérés céljából.

Az értékelésben nagyobb szerepe van a gyermekek *folyamatos megfigyelésének* és a *szóbeli értékelésnek*. A *szöveges értékelés* csak az első évfolyamon szokásos, jó lenne ezt rendszeresebbé tenni, az iskolák dolgozzák ki a helyi tantervükben a szempontokat. A beszéd és a kulturált nyelvi magatartás fejlődésének szöveges értékelése például sokkal többet mond a gyermeknek és a szülőnek, mint az osztályzat. Általában sokkal többet kell a gyermekeket szóbeli feleleteik alapján értékelni, mint az írásbeli feladatlapok, ún. felmérők alapján. A tevékenység pedig esetenként sokkal biztosabb alapot nyújt a gyermek valódi tudásának értékeléséhez, mint ha ugyanazt a dolgot elmondatjuk vele szóban. Például hiába tudja a gyermek a nyelvtani szabályokat, ha nem tud egy óhajto mondatot fogalmazni, vagy nem ismeri fel a szövegben az igéket, vagy hiába tudja az elválasztás szabályait, ha nem tudja helyesen elválasztani a szavakat adott esetben.

A feladatlapos munkáknak is megvan a szerepük a gyermekek teljesítményének, tudásának az értékelésében, de nem szabad, hogy ezek legyenek túlsúlyban.

MATEMATIKA

1–4. évfolyam

Célok és feladatok

A matematikai nevelés célja az általános iskola kezdő szakaszán azon képességek fejlesztése, melyek segítségével a tanulók felkészülnek az önálló ismeretszerzésre. Ennek elérésére életkoruknak megfelelő, tapasztalaton nyugvó megismerési módszereket sajátítanak el. Tapasztalatgyűjtés keretében foglalkozunk:

- az alapvető matematikai képességek kialakításával,
- a gondolkodás fejlesztésével,
- a helyes tanulási szokások kiépítésével,
- az ismeretszerzés során alkalmazott önállóság mértékének fokozásával,
- a matematika tanulása iránti érdeklődés felkeltésével,
- a pozitív attitűd alapozásával,
- az életkornak megfelelő matematikai szaknyelv elsajátításával.

A matematika tanulásának alapja a tapasztalatszerzésből kiinduló induktív megismerés. Ennek keretében kerül sor a megfigyelés irányítására, a spontán megfigyelésből a tudatos, célirányos megfigyelésre való felkészülésre, az észrevételek megfogalmazására, rendezésére, értelmezésére és lejegyzésére, valamint a szerzett tapasztalatok más tanulási helyzetekben való alkalmazására.

A matematika tanulása az első négy évfolyamon alapozó jellegű. A nevelési - oktatási feladatok sorában a képességfejlesztésnek kiemelt szerepet szánunk.

Az ismeretnyújtás a képességek gazdag tárházának fejlesztése közben, a kisiskolás korosztály fejlődési ütemének figyelembe vételével történik.

A fejlesztés fontosabb területei:

- összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés képessége, megfigyelőképesség,
- emlékezet, (mozgásos, tárgyi, fogalmi)
- válogató, osztályozó és rendszerező képesség,
- adatok gyűjtése, rögzítése, rendezése,
- lényegkiemelő képesség,
- absztraháló és konkretizáló képesség,
- összefüggések felismerése, oksági és egyéb kapcsolatok feltárása,
- probléma felismerése, problémamegoldás tárgyi tevékenységgel és egyszerűbb esetekben gondolati úton,
- tevékenységekhez kötött alkotó gondolkodás,
- kreativitás,
- analógiák felismerése, követése,
- algoritmikus gondolkodás, algoritmusok követése,
- logikai gondolkodás elemi szinten,
- tapasztalatok kifejezése különféle módokon (megmutatással, rajzzal, adatok rendezésével, példák, ellenpéldák gyűjtésével stb.), megfogalmazása saját szókinccsel, egyszerűbb esetekben matematikai szaknyelv, illetve jelrendszer alkalmazásával,
- a munkavégzéshez szükséges általánosabb képességek (pl.: pontosság, rendszeresség, megbízhatóság, a részletszámítások és az eredmény ellenőrzése).

A kezdő szakasz feladata az alapvető matematikai ismeretek elsajátítása, a problémamentes továbbhaladás biztosítása a kötelező oktatás keretében. Az alapozás a matematika kiemelt témaköreiben az ismeretek koncentrikus és spirális bővülését segíti elő.

Ezért kiemelten kezeljük azokat a tanítási tartalmakat, amelyekre a következő iskolaszakasz tananyaga épül:

- a természetes szám fogalmát gazdag tartalommal építjük ki tízezres számkörben,
- segítjük a biztonságos eligazodást a tízes számrendszerben,
- kidolgozzuk és fejlesztjük a biztonságos szám- és műveletfogalomra épülő számolási készségeket,
- formáljuk a sík- és térbeli tájékozódási képességét,
- alakzatok megismerésével, formai és mennyiségi tulajdonságok felismerésével, egyszerű transzformációkkal alakítjuk a geometriai szemléletet,
- tapasztalati függvények és sorozatok vizsgálatával, ábrázolásával segítjük a problémalátást, probléma megoldási képesség fejlődését,
- valószínűségi játékokkal, megfigyelésekkel, kísérletekkel a valószínűségi szemléletet alapozzuk meg,
- konkrét szituációkkal, példákkal alakítjuk a tanulók szemléletét a valóság és a matematikai modell kapcsolatáról.

Alapvető fontosságú, hogy nem mennyiségi, hanem minőségi fejlesztés történjen, tehát a tanulók tempójának megfelelően haladjunk, ne a többre, hanem az alaposabbra helyezzük a hangsúlyt.

A matematika tanítása kettős célrendszerre épül. Egyrészt a kognitív képességek fejlesztésére szolgál és lehetőséget teremt a gondolkodási módszerek alkalmazására. Másrészt a tanulási szokások kiépülését segíti, rendszerességre, tudatosságra, a megismerési módszerek önálló alkalmazására nevel. Az önellenőrzés képességének fejlesztésével további felfedezésre, kutatásra ösztönöz.

A matematikai képességek kiépítését és folyamatos fejlesztését az iskolai kezdő szakasz alapvető feladatának tekintjük. A fejlesztés eredményeként azt várjuk, hogy a 4.évfolyam befejezése után a tanulók a megismerési módszerekben gazdagodva, a matematika és a matematikatanulás iránt pozitív beállítódással, érdeklődéssel, a továbbhaladáshoz szükséges ismeretek birtokában folytathassák tanulmányaikat.

Fejlesztési követelmények

Az elsajátított matematikai fogalmak alkalmazása

A matematikai szemlélet fejlesztése

Az általános iskola első négy évfolyamán a matematikai fogalmak elsajátításának alapozása történik. Gyakorlati tevékenységre, konkrét tapasztalatszerzésre épül. A számfogalom és műveletfogalom építése, a számolási készség fejlesztése az alpműveletek körében az életkornak megfelelő mélységben, fokozatosan bővülő számkörben folyik.

A mennyiségek közötti kapcsolatok felfedezése, a változások, összefüggések megfigyelése tárgyi tevékenység során történik. A tapasztalatok megfogalmazásával a szóbeli kifejezőképességet fejleszthetjük.

A tér- és síkgeometriai szemléletet a gyermekek konkrét tárgyi tevékenységével, a valóságot bemutató, a legkülönbözőbb technikákkal nyert anyagok, modellek segítségével alakítjuk. (Pl. fotók, videó, számítógép)

A matematikai logika legegyszerűbb elemeinek (pl.: „vagy”, „és”, „nem”) használatával fejlesztjük az összefüggések belátásának és pontos megfogalmazásnak képességét.

A matematika életkornak megfelelő elemi fogalmait (pl. több, kevesebb, mértékegységek) a mindennapi életben való előfordulásnak megfelelően használjuk.

Folyamatosan fejlesztjük a modellalkotás képességét, a lényeges és lényegtelennek tűnő dolgok szétválasztását. Egyszerű esetekben vizsgáljuk a „modell jóságát”.

Felhívjuk a figyelmet a hétköznapi és a matematikai nyelv különbségeire.

A sokoldalú gondolkodásmód fejlesztése érdekében konkrét tevékenységgel, kísérletezéssel példákat gyűjtünk a biztos, véletlen, lehetséges esetekre.

Gyakorlottság a matematikai problémák megoldásában, jártasság a logikus gondolkodásban

A problémamegoldó gondolkodás fejlesztésére a matematikai összefüggések szöveges megfogalmazását, modellezését (kirakás, eljátszás) alkalmazzuk.

A matematikai szövegértő képesség alapozása és folyamatos fejlesztése összetett feladat. A beszédértésre épül és az értő olvasás színvonalának megfelelően fejlődik. A szövegösszefüggések értelmezése, az adatok kiválasztása a szövegből, az adatok közötti kapcsolatok felfedezése tevékenység, ábrázolás keretében történik, majd fokozatosan térünk át a számokkal, műveletekkel való kifejezésére. A megoldásban a próbálgatásnak, következtetésnek, logikus gondolkodásnak elsődleges szerepet tulajdonítunk. Csak ezután következhet az algebrai úton történő megoldás alkalmazása. A mérés témakörének tanításakor kiemelt szerepet tulajdonítunk a konkrét mérési tevékenységben való jártasságnak.

Az elsajátított megismerési módszerek és gondolkodási műveletek alkalmazása

Az ismeretszerzésben az életkornak megfelelő induktív eljárások alkalmazása, a konkrétból való kiindulás, a sokféle tevékenységből származó tapasztalat összegyűjtése vezet el az általánosabb összefüggések megfogalmazásáig, elvontabb ismeretek rögzítéséig. Az általánosítás az iskolázási szakasz befejezéséhez közeledve, bőséges tapasztalati alapozás után következhet.

A gondolkodás fejlesztése a gondolkodási műveletek következetes alkalmazásán keresztül történik. Ilyenek: az egyszerű állítások igaz vagy hamis voltának eldöntése, a megadott vagy választott szempont szerinti csoportosítás, osztályozás, néhány elem sorbarendezeése, bizonyos feltételeknek eleget tevő elemek kiválasztása, adatok gyűjtése, lejegyzése, grafikonok készítése, értelmezése, szabályszerűségek észrevétele.

A matematikai problémák megoldását konkrét tevékenységen való értelmezéssel és ugyancsak a konkrét tárgyi tevékenységben való megoldáskereséssel, a matematikai modellalkotás aprólékos kidolgozásával, esetenként egy-egy feladat apró lépésekre bontásával, elemi algoritmusok alkalmazásával segítjük.

A helyes tanulási szokások fejlesztése

A matematikai tevékenységek megszerettetése, a matematikai szemlélet formálása a kezdő szakasz alapvető feladata. A helyes tanulási módok kialakítása a gondolkodási képességek fejlődését eredményezi, mely a tanulás más területén is hasznosítható. A kognitív képességek együttes fejlesztéséhez a matematika a következő területeken járulhat hozzá: az anyanyelv és a szaknyelv adott szinten elvárható, megfelelő pontosságú használata, a megértett és megtanult fogalmak, eljárások eszközként való használata, megoldási tervek készítése, kellő pontosságú becslések, számítások a mérések előtt, feladatmegoldások helyességének ellenőrzése, indoklások, érvelések, kérdésfeltevések, kételkedések, igazolás keresése, a megértés igénye, tapasztalatok gyűjtése a matematika érdekességeiről, tankönyvek, feladatlapok önálló használata.

A matematika tanulásának szokásrendjébe tartozik a pontos munkavégzés, a fegyelmezett számjegy- és jelírás, a rendezett írásbeli munka és értelmes, rendezett szóbeli megfogalmazás.

1. ÉVFOLYAM

Számтан, algebra

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK	TANANYAGÉSA GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI
	Számfogalom a húszas számkörben	
<p>A megfigyelőképesség fejlesztése konkrét tevékenység útján.</p> <p>A szám- és műveletfogalom tapasztalati úton való alakítása a 20-as számkörben.</p> <p>A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak felismerése.</p>	<p>Természetes számok 0-20-ig</p> <p>A számfogalom építésének előkészítése: tárgyak, személyek, dolgok összehasonlítása, válogatása, rendezése, csoportosítása, halmazok képzése közös tulajdonságok alapján.</p> <p>Tárgyak hosszúságának, szélességének, tömegének, edények űrtartalmának összehasonlítása, összemérése.</p> <p>Tárgyak meg – és leszámlálása egyesével, kettesével, számnevek sorolása növekvő és csökkenő sorrendben.</p>	<p>Tárgyak, személyek, dolgok érzékelhető tulajdonságainak felismerése, válogatás közös és eltérő tulajdonság alapján.</p> <p>Számfogalom a 20-as számkörben; biztos számlálás, mérés.</p>
	<p>Számok tulajdonságai: a számok jele; összeg- és különbségalakjaik a számok bontott alakja számjegyek száma páros, páratlan számok.</p>	<p>Számok írása, olvasása.</p> <p>A számok kéttagú összeg- és különbségalakjainak felsorolása.</p> <p>Páros és páratlan számok felismerése.</p>
	<p>A számok összeg és különbség alakjainak előállításuk kirakással, rajzzal, leolvasása kirakásról, rajzról.</p>	
	<p>Számok kapcsolatai: nagyságrend számszomszéd Viszonyítások, rendezések, számok helyének megkeresése számegegyenesen.</p>	<p>A számok szomszédainak ismerete.</p> <p>Növekvő és csökkenő számsorozatok képzése adott szabály alapján.</p>

	Műveletek értelmezése, műveletvégzés	
A számok közötti összefüggések felismerése; a műveletek értelmezése tárgyi tevékenységgel és az ezt felidéző szöveg alapján.	A hozzáadás/összeadás és elvétel/kivonás értelmezése, tevékenységgel, rajzzal és szöveges feladattal . Az összeadás tagjainak felcserélhetősége. Két halmaz egyesítése: hozzátevéssel konkrét esetekben Egy halmaz felbontása: elvétellel konkrét esetekben	Hozzátevés, elvétel tevékenységgel, megfogalmazása szóban. Valamennyi kéttagú összeg és különbség ismerete húszas számkörben.
Szóbeli számolási eljárások készségszintű alkalmazása a 20-as számkörben.	Számok bontása két szám összegére	
	Képről művelet megfogalmazása, művelet megjelenítése képpel, kirakással. Összefüggések a számok körében. Állítások igazságtartalmának megítélése. Több megoldás keresése.	Gyakorlottság az összeadás, kivonás, bontás, pótlás alkalmazásában kirakás segítségével, lejegyzés számokkal. Egyszerű összefüggések megfogalmazása szóban és lejegyzése írásban.
	Összefüggések szöveges feladatokban	
Lényegkiemelő és problémamegoldó képesség formálása matematikai problémák ábrázolásával, szöveges megfogalmazásával.	Tevékenységről, képről szöveges feladat alkotása. Szöveges feladat megjelenítése tárgyi tevékenységgel, rajzzal. Szövegről számfeladat alkotása. Számfeladatról szöveg alkotása. Műveletek értelmezése szöveg alapján. Matematikai szöveg alkotása adott számfeladatokhoz.	Egyszerű szöveges feladat értelmezése tevékenységgel; modell választása. Szövegösszefüggés lejegyzése számokkal, művelettel.

Sorozatok, függvények

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK	TANANYAGÉSA GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI
<p>Összefüggéseket felismerő és rendező képesség fejlesztése a változások, periodikusság, ritmus, növekedés, csökkenés megfigyelésével.</p> <p>A változások felismerése, értelmezése tárgyi tevékenységek alapján, kifejezése számokkal.</p> <p>Számok, mennyiségek közötti elemi kapcsolatok megjelenítése, összefüggések megfogalmazása.</p>	<p>Tárgysorozatok képzése; Sorozatok folytatása megadott, választott, felismert szabály alapján.</p> <p>Számsorozat-képzés növekvő, csökkenő sorrendben</p> <p>A változások megfigyelése, felismert szabályok követése, ismétlődések, ritmus értelmezése mozgással, hanggal, szóval, számmal.</p>	<p>Egyszerű sorozat képzése kirakással, rajzzal.</p> <p>Növekvő és csökkenő sorozatok felismerése, képzése adott szabály alapján.</p>
<p>Több szabály keresése megadott elemű sorozatokhoz.</p>	<p>Kapcsolatban levő elemek (tárgyak, személyek, hangok, szavak, számok) összekeresése, párosítása</p> <p>Számok, mennyiségek közötti kapcsolatok jelölése nyíllal.</p> <p>Számok táblázatba rendezése.</p> <p>Grafikonok, szabályjátékok (gépjátékok).</p> <p>Egyszerűbb összefüggések, szabályszerűségek felismerése.</p>	<p>Összetartozó elem-párok</p>

Geometria, mérés

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK	TANANYAGÉSA GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI
A tér- és síkbeli tájékozódó képesség alapozása érzékszervi megfigyelések segítségével; kifejezése megmutatással, szóban; ilyen tartalmú közlések megértése, követése. Testek, alakzatok érzékelhető tulajdonságainak felismerése, azonosságok és különbözőségek kifejezése megmutatással, válogatással, sorbarende-zéssel, szavakkal.	Testek építése modell alapján. Síkídomok előállítása tevékenységgel. Sík- és térbeli alakzatok szétválogatása tulajdonságok alapján. Játékos tapasztalatszerzés síktükörrel.	Térbeli és síkbeli alakzatok azonosítása és megkülönböztetése néhány megfigyelt geometriai tulajdonság alapján.
	Tájékozódás, helymeghatározás; irányok, irányváltoztatások.	Helymeghatározás a tanult kifejezések alkalmazásával (pl.: alatt, fölött, mellett).
	Geometriai tulajdonságok felismerése, összehasonlítások.	
	Mérés	
A becslés és mérés képességének fejlesztése gyakorlati tapasztalatszerzés alapján. Az összehasonlító, Megkülönböztető képesség alakítása mennyiségek tevékenységgel történő rendezése útján.	Összehasonlítások, összemérések a gyakorlatban (pl.: magasabb, rövidebb). Mérési eljárások: kirakás, egyensúlyozás. Mérőeszközök. Mérés alkalmilag választott egységekkel. Különböző mennyiségek mérése azonos mértékegységgel. Azonos mennyiségek mérése különböző mértékegységekkel.	Összehasonlítás, mérés gyakorlati tevékenységgel, az eredmény megfogalmazása a tanult kifejezésekkel.
	Mértékegységek: méter, kilogramm, liter.	A m, kg, l egységek használata szám és egyszerű szöveges feladatokban.
	Az idő: hét, nap, óra.	A hét, nap, óra időtartamok helyes alkalmazása.
	Kapcsolatok felismerése mennyiségek, mértékegységek és mérőszámok között. Mérési tapasztalatok megfogalmazása.	

Valószínűség, statisztika

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK	TANANYAGÉSA GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI
A matematikai tevékenységek iránti érdeklődés felkeltése matematikai játékok segítségével. A megfigyelő és rendszerező képesség fejlesztése valószínűségi játékokkal.	Események, ismétlődések játékos tevékenység során. „Biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „lehetetlen” érzékelése találgatással, próbálgatással. Adatok gyűjtése, ábrázolás oszlopdiagram építésével (tárgyi tevékenység formájában).	

2. ÉVFOLYAM**Számтан, algebra**

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK	TANANYAGÉSA GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI
	Számfogalom a száz-as számkörben	
Tulajdonságok felismerése, elemek szétválogatása adott szempont szerint. Analógiás gondolkodás. A megfigyelések kifejezése rajzban, szóban, írásban.	Elemek szétválogatása saját és megadott szempont szerint. A természetes szám fogalma a száz-as számkörben. A szám, mint halmazok tulajdonsága.	
Összefüggések felismerése. Viszonyítási képesség fejlesztése. Eligazodás a tízes számrendszerben. Absztrakció a számfogalom kiépítéséhez.	Halmazok összehasonlítása: számlálás. Megállapítások: mennyivel több, mennyivel kevesebb elemet tartalmaz, hányszor annyit. Számolás kettesével, hármasával, négyesével, ötösével, tízesével.	Halmazok összehasonlítása, meg- és leszámolás. Viszonyítások: nagyobb, több, hányszor akkora megfogalmazása. Darabszám, mérőszám helyes használata. Biztos számfogalom 100-ig.

Algoritmusok követése az egyesekkel és tízesekkel végzett műveletek körében Kreativitás. Önállóság.	Számok írása, olvasása 100-ig. Számok bontása tízesek és egyesek összegére. Számok nagysága, számszomszédok. Számok helye a számegyenesen.	A számok írása, olvasása. Az egyes, tízes fogalmának ismerete. Tájékozottság a tízes számrendszerben.
	Számok közelítő helye a többféle beosztású számegyenesen. Számok tulajdonságai: páros, páratlan. Oszthatóság megfigyelése pl. 3-mal, 5-tel, 10-zel.	Számok helye a számegyenesen, nagyság szerinti sorrendje.
	Számok kapcsolatai, számok nagyságának vizsgálata.	A számok néhány tulajdonságának ismerete: adott szám jellemzése a megismert tulajdonságokkal. A számok közötti kapcsolatok felismerése.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK	TANANYAGÉSA GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI
	Műveletek értelmezése, műveletvégzés	
A tevékenység megfogalmazása. Az összeadás és a szorzás kapcsolatának megértése. Értelmezés rajzról, jelekről. Összefüggések felismerése. Emlékezetfejlesztés. Analógiás gondolkodás. Szóbeli számolási képesség fejlesztése. Kétkelés, ellenőrzés, igazolás megmutatással. Indoklások megfogalmazása. Szóbeli beszámolás a megfigyelésekről. Megfigyelések a szorzó- és bennfoglaló tábla esetei körében.	Műveletfogalom építése tevékenységgel: kirakások, darabszám, mérőszám megállapítása. Összeadás, kivonás értelmezésének kiterjesztése a százaz számkörre. Szorzás bevezetése az egyenlő tagok összeadásával, számlálás kettesével, ötösével, tízesével. Szorzás, osztás, bennfoglalás értelmezése a százaz számkörben. Részekre osztás, bennfoglalás kirakással, jelölés bevezetése (részekre osztás 15/5, bennfoglalás 15:3). Maradékos osztás kirakással, maradék jelölése.	Alapműveletek (összeadás, kivonás, szorzás, részekre osztás, bennfoglalás, maradékos osztás) értelmezése kirakással. Műveletek megoldása szóban. A kisegyszeregy biztonságos ismerete. A számok közötti kapcsolatok műveletekkel történő megjelenítése.

Algoritmusok segítségével történő számolás.	Műveleti tulajdonságok. Összeadás: a tagok felcserélhetősége, csoportosíthatósága, összefüggés a tagok növelése, csökkenése és az eredmény változása között. Szorzás: a tényezők felcserélhetősége.	Tagok felcserélhetőségének ismerete. Fordított műveletek alkalmazása.
	Műveletek sorrendje. A tényezők felcserélhetőségének értelmezése, leolvasása tárgyi tevékenységről. Az összeadás, kivonás kapcsolatai: pótlás, hiányos kivonás, összeg, különbség elvétele, a zárójel használatának bevezetése. Szorzás és osztás kapcsolata. Összeg és különbség szorzása, zárójel használata. Háromtagú összegek kiszámítása.	A műveletek közötti kapcsolatok felismerése. A kapcsolatok kifejezése szóban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK	TANANYAG ÉS AGONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI
	Összefüggések, kapcsolatok	
Megfigyelés. Önállóság a mennyiségek közötti kapcsolatok felismerésében. Tevékenységek kifejezése szóban. Igaz, hamis állítások megfogalmazása, az igazság megítélése.	Számok, mennyiségek jellemzése állításokkal. Nyitott mondat kiegészítése, igazsághalmazának keresése. Nyitott mondatok két változóval.	Állítások megfogalmazása tevékenységről, rajzról. Állítások igazságának megítélése. Nyitott mondat kiegészítése igazzá tévése. Nyitott mondat készítése ábráról.

<p>Problémamegoldó képesség, kreativitás. Egyszerű szöveges feladatok ábrázolása, megoldása. A szöveges feladatok megoldási lépéseinek kialakítása és alkalmazása.</p>	<p>Összefüggések, kapcsolatok megállapítása rajzról, lejegyzés számokkal. Alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz szerepe a nyitott mondat megoldásában. Nyitott mondatokat igazzá, hamissá tevő elemek keresése próbálgatással. Nyitott mondat felírása ábra alapján. Egyenes és fordított szövegezésű feladatok megoldása. Képről szöveges feladat megfogalmazása. Nyitott mondatról, műveletről szöveg készítése. A szöveges feladatok megjelenítése, értelmezése, leírása, számokkal. Becslés, megoldás, válaszadás szóban és írásban. A megoldás lépéseinek visszaidézése.</p>	<p>Szöveges feladatok értelmezése, megoldása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lejegyzés (ábrázolás) - Művelek kijelölése - Számolás - Ellenőrzés - Válasz megfogalmazása
--	---	--

Sorozatok, függvények

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK	TANANYAGÉSA GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI
<p>Összefüggések, szabályosságok felismerése. Szabályok megfogalmazása a sorozat elemei közti különbségek megállapításával. Periodikusság megfigyelése. A valóság és a matematika kölcsönös kapcsolatának bejárása. Kreatív gondolkodás. Többféle szabály keresése adott elemű sorozatokhoz.</p>	<p>Tárgy-, rajz- és jelsorozatok kiegészítése, folytatása adott vagy felismert összefüggés szerint. Sorozatok készítése önállóan választott szempont alapján. Egyenletesen növekvő vagy csökkenő sorozatok. Szabályok felismertetése, követése. A kapcsolatok szavakkal való kifejezése. Sorozat elemeinek megfigyelése, megállapítások (növekedés, csökkenés, periodikusság) Sorozat szabályának megfogalmazása szóban. Egyszerű tapasztalati függvények. Összefüggések keresése az adatok között. Szám-párok, számhármak közötti kapcsolatok megállapítása,</p>	<p>Adott szabályú sorozat folytatása. Sorozatok képzése.</p>

Geometria, mérés

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK	TANANYAGÉSA GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI
Megfigyelés. Tulajdonságok felismerése. Összehasonlítás. Formafelismerés, azonosítás megkülönböztetés. Alkotóképesség.	Testek válogatása, osztályozása megadott szempont szerint.	
	Építések kockákból, geometriai tulajdonságok érzékelése az alkotások során. Testek másolása modellről. Építés különféle helyzetben, tükörkép építése	Testek létrehozása másolással megadott egyszerű feltétel szerint. Élek, csúcsok, lapok felismerése, számbavétele a kocka és a téglatest esetében.
Tudatos eszközhasználat. Pontosság. Sík- és térbeli tájékozódás.	Síkidomok másolása, előállítása egy-két feltétel szerint: kirakás, befedés, másolás átlátszó papírral. Vonalzó, sablon használata.	Síkidomok létrehozása másolással, megadott egyszerű feltétel szerint. Csoportosítás, válogatás tulajdonságok szerint.
Tulajdonságok megnevezése. A megfigyelések megfogalmazása, kifejezése válogatással.	Tapasztalatgyűjtés egyszerű alakzatokról, a megfigyelések megfogalmazása. Téglalap, négyzet, kocka, téglatest előállítása. Egyszerű tükrözés megfigyelése, tükörkép előállítása.	

Mérés

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK	TANANYAGÉSA GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI
	Mérhető tulajdonságok, mérés	
Megfelelő pontosság elérése, a pontatlanság kifejezése. Helyes eszközhasználat. Összefüggések felismerésének képessége.	Hosszúság, tömeg, őrntartalom, idő mérése Mérés alkalmilag választott és szabványegységekkel (m, dm, cm, kg, dkg, l, dl, óra, perc, nap, hét, hónap, év). Gyakorlati mérések az egység többszöröseivel.	Gyakorlati mérések a tanult egységekkel. A tanult szabványmértékegységek ismerete; használata.

Valószínűség, statisztika

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK	TANANYAGÉSA GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI
A valószínűségi szemlélet alapozása. A szóbeli kifejezőképesség fejlesztése. Ábrázolási képesség. Szokások kialakítása az adatok lejegyzésére. Kombinatorikus képességek fejlesztése, tapasztalatok megfogalmazása, összegzés.	Adatok gyűjtése (megfigyelt történésekről, mért vagy számlált adatok. Adatok ábrázolása táblázat, grafikon, oszlopdiagram segítségével. A „biztos, nem biztos, valószínű, lehetséges” fogalmak alapozása tevékenységgel. Az elképzelés és a valóság összevetése.	

3. ÉVFOLYAM**Számтан, algebra**

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK	TANANYAGÉSA GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI
	Számfogalom 1000-es számkörben	
Számfogalom bővítése. Elemek szétválogatása, osztályozása, rendezése. A „mindegyik”, „van olyan”, „egyik sem”, „nem mind” kifejezések használata konkrét tevékenységek kíséretében. A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak továbbépítése.	Számok helye, közelítő helye a számegyenesen, nagysága, számszomszédai. Számok tulajdonságai. Számok képzése, számjegyek helyi és alaki értéke. Római számok leolvasása, írása I, V, X jelekkel Számok kapcsolatai: osztója, többszöröse; Számok összeg-, különbség-, szorzat-, hányados- és összetett alakjai. A negatív számok és a törtszámok fogalmának előkészítése tárgyi tevékenységgel.	Halmazok tulajdonságainak felismerése, részhalmaz jellemzése. Biztos számfogalom 1000-es számkörben. Számok írása, olvasása 1000-ig. Számok nagyságrendjének és helyiértékének biztos ismerete. Számok képzése, helyiérték szerinti bontása.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK	TANANYAGÉSA GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI
	Műveletek értelmezése, műveletvégzés	
<p>A műveleti eljárások kiterjesztése az írásbeli műveletek körére.</p> <p>Becslés értelmezése és gyakorlati alkalmazása. Az elsajátított számolási készségek analógiájára szóbeli műveletek a magasabb számkörökben. A rugalmas gondolkodás fejlesztése többféle megoldás keresésével.</p>	<p>Műveletek értelmezése tevékenységgel, rajzzal, elvontabb ábrákkal.</p> <p>Összeg, különbség, szorzat, hányados becslése, a „közelítő érték” fogalmának bevezetése, számok körében.</p> <p>Műveleti tulajdonságok: tagok, tényezők felcserélhetősége, csoportosíthatósága, összeg, különbség, szorzat, hányados változásai.</p> <p>Műveleti sorrend.</p> <p>Műveletek közötti kapcsolatok: összeadás és kivonás, szorzás és osztás, összeg, különbség szorzása.</p> <p>Számolási eljárások: szóban: összeadás, kivonás, szorzás, osztás tízzel, százzal; összeadás és kivonás írásbeli művelettel, írásbeli szorzás egyjeggyűvel.</p> <p>Összefüggések felismerése, kapcsolatok leolvasása ábráról, rendezések, becslések.</p>	<p>Műveletek leolvasása ábráról, megjelenítése tevékenységgel.</p> <p>Az alpműveletek eljárásainak alkalmazása szóban és írásban.</p>

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK	TANANYAGÉSA GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI
	Összefüggések, kapcsolatok	
A logikai gondolkodás fejlesztése az igaz és hamis állítások megítélésével. Megoldási algoritmusok megismerése, alkotása, alkalmazása. A kreativitás fejlesztése többféle megoldás keresésével. Szövegek megjelenítése tevékenységgel, ábrázolással. A becslés képességének fejlesztése. Matematikai szövegértő és szóbeli kifejező képesség fejlesztése.	Állítások igazságának eldöntése. Nyitott mondat igazsághalmazának megkeresése próbálgatással, véges alaphalmazokon. Nyitott mondatok lejegyzése, megoldása. Szöveges feladatok értelmezése, megoldása modell segítségével. Szöveges feladatról nyitott mondat készítése, többféle megoldási mód keresése. Matematikai modell (sorozatok, táblázatok, rajzok, grafikonok) használata a szöveges feladatok megoldásához.	Egyszerű nyitott mondat kiegészítése igazzá, hamissá. Nyitott mondat igazsághalmazának megkeresése kis véges alaphalmazon behelyettesítéssel. Szöveges feladatok értelmezése, adatainak lejegyzése, megoldási terv készítése. Szöveges feladat megoldása közvetlenül az értelmezésre szolgáló tevékenységgel, ábrákkal és matematikai modellel. A számítások helyességének ellenőrzése és az eredmény értelmezése.

Sorozatok, függvények

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK	TANANYAGÉSA GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI
A döntési képesség formálása. Néhány elemével elkezdett sorozathoz többféle szabály alkotása. A kapcsolatokat kifejező tevékenységek, ábrák megismerése. A becslő, felismerő és alkotóképesség fejlesztése problémafelvetésekkel.	Adott szabályú sorozat folytatása. Sorozat szabályának felismerése, megfogalmazása. Tapasztalati adatok táblázatba való lejegyzése. Grafikonok. Hozzárendelések, megkezdett párosítások folytatása.	Egyszerű sorozatok szabályának megállapítása. Egyszerű sorozat folytatása. Kapcsolatok keresése táblázatok adatai között.

Geometria, mérés

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK	TANANYAGÉSA GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI
	Testek, síkidomok, transzformációk	
Kreatív gondolkodás fejlesztése. Térlátás fejlesztése az alakzatok különféle előállításával. Megfigyelés, tulajdonságok számbavétele.	Testek építése szabadon és adott feltételek szerint. Testek másolása modellről. Testek szétválogatása egy és két tulajdonság szerint.	Testek építése modellről.
	Síkidomok előállítása szabadon, másolással és egy-két feltétel megkötésével. (Kírákás, papírhajtogatás, nyírás, vonalzó és körző használata.) Tengelyesen tükrös alakzatok előállítása tevékenységgel Tájékozódás vonalon, síkban, térben.	Síkidomok előállítása tevékenységgel.
	A téglalap és négyzet tulajdonságai: oldalak, csúcsok, száma. Nagyítás, kicsinyítés, tükrözések, eltolás.	Téglalap, négyzet tanult tulajdonságainak felsorolása modell segítségével
FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK	TANANYAGÉSA GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI
	Mérhető tulajdonságok mérése	
Tapasztalatgyűjtés. Mennyiségi jellemzők felismerése, a különbségek észrevétele. A terület, térfogat, szög fogalmának alapozása konkrét tevékenységgel, tapasztalatgyűjtéssel. A pontosság mértékének kifejezése gyakorlati mérésekben. A matematika és a valóság kapcsolatának építése.	Mérések alkalmi egységekkel a már megismert mennyiségek körében. Kerületmérés körülkerítéssel, területmérés lefedéssel. Térfogat mérése alkalmi egységekkel. Mérés szabvány egységekkel: m, dm, cm, mm, l., dl, cl, ml, g, dkg, kg, km, hl, t. Az idő mérése (óra, perc, másodperc). Egység, mennyiség és mérőszám kapcsolata. Mérés az egységek többszöröseivel.	Mérés alkalmi és szabvány egységekkel. A gyakorlatban végrehajtott mérések alapján a mértékegység és mérőszám kapcsolatának megállapítása.
	Át- és beváltások mérések esetében. A mértékegységek használata és átváltása szóveges és számfeladatokban.	Át- és beváltások a tanult mértékegységekkel gyakorlati mérésekhez kapcsolódva. A tanult szabvány mértékegységek gyakorlati alkalmazása.

Valószínűség, statisztika

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK	TANANYAG ÉS A GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI
A matematika és a valóság kapcsolatának folyamatos figyelemmel kísérése. Kifejezőképesség fejlesztése a sejtések megfogalmazásával. Logikus gondolkodás fejlesztése.	Adatok megfigyelése, gyűjtése, rögzítése, rendezése, ábrázolása, elemzése. Két adat számtani közepének értelmezése. A lehetséges és lehetetlen tapasztalati úton való értelmezése. A biztos és véletlen megkülönböztetése. Próbálgatások tárgyi tevékenységek kíséretében, sejtések, indoklások megfogalmazása.	A biztos és a véletlen megkülönböztetése konkrét tapasztalatszerzés útján

4. ÉVFOLYAM**Számтан, algebra**

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK	TANANYAG ÉS A GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI
	Számfogalom 10 000-es számkörben	
A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak továbbépítése. Matematikai ismeretek bővítése: számfogalom bővítése 10 000-ig, kapcsolatok keresése változó mennyiségek között.	Számok írása, olvasása 10 000-ig. Római számírás. Számok bontása, képzése a számjegyek alaki-, helyi-, valódi értékének értelmezése.	Biztos számfogalom tízezres számkörben. Számok helyi-érték szerinti írása, olvasása. Számok képzése, bontása.
	A számok nagysága, közelítő-, kerekített értékek a halmazok, mennyiségek közvetítésével, számegyenes használatával, a számrendszeres alak tudatos értelmezésével.	Számok nagyságának és a számjegyek különféle értékének biztos ismerete.
	A számok tulajdonságai, kapcsolatai, szomszédai, összeg-, különbség-, szorzat-, hányados és összetett alakjai. Törtszámok előállítás tárgyi tevékenységgel; értelmezése különféle mennyiségek mérőszámaként. A negatív szám fogalmának tapasztalati úton való előkészítése.	A tízes, száz, ezres számszomszédok meghatározása.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK	TANANYAGÉSA GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI
	Műveletek értelmezése, műveletvégzés	
<p>Biztonság a szóbeli műveletek végzésében kerek számok körében. A műveletfogalom kiterjesztése az írásbeli műveletek körére. A becslés és kerekítés önálló alkalmazása Szóbeli műveletvégzés a tanult számolási eljárásokkal. Írásbeli műveletek alkalmazás szintű felhasználása.</p>	<p>A műveletek értelmezése tevékenységgel, ábrával és szöveggel. Becslés, közelítő érték keresése.</p> <p>Műveleti tulajdonságok kiterjesztése a tízezres számkörre. A műveletek közötti kapcsolat tudatosítása. Összeadás, kivonás, szorzás, osztás fejből kerek számok esetében. Szorzás, osztás, tízzel, százzal, ezerrel. Írásbeli összeadás, kivonás négyjegyű számokkal. Írásbeli szorzás kétjegyűvel, osztás egyjegyűvel. A zárójel használata, műveleti sorrend.</p>	<p>Szóbeli és írásbeli műveletek értelmezése és megoldása. A becslés, ellenőrzés eszközként való alkalmazása.</p> <p>A helyes műveleti sorrend ismerete és alkalmazása a négy alapszámítás körében.</p>

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK	TANANYAGÉSA GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI
	Összefüggések, kapcsolatok	
<p>A problémamegoldó gondolkodásban való gyakorlatosság és eredményesség fokozása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - önállóság növelése a feladatok szövegének értelmezésében, - megoldási algoritmusok kialakítása és alkalmazása, - szöveges feladathoz többféle megoldás keresése. 	<p>A nyitott mondatok igazsághalmazának megkeresése véges alaphalmazon; egyszerű esetekben következtetéssel. A tervszerű próbálgatás (közelítő módszer) alkalmazása a megoldás keresésére. Állítások tagadása, nyitott mondat kiegészítése.</p>	<p>Szöveges feladathoz tartozó számfeladat alkotása, és ezzel a szöveges feladat megoldása.</p> <p>Adott halmaz elemeinek szétválogatása adott szempont szerint. Nyitott mondat igazsághalmazának megkeresése véges alaphalmazon.</p>
<p>Tanulási szokások továbbfejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kerekített értékekkel végzett becslés, - az ellenőrzés többféle módjának ismerete, - megoldási terv készítése feladatokhoz, írásbeli válaszadás szöveges feladathoz. 	<p>Szöveges feladatok értelmezése, az adatok ábrázolása, modell készítése. Többféle megoldási mód keresése. Alaphalmaz, részhalmaz és kiegészítő halmaz kapcsolatának értelmezése. Szöveges feladatok tevékenységhez, rajzhoz kapcsolódva. Szöveges feladatok megoldása: Értelmezés, adatok kigyűjtése, rendszerezése, modellkészítés (keresés, választás) összefüggések elemzése, a probléma megoldása, válasz megfogalmazása, az eredmény összevetése a valósággal.</p>	<p>Szöveges feladatok megoldása. Megoldási algoritmus alkalmazása.</p>

Sorozatok, függvények

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK	TANANYAGÉSA GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI
<p>A gondolkodási műveletek körének bővítése (pl. osztályozás, szabályfelismerés, grafikonkészítés, elemi algoritmus alkalmazása). Lényegkiemelő és általánosító képesség fejlesztése, következmények meglátására való képesség fejlesztése. Összefüggések észrevétele és megfogalmazása. Az általánosításra való törekvés. A kifejezőképesség alakítása: Absztrakciós képesség alapozása.</p>	<p>Megkezdett sorozatok folytatása adott szabály szerint. Összefüggések keresése az egyszerű sorozatok elemei között. Sorozatok képzési szabályának többféle folytatás lehetősége. Adatok sorozatba rendezése, a folytatásra vonatkozó sejtések megfogalmazása. Hozzárendelések. Grafikonok olvasása.</p>	<p>Sorozat szabályának felismerése, sorozat folytatása. A szabály megfogalmazása egyszerű formában. Összetartozó elemek táblázatba rendezése. Összefüggés felismerése a táblázat elemei között.</p>

Geometria, mérés

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK	TANANYAGÉSA GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI
<p>Konstruációs képesség alakítása. Sík- és térgeometriai tapasztalatok szerzése. Az alakzat egészének és részeinek érzékelése. Helymeghatározás képességének fejlesztése.</p>	<p>Testek másolása modellről. Testek építése adott feltételek szerint testekből, lapokból. Testháló kiterítése, tervezése, összeállítása: téglatest, kocka. Síkídomok előállítása párhuzamos és merőleges vonal-párok segítségével Az egybevágóság fogalmának tapasztalati előkészítése: síkidomok másolása, eltolás, tengelyes tükrözés, elforgatás A hasonlóság fogalmának tapasztalati előkészítése.</p>	<p>Adott feltételeknek megfelelő geometriai alakzatok építése síkban, térben. Geometriai tulajdonságok felismerése, alakzatok kiválasztása a felismert tulajdonság alapján. Transzformációk létrehozása eltolás és tükrözések segítségével.</p>

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK	TANANYAGÉSA GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI
	Mérhető tulajdonságok, mérés	
Összehasonlítások, viszonyítások. Ismeretek önálló alkalmazása.	A hosszúság, űrtartalom, tömeg és idő mérése alkalmi és szabvány egységekkel A mennyiségek szabvány mértékegységeinek használata szám- és szöveges feladatokban.	Mérés szabvány egységekkel. Át- és beváltások a tanult mértékegységekkel gyakorlati mérésekhez kapcsolva, illetve ilyenek felidézése nyomán.
	A terület mérése lefedéssel, a terület kiszámítása a területegységek összeszámolásával, térfogatmérés kirakással, építéssel. Téglalap területének mérése; számolás a kirakást felidéző módon. Szögmérés derékszöggel, felével, negyedével.	Számítások a kerület és terület megállapítására.

Valószínűség, statisztika

FEJLESZTÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK	TANANYAGÉSA GONDOLKODÁSI MÓDSZEREK ALAPOZÁSA	A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI
Tapasztalatok szerzésével későbbi fogalomalkotás előkészítése (a biztos, a lehetséges és a lehetetlen események, törtszámok). A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. A gyakoriság, valószínű, kevésbé valószínű értelmezése konkrét példákon.	Adatok gyűjtése, rendezése, ábrázolása grafikonon. Táblázatok, grafikonok készítése, leolvasása, értelmezése. Néhány szám számítani közepének értelmezése „átlag használata”. Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések. A véletlen események gyakoriságának megállapítása kísérletek végzésével. Sejtés megfogalmazása adott számú kísérlettel. A kísérleti eredmények összevetése a sejtéssel, az eltérés megállapítása és magyarázata.	Adatgyűjtés táblázatok leolvasásával. Példák megfogalmazása a biztos, a lehetséges és a lehetetlen fogalmának használatával.

IDEGEN NYELV

4. ÉVFOLYAM

Célok és feladatok

A negyedik évfolyamon kezdődő kisgyermekkorai idegennyelv-oktatás alapvető célja lélektani és nyelvi: egyrészt kedvet ébreszteni a nyelvek tanulása iránt, sikerélményhez juttatni a diákokat, másrészt megalapozni a későbbi nyelvtanulást, főként a receptív készségek fejlesztésével. Ezekhez járul még a nyelvtanulási stratégiák kialakításának megalapozása.

Gyermekkorban a nyelvtanulás a természetes nyelvelsajátítás folyamataira épül. A gyerekek számukra érdekes, értelmes, önmagukban motiváló és kognitív szintjüknek megfelelő kihívást jelentő tevékenységekben vesznek részt. Ezek során a célnyelvet hallva, a szituációt, kontextust értve haladnak előre a nyelv elsajátításában. Ez a folyamat lassú, az idősebb korosztályra jellemző látványos nyelvi eredményt nem várhatunk. Egyik tipikus jellemzője a csendes szakasz, melynek során egyes diákok akár hónapokig nemigen szólnak meg, de a játékos tevékenységekbe szívesen bekapcsolódnak.

Az idegen nyelvi órákon a gyerekek az ismeretlen nyelven hallottakat a világról kialakult ismereteik alapján értelmezik, ezért elengedhetetlen, hogy a tananyag általuk ismert tartalmakra épüljön. Ez egyrészt a konkrét helyzet kihasználásával, szemléltetéssel, másrészt már ismert tantárgyak anyagának integrálásával érhető el. Így válik az ismeretlen célnyelvi tanári beszéd érthetővé a diákok számára.

A kerettanterv az 1–4. évfolyamok anyanyelven megismert témaköreire, beszédszándékaira, fogalomköreire és tevékenységeire épül. A készségek közül a hallott szöveg értésének fejlesztése a legfontosabb, melynek fejlődését az órai utasítások és a cselekvésre épülő játékos feladatok teljesítéséből követhetjük nyomon. A beszéd az egyszavas válaszoktól (igen, nem, név, szín, szám stb.), a memorizált, elemzetlen nagyobb egységek használatáig terjed (köszönés, mondóka, körjáték, dal). Természetes része a gyerekek órai beszédének a magyar nyelvű kérdés és válasz, melyet visszajelzéseként, megerősítésként használnak a tanár célnyelvhasználatával párhuzamosan.

A követelmények a természetes nyelvelsajátítás folyamatát tükrözve a szó és az egyszerű mondat szintjén mozognak. Az olvasás és írás bevezetésével célszerű várni, míg a gyerekekben felmerül erre az igény.

Fejlesztési követelmények

Tudatosodjon a tanulóban, hogy anyanyelvén kívül idegen nyelven is kifejezheti magát. Alakuljon ki a tanulóban pozitív hozzáállás a nyelvtanulás iránt. Fejlődjön együttműködési készsége, tudjon részt venni pár- és csoportmunkában. Ismerkedjen meg néhány alapvető nyelvtanulási stratégiával.

Témalista (ajánlás)

- Én és a családom: bemutatkozás, a család bemutatása.
- Az otthon: a szűkebb környezet: a lakás bemutatása; a lakószoba bemutatása; kedvenc állatok; kedvenc játékok.
- Étkezés: kedvelt és kevésbé kedvelt ételek, italok.
- Öltözködés: ruhadarabok télen és nyáron; testrészek.
- Iskola: az osztályterem tárgyai, az iskola helyiségei.
- Tágabb környezetünk: állatok a világ különböző tájain.
- Szabadidő, szórakozás: kedvenc időtöltés.

Témakörök, tartalmak

A kommunikációs szándékokra és a fogalomkörökre vonatkozó nyelvenként kidolgozott kimeneti követelményeket a kerettanterv hat nyelvre, kétéves bontásban tartalmazza.

KOMMUNIKÁCIÓS SZÁNDÉKOK

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:

- köszönés, elköszönés,
- bemutatkozás,
- köszönet és arra reagálás.

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- tetszés, nem tetszés.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:

- dolgok, személyek megnevezése,
- információkérés, információadás,
- igenlő vagy nemleges válasz,

Fogalomkörök

- Cselekvés, történés, létezés kifejezése
- Birtoklás kifejezése
- Térbeli viszonyok
- Időbeli viszonyok
- Mennyiségi viszonyok
- Minőségi viszonyok

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló megért

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, rövid kérést, utasítást megért, arra cselekvéssel válaszol;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott rövid kérdést.

Beszédkésztség

A tanuló

- egy szóval, vagy hiányos, egyszerű mondatban válaszol az ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésre,
- ismert dolgokat megnevez,
- néhány mondókát, verset, dalt reprodukál.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- felismeri tanult szavak írott alakját,
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szóból álló mondatot megért;
- ismert nyelvi elemekből álló egymondatos szövegben fontos információt megtalál.

Íráskészség

A tanuló

- lemásol ismert szavakat Amennyiben az iskola angol, német, francia, spanyol, olasz, orosz nyelvet tanít, a helyi tanterveket az alábbi kerettantervek alapján készíti el. Más nyelvek oktatása esetén ezek a kerettantervek modellként szolgálnak.

ANGOL**4. ÉVFOLYAM****Tartalom****a) Kommunikációs szándékok****I. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok**

	<i>Kezdeményezés és válasz</i>	
<i>Köszönés:</i>	<i>Good morning. Hello Tom. Hello, how are you? Hi!</i>	<i>Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you? Hi!</i>
<i>Elköszönés:</i>	<i>Goodbye. Bye-bye! See you later. Good night.</i>	<i>Goodbye. Bye! Good night. Thanks. Bye!</i>
<i>Bemutakozás, bemutatás:</i>	<i>My name is... Have you met Jane?</i>	<i>Hello. Hi! Nice to meet you.</i>
<i>Köszönet és arra reagálás:</i>	<i>Thanks. Thank you very much. Thanks a lot.</i>	<i>Not at all. You are welcome. No problem.</i>

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

<i>Tetszés, nem tetszés</i>	<i>Do you like it? Do you like swimming?</i>	<i>I like it. I don't like it. Yes, I do. /No, I don't.</i>
-----------------------------	--	---

I. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

<i>Dolgok, személyek megnevezése:</i>	<i>What is it? What's it in English? What does that mean?</i>	<i>It's.../ That's.../ It's a kind of.../It's used for...?</i>
<i>Információkérés, információadás:</i>	<i>Where is he? What is she doing?</i>	<i>He is in the kitchen. She is sleeping.</i>
<i>Tudás, nemtudás:</i>	<i>Where is she?</i>	<i>I don't know.</i>

b) Fogalomkörök:

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történés, létezés kifejezése	Jelenidejűség	Present forms of verb be	<i>I'm clever. Are you strong? Yes, I am. I'm not hungry.</i>
		Present forms of there is/there are	<i>There are five books in my bag.</i>
		Imperatives	<i>Sit down! Don't stand up!</i>
Birtoklás kifejezése		Possessive adjectives	<i>my book, your pet, his/her name</i>
		Present forms of have got	<i>I've got two brothers. I haven't got a dog. Have you got a budgie? Yes, I have.</i>
Térbeli viszonyok	Irányok, helymeghatározás		<i>Where? Here, there, left, right In, on, under, ...</i>
Időbeli viszonyok	Időpont		<i>When? In the morning, in the afternoon, at night What time is it? It's 9 o'clock. Monday, Tuesday... January, February...</i>
Mennyiségi viszonyok		Singular/plural forms of nouns Cardinal numbers 1-20	<i>How many cats are there in the picture? There are ten.</i>
Minőségi viszonyok			<i>What's it like? It's big, small, beautiful, ugly, ... What colour is it? It's red, blue, ...</i>
Logikai viszonyok		Linking words	<i>And/or/but</i>
Szövegösszetartó eszközök		Demonstrative Pronouns Personal Pronouns Articles	<i>This/that/these/those I, you, he, she, it, we, they A, an, the</i>

FRANCIA

4. ÉVFOLYAM

Tartalom

a) Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

köszönés, elköszönés	<i>salut, bonjour monsieur, au revoir madame</i>
bemutakozás	<i>je suis, je m'appelle</i>
megköszönés	<i>merci monsieur / madame</i>

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

tetszés nem tetszés	<i>je (n') aime (pas), c'est bien</i>
---------------------	---------------------------------------

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

dolgok, személyek megnevezése	<i>qui est-ce? qu'est-ce que c'est? comment est-il? c'est Luc, il est mon ami, il est sympa c'est mon chat, il est noir</i>
információkérés, információadás	<i>où est-il? il est là, c'est? il est? tu es?</i>
igenlő vagy nemleges válasz	<i>oui, c'est, non, il n'est pas</i>
tudás, nem tudás	<i>je (ne) sais (pas)</i>

b) Fogalomkörök:

Fogalomkörök	Fogalomkörök nyelvi kifejezése
Létezés kifejezése	<i>(ne pas) être</i>
Cselekvések	<i>ouvrir, fermer, chercher, trouver, écouter, regarder, parler, demander, répondre, dire, écrire, lire</i>
Birtoklás kifejezése	<i>(ne pas) avoir, mon stylo</i>
Térbeli viszonyok	<i>où? ici / là, à</i>
Időbeli viszonyok	<i>quand? aujourd'hui, lundi</i>
Mennyiségi viszonyok	<i>combien? 1-10</i>
Minőségi viszonyok	<i>quel âge? avoir X ans comment? rouge, grand / petit, sympathique, (très) bien</i>
Modalitás	<i>cherche, écoutez</i>
Kohéziós eszközök	<i>un, une, des; le, la, l', les; mon, ma, mes, ton..., son..., je, tu, il / elle, nous, vous, ils / elles; et</i>

NÉMET

4. ÉVFOLYAM

Tartalom

a) Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

köszönés, elköszönés	<i>Guten Morgen / Tag! Auf Wiedersehen! Tschüs!</i>
bemutatkozás	<i>Ich heiße ...</i>
köszönet és arra reagálás	<i>Danke! Bitte!</i>

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

tetszés, nem tetszés	<i>Das finde ich gut / blöd!</i>
----------------------	----------------------------------

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

dolgok, személyek megnevezése, leírása	<i>Das ist ...</i>
információkérés, információadás	<i>Wie ist ...? Prima.</i>
igenlő vagy nemleges válasz	<i>ja, nein, nicht</i>
tudás, nem tudás	<i>Ich weiß (nicht).</i>

b) Fogalomkörök:

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történet, létezés kifejezése			
	<i>jelenidejűség</i>	<i>Präsens</i>	<i>Ich bin Zu Hause. Die Sonne scheint schön.</i>
Térbeli viszonyok	<i>irányok, helymeghatározás</i>		<i>hier, dort, links, rechts, oben, unten</i>
Időbeli viszonyok	<i>időpont</i>	<i>um, am, wann?</i>	<i>um 8 Uhr, am Freitag</i>
Mennyiségi viszonyok	<i>határozott mennyiség</i>		<i>eins, zwei...</i>
			<i>ein Ball, eine Schülerin</i>
Minőségi viszonyok		<i>Wie?</i>	<i>Ich bin groß, meine Freundin ist klein.</i>
Esetviszonyok	<i>névszók mondatban</i>	<i>a Nominativ</i>	<i>Die Katze ist schwarz.</i>
Szövegösszetartó eszközök	<i>kötőszók, névmások</i>		<i>und/oder/aber/ das ich, mein,</i>

Tájékoztatóul megadjuk az Európa Tanács nyelvi szintleírásait:

Nyelvi szintleírások magyarázata az Európa Tanács idegen nyelv oktatásra vonatkozó ajánlásai alapján*	
C2	Minden hallott vagy olvasott szöveget könnyedén megért. A különböző beszélt vagy írott forrásokból származó információkat össze tudja foglalni, összefüggően tudja felidézni az érveket és a beszámolókat. Spontán módon ki tudja fejezni magát, teljesen összefüggően és pontosan, a jelentések kisebb árnyalatai között is különbséget tud tenni, még a bonyolultabb helyzetekben is.
C1	Meg tud érteni különböző fajtájú igényesebb és hosszabb szövegeket, és a rejtett jelentéstartalmakat is érzékeli. Folyamatosan és spontán módon tudja kifejezni magát, anélkül hogy túl sokszor kényszerülne arra, hogy keresse a kifejezéseket. A nyelvet rugalmasan és hatékonyan tudja használni társadalmi, továbbá a tanuláshoz és a munkához kapcsolódó célokra. Világos, jól szerkesztett, részletes szöveget tud alkotni összetettebb témában is, eközben megbízhatóan használja a szövegszerkesztési mintákat, szövegösszekötő elemeket.
B2	Meg tudja érteni az összetettebb konkrét vagy elvont témájú szövegek fő gondolatmenetét, beleértve ebbe a szakterületének megfelelő szakmai beszélgetéseket is. Olyan szintű normális interakcióra képes anyanyelvű beszélővel, folyamatosan és spontán módon, hogy az egyik félnek sem megterhelő. Világos, részletes szöveget tud alkotni különböző témákról, és képes kifejezni a véleményét valamilyen témáról úgy, hogy részletezni tudja a különböző lehetőségekből adódó előnyöket és hátrányokat.
B1	Megérti a fontosabb információkat a világos, standard szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak, és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola és a szabadidő stb. terén. Elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, folyamatos szöveget tud alkotni olyan témában, amelyeket ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak. Le tudja írni a tapasztalatait és különböző eseményeket, álmokat, reményeket és ambíciókat, továbbá vázlatosan meg tudja indokolni a különböző álláspontokat és terveket.
A2	Megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, vásárlás, helyismeret, állás). Az egyszerű és rutinszerű nyelvi helyzetekben tud kommunikálni úgy, hogy egyszerű és direkt módon információkat cserél családi vagy mindennapi dolgokról. Le tudja írni nagyon egyszerű formában a viszonyulását valamihez, a közvetlen környezetében és olyan területeken, amelyek a legalapvetőbb szükségleteket érintik.
A1	Megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyeknek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni és be tud mutatni másokat, meg tud válaszolni és fel tud tenni olyan kérdéseket, amelyek személyes jellegűek (pl. hogy hol lakik), amelyek olyan emberekre vonatkoznak, akiket ismer, vagy olyan dolgokra, amelyekkel rendelkezik. Képes nagyon egyszerű interakcióra, amennyiben a másik személy lassan és világosan beszél és segítőkész.
*	Modern Languages: Learning, Teaching, Assessment. A Common European Framework of Reference (1996). Strasbourg, Council of Europe, 131. p.

INFORMATIKA

Célok, feladatok

Az egész életen át való tanulás koncepciója szükségessé teszi a sokféle informatikai eszközzel való megismerkedést, annak használatát. A régi pedagógiai módszerek és eszközök már nem alkalmasak az ismeretszerzésre. A gyorsan változó világ, a napi tájékozottság megköveteli a világháló használatát. Aki gyerekkorától kezdve nem ilyen szellemben nő fel, hátrányos helyzetbe kerül. E felismerés alapján került a NAT 2003. évi módosításába, hogy az informatika tantárgyat már az 1–4. évfolyamokon is tanítani kell.

Ez a tanterv nem tartalmazza a könyvtári informatikát, az a „Magyar nyelv és irodalom 1–4.” tanterv része.

Az oktatás kezdeti szakaszában a tanulóknak tapasztalatokat kell szerezni a legalapvetőbb informatikai eszközökről, azok használatáról. Olyan tanulási környezetet kell kialakítani, mely segíti a felfedezést, fejleszti a kreativitást. Elvárható már ebben a korban is a multimédiás kommunikáció, mely nagymértékben segíti a képességfejlesztést, a kompetenciák kialakulását.

A korosztályban alapvető fejlesztési forma a játék. Informatikában erre tág keretek vannak, s ezt kell kihasználni. Már itt fel kell hívni a figyelmet a veszélyekre, melyek ergonómiai és személyiségfejlesztési aspektusokat is felvetnek (a túlzott számítógép-használat, függőség kialakulása).

Már ebben a korban is el kell kezdeni a megváltozott pedagógusszerep szerinti foglalkozásokat. Az eligazodást segítő, tanácsadó szerepet kell növelni. Bátorítsuk tanulóinkat, hogy kétkedjenek, ezt fogalmazzák meg, a pedagógus pedig irányítsa gondolataikat.

Kiemelt célok

- Olyan tanulói attitűd kialakítása, melyek segítik az informatikai környezetben való eligazodást, a tanulási folyamatok bővítését.
- Olyan tanulói hozzáállás kialakítása, mely megalapozza a területhez való pozitív viszonyulást.
- Érdeklődés felkeltése az informatika iránt.
- Megismertetni az informatika eszközeit, módszereit és fogalmait.
- Az informatika eszközeivel más tárgyakban is alkalmazásképes tudás kifejlesztése.

Kiemelt feladatok

Balesetmentes, károkozásmentes munkafeltételek megteremtése.

Biztonságos, interaktív kapcsolattartás a számítógéppel.

A Comenius LOGO (Logo Imagine) nyelvezetének és alkalmazási lehetőségének megismerése, egyszerű alkalmazása (gyerekjátékok, a teknős mozgatása).

Számítógépes (logikai) játékok, egyszerű fejlesztő szoftverek megismerése, alkalmazása.

Rajzoló programok megismerése, egyszerű rajzos dokumentumok készítése.

A szoftverek eredetének, kategóriáinak ismerete (jog, etika).

A tanterv órakerete

3. évfolyam: 1 óra/hét

4. évfolyam: 1 óra/hét

Tárgyi és személyi feltételek

Az informatika-oktatáshoz szaktanterem szükséges: megfelelő világítás, elektromos hálózat, fehértabla, ergonomiailag megfelelő számítógépasztalok. Annyi számítógép, hogy lehetőleg minden diáknak jusson. Szükséges helyi hálózat szerverrel, nagysebességű Internet kapcsolattal, hálózati nyomtatóval és szkennelvel. Ajánlott projektor, vagy olyan szoftver, amely segíti a tanári bemutatást, az irányított közös munkát.

A szükséges gépek számának megállapítása:

- Egy gépnél legfeljebb 2 tanuló ülhet.
- Igazán jó hatásfokot csak akkor várhatunk el, ha minden diák egyedül használhat egy gépet az informatikaórákon. Az „egy diák, egy gép” koncepció különösen a korszerű, azaz a számítógép mellett történő számonkérés érdekében szükséges.
- Elengedhetetlen tartalékgépeket és eszközöket tervezni, számítva az elkerülhetetlenül előforduló meghibásodásokra.
- Termenként szükséges nyomtató, multimédiás számítógép, modem, nagykapacitású háttértár (pl. CD-ROM, streamer), CD- (esetleg DVD-) író berendezés.

Az informatika kerettanterv feltételezi a multimédia számítógépes hátteret, megfelelő méretű memóriával és háttértárakkal CD-olvasóval (jó, ha DVD és olvasó is van), hangkártyával, hangszóróval, mikrofonnal, színes monitort.

Feltételezi továbbá a magyar nyelvű jogtisza programokat: grafikus operációs rendszert a szükséges segédprogramokkal, (vírusellenőrző, tömörítő programokkal) böngésző, rajzoló, képszerkesztő programokkal, továbbá szövegszerkesztőt, bemutató-készítőt, valamint a LOGO programot. Szükségesek az oktatóprogramok és a digitális oktatási anyagok is (pl. CD-n), továbbá szakkönyvek, folyóiratok, transzparenszek, képek.

Jó, ha rendelkezésre állnak más informatikai eszközök is: DVD, digitális kamera, TV, játék- és oktatórobotok, mobiltelefonok, számológépek.

Informatika vagy számítástechnika szakos főiskolai vagy egyetemi végzettségű tanító vagy tanár, oktathatja a tárgyat.

Az átmeneti időben – képzés nélkül – a számítástechnika oktatását felvállalhatja más szakos tanár, tanító. Ilyen esetben minimum az ECDL tanfolyam meglétét, majd felsőfokú informatikusi végzettség megszerzését kell megkövetelni.

Tartalmak	Fejlesztési feladatok	Tevékenységek
Teremrend Munka és balesetvédelem.	Ismerkedés az adott informatikai környezettel.	Ülésrend. A számítógép balesetmentes, helyes használata.
A számítógép és perifériái (billentyűzet, egér, monitor). A számítógép üzemeltetési rendje.	A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás ismert programokon keresztül. Szituációs játékok technikai eszközökkel (telefon).	A számítógép bekacsolása. A billentyűzet és az egér használata. Felhasználói felület jeleinek értelmezése.
Programok futtatása.	Számítógépes játékok, egyszerű fejlesztő szoftverek megismertetése.	Készségfejlesztő oktatóprogramok, logikai játékok indítása, használata önállóan vagy segítséggel, kilépés a programból.

3. ÉVFOLYAM

A megvalósítás eszközszerkezere

Az informatikai eszközök használata

Ismerkedés a számítástechnikai eszközökkel. Infokommunikáció

Informatika-alkalmazói ismeretek

Tartalmak	Fejlesztési feladatok	Tevékenységek
Egyszerű rajzok, ábrák elkészítése A rajzos dokumentum Nyomtatása. Játékstratégiák	Egyszerű rajzos dokumentumok készítése, „kép- és betűnyomdák”.	Készségfejlesztő oktatóprogramok, logikai játékok, rajzoló programok indítása, használata.
	A feladat megoldásához szükséges, mások által összeépített alkalmazói környezet használata.	Számkitalálós és betűkitalálós játékok futtatása. LOGO gyerekjátékok.

Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)

Életünket – akár tudattalanul is – algoritmusok sorozatával irányítjuk. Törekedjünk arra, hogy ezek tudatosuljanak a tanulóknál! Mutassunk rá, hogy a problémák mely része oldható meg az informatika módszereivel!

A leginkább ajánlott eszköz a Comenius LOGO, illetve: Comenius Imagine.

Tartalmak	Fejlesztési feladatok	Tevékenységek
A mindennapi életben előforduló információs jelek, szimbólumok	Információ kifejezése beszéddel, írással, rajzzal, jelekkel.	Adatok gyűjtése és csoportosítása.
	Egyszerűbb algoritmusok felismerése, megfogalmazása, végrehajtása.	A LOGO gyerekjátékok sorozata, vasúti pálya építése.

Infokommunikáció

Fellépés az Internetre.

Tartalmak	Fejlesztési feladatok	Tevékenységek
Ismert honlap meglátogatása Pl.: www.szentesinfo.hu/petofi	Információszerzés az Internetről, irányított keresés.	Az iskolai (más iskolai) honlap megtekintése. Keresőprogram használatának bemutatása. A keresés eredményességének és idejének megfigyelése.

4. ÉVFOLYAM

Az informatikai eszközök használata

Tartalmak	Fejlesztési feladatok	Tevékenységek
Teremrend. Munka és balesetvédelem	Ismerkedés az adott informatikai környezettel.	Ülésrend. A számítógép balesetmentes, helyes használata.
Programok futtatása.	Számítógépes játékok, egyszerű fejlesztő szoftverek megismertetése.	Készségfejlesztő oktatóprogramok, logikai játékok indítása, használata önállóan vagy segítséggel, belépés és szabályos kilépés a programból.

Az informatikai eszközök át- és átszövik világunkat, a számítógép mellett intelligens eszközök sokasága jelent meg, illetve jelenik meg a közeljövőben. Csak azok használhatják ki jól az új információs társadalom lehetőségeit, akik rendszeresen alkalmazzák ezeket az eszközöket. Bonyolultságuk miatt nemcsak a működésük ismeretén, a rutinszerű, ösztönös használaton, hanem az eszközök lehetőségeinek ismeretén, alkotó felhasználásán van a hangsúly.

Informatika-alkalmazói ismeretek

Mutassunk rá, hogy adott egy probléma, aminek több megoldási lehetősége van, s ennek egyik formája a számítógép felhasználhatósága. A tanulók munkáit nyomtassuk is ki, mert a többirányú észlelés fontos a használhatóság megítélésében.

Tartalmak	Fejlesztési feladatok	Tevékenységek
Egyszerű rajzok, ábrák, animációk elkészítése. A rajzos dokumentum nyomtatása.	Egyszerű rajzos dokumentumok készítése, nyomtatása.	Munka egy rajzoló programmal.
Egy egyszerű fejlesztő rendszer, a LOGO használata	Egyszerű zenés alkalmazások, animációk elkészítése és használata.	Információhordozók és kommunikációs eszközök kezelése. LOGO gyerekjátékok.
Rövid szöveges dokumentum készítése. A szöveg begépelése, javítása.	A feladat megoldásához szükséges, mások által összeépített alkalmazói környezet használata.	Munka egy szövegszerkesztőben.
A jel, adat, információ.	Adatok csoportosítása, értelmezése.	Látható, hallható, tapintható jelek, adatok keresése környezetünkben.
	Közhasznú információforrások megismerése.	Anyaggyűjtés. Az adatok lejegyzése.

Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)

Az EU-hoz való csatlakozás kapcsán (pályázatok elkészítése, kérdőívek kitöltése, nyomtatványok értelmezése) egyre több információáramlási folyamatot generál. Az iskolai és a mindennapi életben lépten-nyomon algoritmusokat hajtunk végre. Ezt a világot az érti igazán, aki tisztában van e tevékenységek alapjaival. Az iskolában, az egyes szaktárgyakban, a mindennapi életben sok olyan probléma merül fel, amelyet számítógéppel lehet, sőt célszerű megoldani. Itt elsősorban eszközválasztásról, eszköz-összeállításról, illetve eszközmegismerésről beszélhetünk. Törekedjünk arra, hogy a tanulók ismerjék fel, hogy a probléma vagy annak egyes részei informatikai eszközökkel megoldhatók-e. A leginkább ajánlott eszköz a Comenius LOGO, vagy Logo Imagine.

Tartalmak	Fejlesztési feladatok	Tevékenységek
Az informatikai környezet algoritmusai. Algoritmusok a számítógépen.	Információ kifejezése beszéddel, írással, rajzzal, jelekkel.	Adatok gyűjtése és csoportosítása.
	Informatikai eszközökkel történő problémamegoldás gyakorlása.	Információhordozók felfedezése.
Térbeli tájékozódási képességet fejlesztő, egyszerű.	Egyszerű problémák megoldása részben tanári segítséggel, részben önállóan.	Vonalas ábrák rajzolása LOGO programmal.
LOGO algoritmusok bemutatása, értelmezése.		Rajzeszközök. Színek.
	Egyszerűbb algoritmusok felismerése, megfogalmazása, végrehajtása. Az algoritmusokban használt adatok értelmezése.	A LOGO gyerekjátékok sorozata, vasúti pálya építése. Rövid LOGO programok alapján az ábra megrajzolása. (Mit rajzol a teknőc?)
Gyermeki fantáziához közelálló témák megjelenítése rajzban: tájkép, állatok, mese illusztrálása, kifestők	Mindennapi adatok leírása (számok, szövegek, rajzok...).	A rajzóprogram indítása, rajzolgatás, javítása.
	Egy egyszerű fejlesztő rendszer használata.	

Infokommunikáció

Már kisiskolás korban is élénk érdeklődés mutatkozik a hálózati kommunikálás iránt. Nagyon gyorsan terjed és fejlődik a mobilkommunikáció, és integrálódik az internetes kommunikációval. Az Internet felhasználásával kétféle tevékenységet végezhetünk: információt közlünk (saját honlap), vagy információt szerzünk (más honlapjának látogatása, elektronikus levelezés, videokonferencia). Ezek bemutatása, az érdeklődés felkeltése, az etikus használat tanítása képezi e terület feladatait.

Tartalmak	Fejlesztési feladatok	Tevékenységek
Ismert honlap meglátogatása.	Információszerzés az Internetről, irányított keresés.	Az iskolai (más iskolai) honlap megtekintése. Keresőprogram használatának bemutatása. A keresés eredményességének és idejének megfigyelése.

Médiainformatika

A hagyományos médiák elektronikus változata – az újdonság erejével – jobban megfogják a leginkább fejlődésben levő személyiségeket. Megjelentek az informatikai eszközökkel jelentősen átszőtt médiumok (internetes portálok, interaktív digitális tévé, digitális fényképezés), melyek értő használata informatikai tudást is feltételez. A virtuális valóság, az interaktivitás lehetősége csak az informatika segítségével képzelhető el. Az informatikai eszközöket tartalmazó média mind a megismerési folyamatot, mind pedig a szórakozást más szintre emelheti.

Tartalmak	Fejlesztési feladatok	Tevékenységek
A hagyományos és elektronikus média lehetőségei, eszközei	Az új, informatikai eszközöket alkalmazó média egyes lehetőségeinek megismertetése.	Szituációs játékok, beszélgetések. Interaktív játékok. Digitális fényképezés.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló tudja megnevezni a számítógép fő részeit (gépház, monitor, billentyűzet, egér), ezeket ismerje fel.

Tartsa be a számítógépterem rendjét, vigyázzon saját és társai épségére, a számítógépre.

Legyen képes – tanári segítséggel – az életkorának megfelelő oktatási célú programokkal dolgozni.

Ismerjen meg egy rajzoló programot. Tudjon egyszerű ábrákat elkészíteni, színezni.

Ismerje meg a Comenius LOGO v. Logo Imagine program szolgáltatásait, tudja használni a gyerekjátékokat.

Tudjon egyszerű szakmai, didaktikai programokat (didaktikai játékokat) futtatni, a menüpontokban tájékozódni.

Legyen képes a térbeli tájékozódást igénylő programmal dolgozni.

Az értékelés eljárásai

A tantárgy a tanulók munkájának speciális ellenőrzését kívánja meg. Az értékelés alapja elsősorban a tanulói tevékenység, csoport- és projektmunkában való részvétel legyen, és csak másodlagos a tanulói produktum. Törekednünk kell arra, hogy a feladatok a tanulók életkorának megfelelőek legyenek. Kicsiknél elsősorban az érdekes, játékos, a manualitáshoz közelálló feladatok domináljanak és ezeket is értékeljük. A negyedik évfolyamon már lehet a gyakorlati tennivalók ismerete, önálló alkalmazások végzése az értékelés alapja.

A tanulók tevékenységének (gyűjtőmunka, kiselőadás, adatgyűjtés stb.) megfigyelése és a közös beszélgetésben való részvétel értékelése is szolgáltatson adatot az érdemjeggyel való értékeléshez.

Ebben az életkorban a több, kisebb munka értékelése a célszerűbb, és érdemes helyet adni a játékos formáknak is (könyvtári vetélkedő, rejtvényfejtés, színezés stb.).

KÖRNYEZETISMERET

1–4. évfolyam

Célok és feladatok

A tantárgy célja, hogy felkeltse a tanulóknak a környezetük élő és élettelen világa iránti érdeklődést. Bátorítsa a természet és a lakóhelyi környezet önálló megismerésére, alkotóinak, jelenségeinek „felfedezésére”. Jól értelmezett, könnyen felidézhető, egyszerű kognitív műveletek végzésére alkalmas képzeteket alakítson ki a közvetlenül vagy közvetve megismerhető természeti és ember által létesített környezetről. Javítsa a tanulóknak a környezetük állapota iránti érzékenységét, alapozza meg a környezet értékeit tisztelő, azokat megóvni kész magatartásukat. Segítse őket tájékozódni természeti és társadalmi környezetükben, intse őket a veszélyhelyzetekkel kapcsolatos óvatosságra.

A környezetismeret tantárgy tanulása során a tanulók ismerkedjenek meg lakóhelyük, majd - egyre táguló körben - távolabbi természeti és ember által létrehozott környezetük jellemző anyagaival, jelenségeivel, élőlényeivel, illetve azok változásával, valamint az emberek és környezetük kapcsolatával. Fedezzék fel a természet sokszínűségét, szépségét, és ébredjenek rá pótolhatatlan, értékes mivoltára.

A tanítás-tanulás folyamatában elsősorban a tanuló lakóhelyi, iskolai, települési környezete, majd hazánk értékeinek megismertetésére, megszerettetésére törekedjünk. Ezen keresztül segítsük olyan pozitív attitűd kialakulását, mely az élő és élettelen környezet megóvására, védelmére ösztönöz, erősíti a lakóhelyhez való kötődést, s ezzel a hazánkhoz és a nemzetünkhöz tartozás érzését alapozza meg.

A tantárgy fontos feladata, hogy az elemi természettudományos műveltség megalapozása érdekében a tanulóknak az új ismeretek megszerzéséhez, azok rendszerezéséhez, rögzítéséhez és a mindennapi életben való alkalmazásához szükséges képességeit folyamatosan és rendszeresen fejlessze. Az élő és élettelen környezettel kapcsolatos fogalomalkotást mind személyes, mind közös, tevékeny tapasztalatszerzéssel készítse elő. Az egyszerű megismerési, tanulási módszerek megtanításával, begyakorlásával, alkalmazásával keltse fel a gondolkodás fejlettségéhez illeszkedő mértékben – a természeti jelenségek, folyamatok ésszerű, tudományos magyarázata iránti igényt.

Lakóhelyi környezetük megismerése során tanítsa meg a tanulókat elemi fokon tájékozódni a térben, és az időben. Kiemelt cél az óvatosságra intés, az élet- és környezetkímélő, a veszélyhelyzetek megelőzését szolgáló magatartásformák kialakítása, s ezzel a személyes biztonság növelése. Nyújtson ismereteket az anyag különböző formáinak érzékelhető tulajdonságairól. Segítse észlelni, és elemi szinten értékelné azok mennyiségi és minőségi változásait. Fejlessze helyes egészségzokásaikat, alapozza meg önmaguk, valamint az élő és élettelen környezetük iránti felelősségérzetüket, segítse a környezeti harmónia létrejöttéhez és fenntartásához szükséges magatartásuk és életvitelük alakulását.

Fejlesztési követelmények

Ismeretszerzési, -feldolgozási és alkalmazási képességek

A tanuló váljék nyitottá a természet szépségei, értékei iránt. Érdeklődésének megfelelően tudjon ismeretekhez jutni a valóság megtapasztalásával, valamint különböző képi és szöveges ismerethordozók révén. Legyen képes a természet tárgyait, élőlényeit, jelenségeit és folyamatait észlelni, és azokat elemi szinten megfigyelni. Tanítói irányítással, segítséggel tudjon ismeretekhez jutni a természeti és technikai környezet jelenségeinek, folyamatainak mérése, egyszerű kísérleti vizsgálata és modellezése által. Ismerje fel a vizsgálódásokhoz, mérésekhez, kísérletekhez szükséges eszközöket, és használja azokat balesetmentesen. Szerezzen gyakorlatot a mindennapi életben előforduló mérésekben, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom, a hőmérséklet és az idő mértékegységeinek használatában.

Szerezzen jártasságot a jelenségek, folyamatok egy-egy körének megadott szempontú csoportosításában. Megfigyeléseit, tapasztalatait saját szavaival, egyszerűen tudja megfogalmazni és tanítói segítséggel rajzban és írásban rögzíteni.

Tudja a megszerzett ismereteit elmondani, ábrázolni, leírni. Legyen gyakorlata a különböző tárgyak, élőlények, jelenségek minőségi és mennyiségi jellemzőinek elemi szintű összehasonlításában. Legyen képes a természeti és ember alkotta környezetről különféle módon szerzett ismereteit egymással összevetni, különböző szempontok szerint csoportokba rendezni, vizsgálódásainak eredményeit elemezni, értelmezni.

Tudja magyarázni ismereteinek mennyisége és mélysége szerint a természeti jelenségeket és folyamatokat, ismerje fel a környezetében előforduló veszélyhelyzeteket. Legyen képes felhasználni, alkalmazni a mindennapi élet problémáinak megoldásában a tanultakat.

Lássa be, hogy környezetének állapota saját egészségére is hatással van, igényelje az egészséges életkörülményeket. Ismeretei ébresszék rá, hogy felelős a természet védelméért, és ezért becsülje meg környezetének értékeit. Ismerje a biztonságot szolgáló szervezetek munkáját (mentők, tűzoltók, rendőrség, polgári védelem). Tudja, hogyan kell viselkednie veszélyhelyzetben (menekülés, segítségkérés).

Tájékozottság az anyagról

Ismerje meg vizsgálódásai alapján a környezetében előforduló fontosabb élő és élettelen anyagok néhány jellemző tulajdonságát, tudja az anyagokat különböző megadott szempontok szerint csoportosítani. Legyen tájékozott arról, hogy mely élelmiszerek fogyasztása szükséges szervezetünk egészséges fejlődéséhez. Tartózkodjék az élvezeti és kábítószeres kipróbálásától. Tudja, mely anyagok szennyezhetik leggyakrabban a környezetét, mely anyagok, eszközök a háztartás leggyakoribb veszélyforrásai.

Tájékozódás az időben. Az idő és a természeti jelenségek

Ismerje a napszakok és évszakok változását. Szerezzen gyakorlatot az idő mérésében, a mindennapi életünket meghatározó időtartamok becslésében. Tudja, hogy az idő múlásával az élőlények is - magunk is - változnak. Ismerje fel e változások szabályszerűségét, okait.

Tájékozódás a térben. A tér és a természeti jelenségek

Tudja a környezetében előforduló tárgyak méretét saját testméreteihez, majd szabvány mértékegységekhez viszonyítani, helyzetét, mozgását különböző nézőpontból szemlélni, elképzelni, jellemezni. Tudjon tájékozódni a lakóhelyén és annak környékén, tudjon útbaigazítást adni. Ismerje a környezetében előforduló veszélyhelyzeteket. Tudja, hogyan kell viselkedni különböző veszélyhelyzetekben. Ismerje Magyarországon belül lakóhelye elhelyezkedését. Ismerkedjen meg az őt körülvevő táj jellegzetességeivel, felszínének formáival, az ottani élőlények jellemző tulajdonságaival. Tudja lakóhelye tájképi sajátosságait összehasonlítani más hazai tájakkal.

Tájékozódás a természettudományos megismerésről

Tudatosuljon benne, hogy a természetről szerzett ismereteket megfigyelés, vizsgálódás, kísérletezés, mérés útján szerezzük meg. Legyen tájékozott arról, hogy a természettel kapcsolatos ismereteit felkészültségének megfelelő könyvek, cikkek és a média segítségével is fejlesztheti, de sok téves nézettel is találkozhat.

Tudjon önállóan a környezetére vonatkozó kérdéseket megfogalmazni. Tudjon beszámolni a saját tapasztalataiból, álló- és mozgóképekről, történetekből, leírásokból, a különböző kommunikációs eszközökből szerzett ismereteiről tanítói segítséggel. Tudjon írásban válaszolni egyszerű szóbeli vagy írásbeli kérdésekre. Tudjon egyszerű jelenségeket vázlatosan ábrázolni.

Ismerje meg a tudósok kiemelkedő eredményeit, kitartó szorgalmát, erőfeszítéseit.

Emberismeret, önismeret, honismeret

Legyen igénye a személyes higiéniaira, a test és a ruházat gondozására. Alkalmazza az egészségmegőrzés alapvető szabályait. Ismerje a korszerű táplálkozás, az egészséges életmód feltételeit.

Ismerje fel a harmonikus kapcsolat kialakításának szükségességét a természeti és társadalmi környezettel. Ismerkedjen szűkebb környezetének kulturális és vallási emlékeivel, hagyományaival. Gyakorolja azokat a tevékenységeket, szokásokat, amelyek az otthona, a lakóhelye, a szülőföldje és a hazája megismeréséhez, megbecsüléséhez, szeretetéhez vezetnek.

1. ÉVFOLYAM

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
<p>A megismerési módszerek alapozása (folyamatosan)</p> <p><i>Megfigyelés, összehasonlítás, csoportosítás a tanulók közvetlen környezetében lévő tárgyak, élőlények érzékelhető tulajdonságai körében.</i></p> <p>A tapasztalatok kifejezése élőszóban, rajzban tanítói segítséggel.</p>	<p>Tapasztalatszerzés a környezetről az osztályteremben és az osztálytermen kívül séták és kirándulások során.</p> <p>A megfigyelt pontos megfogalmazása szóban. Saját korábbi élményeiről néhány mondatos beszámoló szóban.</p> <p>A tanuló közvetlen környezetében élőlények megfigyelése a tanító irányításával. Tapasztalatok rajzos rögzítése, a korábbi személyes élmények beépítése.</p> <p>A valóságban megfigyelt jellemzők felismerése fényképen és rajzon. Anyagok, tárgyak, képek, szókártyák csoportosítása tetszőleges és megadott szempont szerint. Csoportosítási szempont észrevétele. A megismert élőlények, jelenségek felismerése képeskönyvek, diaképek, filmfelvételek segítségével. Feladatértés bizonyítása aláhúzással, összekötéssel, színezéssel.</p>

<p>Az élettelen természet alapismeretei: <i>A nap időtartama, a napszakok váltakozása, jellemzői.</i></p> <p>Az időjárás elemeinek megfigyelése: napsugárzás, hőmérséklet, szél, felhőzet, csapadék. A víz megjelenési formái a természetben.</p> <p>Az évszakok jellemző időjárása Az évszakok sorrendje, a hónapok neve és sorrendje.</p> <p>Az évszakokhoz kapcsolódó ünnepek, helyi szokások.</p>	<p>Egyszerű beszámoló szóban a napi időjárásról, a különböző napszakokban történekről.</p> <p>Az időjárás elemeinek és változásának megfigyelése, rajzos rögzítése. Az időjárás megfigyelése során a víz különböző megjelenési formáinak felismerése: eső, hó, zúzmara, dér, jég, hó, köd, pára. A szélsőséges időjárás okozta veszélyhelyzetek és a védekezés lehetőségei.</p> <p>Napszakok, hónapok, évszakok sorba rendezése időrend alapján. Évszakok jellemző időjárásának, és a szélsőséges időjárás okozta veszélyhelyzeteknek (villámcsapás, vihar, hóvihár, áradás stb.) a felismerése képről, filmről.</p> <p>Az évszakokhoz kapcsolódó ünnepek, szokások megismerése (pl. szüret, Márton nap, karácsony, regölés, húsvét, madarak és fák napja), részvétel a helyben hagyományos ünneplésben, népszokásban.</p>
<p>Az élő természet alapismeretei: <i>Az élő és az élettelen közötti különbség. A közvetlen környezetben előforduló gyakori növények megfigyelése (mérete, alakja, színe, illata, jellemző részei, élőhelye). Elemi ismeretek a növénygondozásról (magvetés, ültetés, öntözés)</i></p> <p><i>A közvetlen környezetben gyakran előforduló állatok, társállatok megfigyelése (mérete, alakja, színe, szaga, hangja, mozgása, táplálkozása, jellemző tevékenységei, szaporodása).</i></p> <p>Állatmesék és a valóság.</p>	<p>A tanuló közvetlen környezetben gyakran, előforduló növények és állatok megfigyelése, érzékszervi tapasztalatszerzés a tanító irányításával. A sokféleség bemutatása.</p> <p>A valóságban megfigyelt jellemzők felismertetése fényképen és rajzon.</p> <p>A közvetlen környezetben előforduló gyakori növények, állatok, növényi részek (pl. levelek, termések) közül néhány megfigyelése, lerajzolása, egyszerű csoportosítások hasonló tulajdonságaik alapján. Növények gondozása az osztályban, az iskolakertben (öntözés, tápoldat készítés, ültetés, magvetés) Tanítói kérdésre egy-egy élőlény jellegzetességeinek felsorolása.</p> <p>A mese és valóság összevetése dramatikus helyzetjátékokban.</p>

<p>Testünk és életműködésünk:</p> <p>Testünk főbb részei. Szervezetünk megfigyelhető ritmusai (<i>szívdobogás, lélegzés, alvás és ébrenlét, mozgások</i>) Érzékszerveink szerepe a környezet megismerésében.</p> <p>Az egészség és a betegség. Az évszaknak és az időjárásnak megfelelő öltözködés. A tisztálkodás. A leggyakoribb balesetek megelőzésének módja. Segítségkérés balesetkor (<i>mentők, tűzoltók, rendőrség</i>)</p>	<p>Tájékozódás a saját testen. Játékos gyakorlatok az irányok, helyzetek megkülönböztetésére. Testük működésének változásainak megfigyelése különböző hatásokra.</p> <p>Óvodai szokások folytatása, gyakorlása. A helytelen szokások megbeszélése. Játékok, dramatikus helyzetgyakorlatok a helyes öltözködéssel, a tisztálkodással, a betegséggel, balesettel kapcsolatban.</p>
<p>Tájékozódási alapismeretek:</p> <p>Saját testhez viszonyított irányok (<i>előtte, mögötte, mellette, fölötte, alatta, jobbra, balra</i>).</p> <p>Az iskola neve. Az iskola legfontosabb helyiségei, azok rendeltetése. Az iskola környékének jellemző közterei.</p>	<p>Játékos gyakorlatok az alatta, fölötte, mellette, közöttte, előtte, stb. bal, jobb irányok helyes használatára.</p> <p>Az iskola épületének megismerése. Tájékozódás az iskola épületében. A különböző helyiségek rendeltetésének megbeszélése. Beszámoló az otthontól az iskoláig vezető útvonalról.</p>
<p>A lakóhely ismerete:</p> <p>A település (településrész) neve. A tanuló lakóhelyének pontos címe. Az iskola pontos címe. A környék nevezetes épületei. A lakóhely jellegzetességei.</p>	<p>Az iskola környékének bejárása.</p> <p>Ismerkedés a lakóhely jellegzetességeivel</p>

A továbbhaladás feltételei

Első évfolyam végén a kerettanterv nem határoz meg a továbbhaladáshoz szükséges feltételt, az első és második évfolyamot egy fejlesztési szakasznak tekinti.

2. ÉVFOLYAM

TÉMAKÖRÖK, TARTALMAK	TEVÉKENYSÉGEK
<p>A megismerési módszerek alapozása (folyamatosan)</p> <p>Megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, vizsgálódás a tanulók közvetlen környezetében lévő tárgyak, élőlények érzékelhető tulajdonságai körében.</p> <p>Becslések, egyszerű mérések alkalmilag választott és szabvány egységekkel (m, dm, cm; kg, dkg; l, dl; óra, perc, nap, hét, hónap, év; °C) tanítói segítséggel. A tapasztalatok kifejezése élőszóban, rajzban, írásban tanítói segítséggel.</p>	<p>A dolgok érzékelhető tulajdonságainak megtapasztalása. Összehasonlítások az érzékek alapján (<i>pl.: nagyobb, hangosabb</i>). Megfigyelések rögzítése tanítói irányítással írásban. A tanuló környezetében – a természetben, a háztartásban, a lakóhelyen - található gyakori tárgyakkól (<i>pl.: lehullott levelek, száraz termések, kavicsok, üres csigaházak, kelmedarabok, címkék, kupakok stb.</i>) különböző gyűjtemények készítése és rendezésük.</p> <p>Mérések, mértékegységek használata. A közvetlen és közvetett tapasztalatszerzés megkülönböztetése.</p> <p>A tanulói tapasztalatok rögzítése tanítói segítséggel rajzban és írásban. Rövid, szóbeli vagy írásbeli kérdésre írásbeli válasz adása önállóan. Nem tanórán szerzett ismeretekről rövid szóbeli beszámoló adása. Kérdések megfogalmazása az összefüggések keresésekor. Vélemények megfogalmazása helyzetelemzéskor.</p>
<p>Az élettelen természet alapismeretei:</p> <p>Az érzékszerveink szerepe a környezetünk megismerésében. A környezetben előforduló anyagok érzékelhető tulajdonságainak (<i>színének, alakjának, hőmérsékletének, felületének, keménységének, rugalmasságának, ízének, szagának</i>) megfigyelése. Megmérhető és nem megmérhető tulajdonságok.</p>	<p>A tanuló közvetlen környezetében lévő tárgyak és élelmiszerek érzékelhető tulajdonságainak (<i>alak, szín, felület, alaktartás, összenyomhatóság, illat, íz, hang, stb.</i>) megtapasztalása. Az érzékszervi tapasztalatokra épülő felismerő gyakorlatok.</p>

<p>Az anyagok csoportosítása (<i>fa, kelme, üveg, papír, cserép, fém, ásvány stb.</i>) Az anyagok tulajdonságai és felhasználásuk, hatásuk közötti kapcsolat. Élelmiszerek.</p>	<p>Összehasonlítások, sorba rendezések az érzékletek és mérések alapján. Kapcsolat keresése a tulajdonság és a funkció között. A tapasztalatok lejegyzése, rendezése tanítói segítséggel. Az anyagok azon tulajdonságainak észrevétele, amelyek miatt a környezetet szennyezhetik, veszélyeztethetik.</p>
<p>Az élő természet alapismeretei:</p> <p>A termesztett növények megfigyelése, leírása, vizsgálata. Csoportosításuk felhasználásuk szerint. Növényi táplálékaink. Gyümölcsök, zöldségek szerepe az egészséges táplálkozásban.</p> <p>A vadon élő és a tenyésztett, kedvtelésből vagy társként tartott állatok élete közötti különbség. Az állatok viselkedésének megfigyelése, leírása, összehasonlítása.</p>	<p>Tapasztalatszerzés előzetes megfigyelési szempontok alapján a különböző élőhelyek (<i>a település, a kert, az erdő, a mező, a vízpart</i>) élővilágáról.</p> <p>Tájékozódás az időben. Időmérések végzése, mértékegységeinek használata. Az élőlények változásának megfigyelése az időben (<i>növekedés, fejlődés, pusztulás</i>). Az idő és az életmód kapcsolatának észrevétele (<i>téli álmom, költöző madarak, lombhullatás, több évig élő növények</i>).</p> <p>Élőlények csoportosítása a jellemző jegyek alapján (<i>pl. növény, állat, fás szárú, lágyszárú, egy évig élő, több évig élő; emlős, madár</i>). A megfigyelt jelenség okainak keresése, annak észrevétele, hogy egy adott ok megléte befolyásolja a jelenség létrejöttét (életfeltételek). Az ismétlődő jelenségek, tevékenységek észrevétele.</p>
<p>Testünk és életműködésünk:</p> <p>Életműködéseink főbb jellemzői (<i>mozgás, táplálkozás, légzés, fejlődés</i>) Legfontosabb szerveink szerepe életünkben.</p> <p>A helyes fog- és testápolás. A fogorvos és az orvos gyógyító munkája. A környezet szervezetünkre gyakorolt leggyakoribb ártalmas hatásai (<i>pl. napsugárzás, hő, zaj, szennyezett levegő, víz, talaj, erős fény, a képernyő hatása, vérszívó élősködők</i>). Fogyatékos, sérült embertársaink.</p>	<p>A 8–9 éves gyermek helyes napirendjének kialakítása. Különböző mérések elvégzése a saját testen. Fogalomalkotás a belső szerveinkről, szerepükről.</p> <p>Fog- és testápolási technikák gyakorlása. Beszélgetések, dramatikus gyakorlatok a sérülés, betegség, gyógyítás, gyógyulás, a fogyatékos, sérült emberekhez fűződő viszonyok témakörében.</p>

<p>Tájékozódási alapismeretek:</p> <p>Út az otthontól az iskoláig. Az iskola környékének megfigyelése (<i>közterületek, közlekedési eszközök, üzletek, a szabadidő eltöltésének helyei, intézmények, nevezetes és érdekes épületek, helyek, a felszín formái</i>)</p>	<p>Tapasztalatgyűjtés az iskola környékén: Séta, kirándulás a település környékének nevezetes helyeire. Az iskola környékének nevezetes épületeinek, természeti formáinak megfigyelése, számbavétele, sorba rendezése.</p> <p>Rajz és képgyűjtemények készítése.</p>
<p>A lakóhely ismerete:</p> <p>A település és környéke felszínének jellemző formái, vizei.</p> <p>A településhez fűződő hagyományok, mesék, mondák, történetek. A település utcái, házai egykor. A település lakóinak élete régen és most.</p>	<p>A település jellemző természeti formáinak megfigyelése (<i>síkság, dombok, hegyek, völgyek, patakok, folyók</i>) elnevezése, felismerése. Természeti értékeinek, szépségének felfedezése.</p> <p>Helytörténeti bemutatóhely, kiállítás megtekintése. Történetek, emlékek, mondák gyűjtése, olvasása. Helyi hagyományok ápolása.</p>

A továbbhaladás feltételei

Megfigyeléseiről, tapasztalatairól a tanuló tudjon szóban beszámolni tanítói kérdések alapján. Tapasztalatait rögzítse tanítói segítséggel. Ismerje fel a tanult jelenségeket rajzról, képről. Ismert témakörben csoportosítson megadott szempont szerint. Legyen képes méréseket végezni, használja helyesen a tanult mértékegységeket.

Használja helyesen a napszakok nevét. Sorolja fel az évszakokat és a hónapokat helyes sorrendben. Nevezze meg az évszakok jellemző időjárási jelenségeit. Mutasson be a tanult élőlények közül egyet, sorolja fel jellemző jegyeit. Tájékozódjon jól saját testén. Ismerje és használja pontosan a helyet, helyzetet jelentő (*előtte, mögötte, között, alatta, fölött, mellette*) kifejezéseket. **Nevezze meg otthona és az iskola között lévő legfőbb közlekedési veszélyforrásokat, ismerje azok elkerülésének módját.** Ismerje lakóhelye főbb jellegzetességeit. Ismertessen egyet a település hagyományai közül. Tudja útba igazítani az idegent lakóhelyén.

3. ÉVFOLYAM

TÉMAKÖRÖK, TARTALMAK	TEVÉKENYSÉGEK
<p>A megismerési módszerek alapozása (folyamatosan)</p> <p>Megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, vizsgálódás, egyszerű kísérletek végzése a tanulók közvetlen környezetében lévő tárgyak, élőlények érzékelhető tulajdonságai körében, a folyamatok nyomon követése, egyszerű természeti jelenségek felismerése.</p> <p>Becslések, egyszerű mérések szabvány egységekkel (m, dm, cm, mm; t, kg, dkg, g; l, dl, cl, ml, hl; óra, perc, másodperc; °C) tanítói segítséggel.</p> <p>A tapasztalatok általánosítása Ismerkedés a közvetlen tapasztalással nem megszereshető ismeretek forrásaival (gyermekenciklopédiák, egyszerű képes határozók, térképe, álló és mozgóképek). A tapasztalatok kifejezése élőszóban, rajzban, írásban tanítói segítséggel</p>	<p>A tapasztalatok lejegyzése, rendezése tanítói segítséggel. Egyszerű kísérletek megfigyelése és elvégzése. Oksági összefüggések keresése a kísérletek tapasztalatai és a mindennapi tapasztalatok között.</p> <p>Mérések, mérés-sorozatok végzése.</p> <p>Tapasztalatok megjelenítése egyszerű ábrával, rajzzal. Saját korábbi tapasztalatok beépítése. Gyermekenciklopédiák, könyvek használata adott feldolgozási algoritmus segítségével. Tévémsorok, reklámok és az azokban esetleg előforduló helyes és téves tájékoztatások megfigyelése, elemzése (<i>pl. táplálkozás, gyógymódok</i>).</p>

<p>Az élettelen természet alapismeretei:</p> <p>A környezetben előforduló anyagok mérhető tulajdonságai. A változások megfigyelése. A hőmérséklet változása. A halmazállapot-változások a mindennapi életben.</p> <p>Az időjárás jelenségek és az anyag tulajdonságainak változása. Fagyás, olvadás, párolgás, forrás, lecsapódás megfigyelése. Az olvadás és oldódás megkülönböztetése. Vizsgálódás mágnesekkel.</p> <p>Éghető és éghetetlen anyagok. Az égés, mint veszélyforrás. Veszélyre figyelmeztető jelek, jelzések.</p>	<p>Megfigyelések, tapasztalatok, mérési eredmények rögzítése írásban önállóan, előzetes megbeszélés után. Mondatok, rövid szövegek igazságtartalmának eldöntése tapasztalatok, megfigyelések alapján. Rövid szóbeli beszámoló a megfigyelésekről, tapasztalatokról. Tapasztalatszerzés a különböző anyagok halmazállapotainak főbb jellemzőiről. A halmazállapot-változás megtapasztalása, feltételeinek előállítása. Oksági összefüggés keresése a halmazállapot-változás és egyes hétköznapi jelenségek között. Az anyagok változása, az annak folyamán megfigyelhető tulajdonságok észrevétele (pl.: égés, oldódás, forrás).</p> <p>Teendők tűz (pl. épülettűz, erdőtűz, ruhatűz) esetén. Önmentési gyakorlat.</p>
<p>Az élő természet alapismeretei:</p> <p>A növények életéhez nélkülözhetetlen környezeti feltételek vizsgálata. A környezet változásainak (pl.: fény, talaj, időjárás, szennyező anyagok) hatása a növények életére. A növényi élet évszakos ritmusa.</p> <p>Az állatok életéhez nélkülözhetetlen környezeti feltételek vizsgálata. A környezet változásainak hatása az állatok életére. Az állatok évszakok szerinti viselkedése. A növények és állatok kapcsolata, egymásrautaltsága. Helyes viselkedésünk a természetben.</p>	<p>A növények változásának folyamatos megfigyelése. Egyszerű kísérletek az életfeltételek bizonyítására.</p> <p>Különböző állatok viselkedésének, életmódjának, az élőhelyükhöz és más élőlényekhez fűződő kapcsolataiknak megfigyelése a valóságban, valamint álló és mozgóképeken.</p> <p>Az ember szerepének tisztázása a környezetében élő más élőlények életfeltételeinek alakításában. Tetteink következményeinek kutatása.</p>

<p>Testünk és életműködésünk:</p> <p>Testünk mérhető tulajdonságai. Életünk nélkülözhetetlen környezeti feltételeinek vizsgálata. A környezet változásainak hatása életünkre. Egészséges életmód. Helyes napirend. Az egészség és a sport.</p> <p>A betegség tünetei (<i>rossz közérzet, láz, fájdalom, hasmenés, hányás, vérzés</i>).</p> <p>A leggyakoribb fertőző betegségek és megelőzésük. A védőoltások fontossága.</p> <p>A beteglátogatás, betegápolás szabályai. A kuruzslás veszélyei.</p>	<p>Az életjelenségek változásainak megfigyelése, mérése. Saját tapasztalatok megbeszélése, összehasonlítása a társakéival.</p> <p>A magatartási és illemszabályok, valamint a betegségek, balesetek megelőzése közötti oksági összefüggések keresése (<i>pl. kézmosás, zsebkendőhasználat</i>).</p> <p>Dramatikus játék során a helyes egészségszokások gyakorlása.</p>
<p>Tájékozódási alapismeretek:</p> <p>A tárgyak alaprajza. Kicsinyítés rajzolóással.</p> <p>Útvonalrajzok, térvázlatok, térképszerű ábrázolások ismert terepről.</p> <p>A valóság térképi ábrázolása jelekkel.</p> <p>A négy fő világtáj. Az iránytű.</p>	<p>Egyszerű alaprajzok készítése. Útvonalak berajzolása az alaprajzba., Térképszerű képes ábrázolások, térkép-vázlat készítése az iskola környékéről.</p> <p>A térkép-vázlaton útvonalak bejelölése, bejárása. Szimbolikus jelek alkalmazása. Tájékozódás iránytű segítségével.</p>
<p>Országismeret:</p> <p>Élet a fővárosban és az ország más vidékein. Hazánk fővárosa Budapest.</p> <p>Ismerkedés a főváros nevezetes és a gyerekek szempontjából érdekes épületeivel, létesítményeivel, helyeivel.</p>	<p>Közvetlen vagy közvetett (<i>tv, videó, dia, könyv, könyvtár</i>) tapasztalatszerzés: Duna, Vár, Gellérthegy, Országház, hidak, nagykörút, üzletek, színházak, bábszínház, Állatkert, Margitsziget, közlekedés.</p>

A továbbhaladás feltételei

A tanuló rögzítse írásban tapasztalatait, megfigyeléseit, méréseit az előzetesen megbeszélteknek megfelelő módon. Tapasztalatai alapján döntsön mondatok, rövid szövegek igazságtartalmáról. Olvassa le helyesen a hőmérőt. Használja helyesen a tanult mértékegységeket.

Nevezze meg az anyag halmazállapotait, azok néhány jellemzőjét. Közvetlen környezetéből nevezzen meg példákat a halmazállapot-változásra. Használja helyesen az oldódás, olvadás szavakat. Ismerje a mentők, tűzoltók, rendőrség telefonszámát, értesítésük módját.

Nevezzen meg a környezetéből néhány fontosabb jellemző élőlény fajt. Sorolja fel az élőlények életfeltételeit.

Ismerje, hogyan kerülhetők el a betegségek. Tudja megkülönböztetni az egészséges és a beteg állapotot.

Tájékozódjon az iskola környékéről készített térképvázlaton. Állapítsa meg helyesen iránytű segítségével a fő világtájakat. Nevezze nevén a település jellemző felszíni formáit, felszíni vizeit, nevezetes épületeit, Ismertessen egyet a település hagyományai közül. Tudja útba igazítani az idegent lakóhelyén.

4. ÉVFOLYAM

TÉMAKÖRÖK, TARTALMAK	TEVÉKENYSÉGEK
<p>A megismerési módszerek alapozása (folyamatosan)</p> <p>Megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, vizsgálódás, egyszerű kísérletek végzése, a tanulók közvetlen környezetében lévő tárgyak, élőlények érzékelhető tulajdonságai körében, a folyamatok nyomonkövetése, következtetések, egyszerű összefüggések felismerése.</p> <p>Önálló mérés a gyakori szabvány mértékegységek alkalmazásával</p> <p>Az ismeretforrások (gyermekenciklopédiák, egyszerű képes határozók, térképe, álló és mozgóképek) felhasználása a megismeréshez tanítói segítséggel.</p> <p>A tapasztalatok rögzítése éloszóban, rajzban, írásban tanítói segítséggel.</p>	<p>A tapasztalatok lejegyzése, rendezése, elemzése tanítói segítséggel. Folyamatos megfigyelés.</p> <p>Méréssor megtervezése, végzése.</p> <p>Az egyéni ismeretszerzés megalapozása. Búvárkodás a könyvtárban. Önálló beszámoló a könyvtári tájékoztató eredményéről.</p> <p>Összefüggő feleletek tanítói kérdésekre. A jelenségek megfigyelésével, okok keresésével következtetések levonása.</p>
<p>Az élettelen természet alapismeretei:</p> <p>Az otthon tisztasága, szennyező forrásai. Környezetünk tisztasága, szennyezettsége.</p> <p>A lakóhely levegőjének, vizeinek tisztasága, szennyezettsége. Szennyezőforrások a környezetben, a szennyezés hatása az élőlényekre, az emberre. A megelőzés, a védekezés lehetőségei.</p>	<p>Folyamatos megfigyelések egyszerű vizsgálatok, kísérletek a levegő, a víz a talaj tisztaságáról.</p> <p>Környezetünkből vett vízminták egyszerű vizsgálata. Egyszerű eljárás a víz tisztítására, szűrésére. A lakóhely levegőtisztaságának megfigyelése. Levegő-, víz-, talajvizsgálat érzékszervekkel és egyszerű vizsgáló eszközökkel (pl. nagyító, szűrőpapír)</p>

<p>Különválogató hulladékgyűjtés.</p> <p>A környezet szennyeződése miatt kialakuló veszélyhelyzetek felismerése, az önvédelem lehetőségének megismerése.</p>	<p>A különválogató hulladékgyűjtés jelentőségének felismerése és szükségességének belátása.</p> <p>A lakóhely környezetében előforduló anyagok összetettségének észrevétele. Kapcsolat keresése az egyes anyagok tulajdonságai és a környezetszennyezés között. Jelenlegi viselkedésünk, szokásaink és azok jövőbeli környezeti hatásai közötti egyszerű összefüggések felismerése.</p>
<p>Az élő természet alapismeretei:</p> <p>A tanuló környezetében megfigyelhető élőhelyek jellemzői. Az erdő, a füves és vizes élőhelyek néhány gyakori, jellemző növény- és állatfajának jellemzői (<i>mérete, testfelépítése, jellemző részei, szervei, táplálkozása, szaporodása, változása illetve viselkedése, alkalmazkodása</i>)</p> <p>Az ember hatása az élőhelyekre. A természet védelmének fontossága, védett helyi természeti értékek.</p>	<p>Egyszerű összefüggések keresése az élőlény élőhelye, életmódja és testfelépítése között. A helyi környezet és az élőlények környezetalakító hatásának vizsgálata. A lakóhelyen megfigyelhető néhány lág- és fásszárú növény, valamint néhány emlős, madár, gerinctelen állat tulajdonságainak rendszerezett megismerése, ezek tápláléklánca sorolása.</p> <p>Annak észrevétele, hogy jelen cselekedeteink befolyásolják a jövőt. Kapcsolat keresése az ember tevékenysége és a természet veszélyeztetettsége között.</p>
<p>Testünk és életműködésünk:</p> <p>Az ember életkori szakaszai. A különböző korú emberek szervezetének, életműködéseinek, viselkedésének összehasonlítása.</p> <p>Helyes és helytelen szokásaink. Az egészséget károsító szokások (<i>dohányzás, alkoholfogyasztás, kábítószerelés</i>) kialakulása, veszélye, felkészülés az elutasításukra.</p> <p>A reklámok hatása életmódunkra.</p>	<p>Megfigyelés, mérés a testen. A mérések rögzítése, tanítói segítséggel.</p> <p>Dramatikus játékok az életkorok jellemzőiről, helyes és helytelen szokásainkról. A reklámok elemzése az elérni kívánt hatás és a valóság összevetésével.</p>
<p>Tájékozódási alapismeretek:</p> <p>A domborzat és a vízrajz ábrázolása a térképen. Különböző domborzatú tájak, legnagyobb folyóink, tavaink felismerése Magyarország domborzati és vízrajzi térképén.</p> <p>A lakóhely elhelyezése a térképen.</p>	<p>Közvetlen tapasztalatszerzés a lakóhely jellemző felszíni formáiról és felszíni vizeiről. Közvetett tapasztalatszerzés a helyben nem megtapasztalható felszíni formákról és vizekről.</p> <p>Tájékozódási gyakorlat a lakóhely térképével, iránytűvel (egyszerű tájolóval).</p>

<p>Tájaink képekben.</p> <p>Utazás megtervezése.</p>	<p>Elemi szintű tájékozódás Magyarország domborzati térképén. A lakóhely megkeresése Magyarország térképén.</p> <p><i>Magyarország nagytájainak felismerése jellemző képek, leírások alapján.</i></p> <p><i>Egyszerű utazás megtervezése menetrend segítségével.</i></p>
<p>Országismeret:</p> <p>Hazánk természeti szépségei, kulturális emlékei, értékei képekben.</p> <p>Településtípusok (<i>város, falu, tanya</i>)</p> <p>Népcsoportok, kisebbségek hazánkban. Magyarok a határon túl.</p> <p>Híres magyarok, hírünk a világban. A lakóhely nevezetes szülöttei.</p>	<p>A lakóhely és környékének természeti és kulturális értékeinek megkeresése a térképen, felismerése képről. Jellemző képek gyűjtése, rendezése.</p> <p>Tájékozódás arról, hogy magyarokon kívül más népek is élnek határainkon belül, és hogy magyarok élnek határainkon kívül is.</p> <p>Híres emberek fennmaradt emlékeinek felkutatása a lakóhely múltjából.</p>

A továbbhaladás feltételei

A tanuló keressen a tankönyvön kívül más ismerethordozókból a tananyaghoz kapcsolódó információkat. Tanítói kérdésre néhány mondatos összefüggő felelettel válaszoljon. Mutasson be egy-egy ismert növényt, emlőst, madarat és gerinctelen állatot a lakóhely környezetéből. Nevezze meg az életükhöz szükséges környezeti feltételeket.

Nevezzen meg a környezetéből környezetszennyező forrásokat, ismerje azok egészségkárosító hatásait. Legyen képes méréseket végezni a tanult körben az emberi testen, nevezze meg a tanult élettani jellemzőket. Tudja, hogyan őrizheti meg egészségét, és mi veszélyezteti azt leginkább.

Ismerje a domborzat jelölését a térképen. Találja meg lakóhelyét, nagytájainkat Magyarország domborzati térképén. Ismerje lakóhelyének védett természeti értékeit. Mutassa be a lakóhelyéhez közeli kirándulóhelyek egyikét. Nevezze meg a különbségeket az eltérő településtípusok között. Tudja, hogyan lehet megközelíteni a szomszédos településeket. Nevezze meg a lakóhelyén élő népcsoportokat.

ÉNEK-ZENE

(általános tantervű)

1-4. évfolyam

Célok és feladatok

Az iskolai zenei nevelés fontos szerepet vállal a gyermekek érzelmi, értelmi és jellemnevelésében. A zene örömet ad, lelkesít és megnyugtat. A gazdag érzelmi hatás a beleélés – átélés és a közvetlen cselekvés által színesíti a fantáziát, formálja az ízlést, és fogékonyra teszi a gyermekeket más emberek, közösségek és kultúrák befogadására.

A zene megszerettetéséhez az egyes zeneművek élményt nyújtó megismerésén és megértésén át vezet az út. Ehhez nélkülözhetetlen a felszabadult alkotó légkör, a játékosság, a zenei élményt gátló feszültségek feloldása, a jó iskolai környezet, valamint a tanulók pozitív viszonya tanítójukhoz, zenetanárukhöz. A sokszínű, igényes és céltudatos zenei élmények alakítják az éneklés, az aktív muzsikálás igényét és a zenehallgatási szokásokat.

Az énekhang minden gyermek veleszületett „hangszere”. Ezért az énekes tevékenységek a zenei foglalkozások alapját képezik.

Az éneklés a zenei élmény elsődleges forrása és az ismeretszerzés tapasztalati alapja. A mozgással, tánccal, játékkal egybekötött csoportos éneklés a közös muzsikálás, az egymásra figyelés és a közösségformálás mással alig pótolható lehetőségét kínálja.

A ritmuskészség fejlődése, amely a ritmusjátékok és az énekléshez kapcsolódó különféle mozgások nyomán gyorsan és látványosan történik, segíti az esztétikus, jól koordinált mozgás, szép testtartás, jó légzés, jó fizikai állóképesség kialakítását, ill. erősödését.

Az éneklési kultúra megalapozása, a szöveg tartalmának megfelelő érzelmek, karakterek zenei kifejezése az előadói készséget gazdagítja.

A néphagyománynak, népszokásoknak, a szűkebb zenei környezet kultúrájának fontos szerepe van a zene megszerettetésében, a zenei anyanyelv megismerésében.

A zenei emlékezet, a belső hallás fejlesztése, a zenei ismeretek elsajátítása megteremti a játékos alkotás, a zenei improvizáció feltételét. A gyermekek csoport előtti éneklése, előadása módot ad az egyéni készségek kibontakoztatására, a helyes önértékelés kialakítására és a kiemelkedő adottságú gyermekek fejlesztésére.

A gyermekhangszerek használata fejleszti a hangszínhallást és kedvet ébreszthet a rendszeres hangszer tanuláshoz.

A zenehallgatás az auditív befogadókészség fejlesztésének eszköze és a gyermeki élményvilág fontos része.

Fejlesztési követelmények

Éneklés

Az énekhangra épülő tanítás első lépése a kifejező „saját hangszer” megformálása, vagyis az éneklési készség fejlesztése és az éneklési kultúra kialakítása. Fejlesztési követelménye a csoport egységes, szép közös éneklése helyes légzéssel, értelmes szövegkiejtéssel, helyes artikulációval, pontos dalkezdéssel és zárással. Énekes játékok, táncos dallamok előadása mozgással, jó ritmusban, a dalok hangulatának megfelelően. Daléneklés könnyű osztináto kísérettel emlékezetből és kottából. Könnyű kétszólamú művek éneklése.

Zenei hallás

A zenei hallás fejlesztése a dallamhallás, a ritmusérzék, a tempó- és dinamikaérzék kialakítására irányul, tanult dalokon. A hangszínhallás fejlesztése teszi képessé a gyerekeket hangszerek és énekkari szólamok felismerésére. A belső hallás megalapozása, a zenei memória fejlesztése, a zenei élmény szóbeli, vizuális és mozgásos megfogalmazása is fejlesztési követelmény.

Zenei olvasás- írás

A zenei olvasás- írás fejlesztésének követelménye ebben az életkori szakaszban a tanult dallami és ritmikai elemek felismerése betűkottáról és kottaképről. Ismert dalok szolmizált olvasása és felismerése kottaképről, kézzelről. A megismert szolmizált hangok éneklése dalokban, motívumokban, írása a tanult dó- helyekkel.

Zeneértés

A zeneértő és – érző képesség fejlesztésének követelménye többször meghallgatott zeneművek felismerése, megnevezése, az emberi hangfajok, hangszerek hangszínének megkülönböztetése, a zenei karakterek különbségének, kifejező erejének megfigyelése.

1. ÉVFOLYAM

Belépő tevékenységek	Tartalom
<p>Éneklés Dalos játékok előadása Éneklés szöveggel emlékezetből Ismert dallami fordulatok kézjeles éneklése tanári irányítással Dalok, mondókák ritmusának hangoztatása Megfelelő tempóválasztás, tempótartás Helyes testtartás, levegővétel alkalmazása Megadott hangmagasság (kezdőhang) felismerése, átvétele</p>	<p>Magyar népi mondókák Népi gyermekjátékok Kis hangterjedelmű magyar népdalok <i>Ünnepkörök dalai (mikulás, karácsony, Anyák napja)</i> <i>Művészi értékű komponált gyermekdalok (pl.: gyermek és környezete: természeti és emberi környezet témákban)</i></p>

<p>Zenehallgatás Dinamikai ellentétpárok (halk- hangos) megkülönböztetése Alapvető tempókülönbségek (gyors- lassú) összehasonlítása 1-2 perces zenei bemutatás (ismert gyermekdal feldolgozásának) figyelemmel kísérése Hangszínhallás fejlesztése: a) Emberi hangfajták hallás utáni megkülönböztetése (gyermek- női- férfi) b) Hangszerek felismerése hangzás alapján (ritmushangszerek, metallofon, furulya, zongora) Zenei karakterek hallás utáni megfigyelése</p>	<p>Tárgyi, környezeti zajok, zörejek Énekes anyaghoz kapcsolódó vokális és hangszeres feldolgozások Karakterdarabok</p>
<p>Improvizáció Énekes párbeszéd – visszhangjáték (névéneklés)</p>	<p>Dallammodellként: tanult mondókák, gyerekversek, énekes játékok dallami elemek</p>
<p>Zenei ismeretek</p>	
<p>Dalismeret</p>	<p>Lásd: tartalmaknál részletezve, címszavak szerint</p>
<p>Ritmikai</p>	<p>Egyenletes lökötés, motívumhangsúly- ütemszúly, kettes ütem, elemi ritmusértékek (negyed és szünetjelek, páros nyolcad); a ritmusvisszhang; ütemvonal, záróvonal, ismétlőjel</p>
<p>Dallam</p>	<p>Pentaton dallamelemek, szolmizációs szótagok (szó-mi, lá-szó-mi)</p>
<p>Olvasás- írás</p>	<p>A vonalrendszer ismerete, tanult pentaton dallamelemek, szolmizációs szótagok (kézjel, betűkotta, hangjegy); elhelyezés vonalrendszerben</p>
<p>Tonalitás</p>	<p>Pentaton fordulatok (dó vagy alsó lá alaphanghoz viszonyított értelmezéssel)</p>
<p>Előadási</p>	<p>Hangos - halk, tempó (gyors- lassú)</p>
<p>Hangszín</p>	<p>Ritmushangszerek; gyermek-, női-, férfihang; metallofon, zongora, furulya</p>

A továbbhaladás feltételei

Első évfolyam végén a kerettanterv nem határoz meg a továbbhaladáshoz feltételt, az első és a második évfolyamot egy fejlesztési szakasznak tekinti.

2. ÉVFOLYAM

Belépő tevékenységek	Tartalom
Éneklés Népi gyermekjátékok, népszokások előadása Ritmusfelelgetős Ritmuskánonok megszólaltatása csoportos osztásban Zenei hangsúlyok kifejezése az énekes előadásban Pentaton dallamok éneklése, tanulása kézjelről	<i>Újabb népi mondókák</i> <i>Népi gyermekjátékdalok, népszokások</i> <i>Magyar és rokon népek dalai</i> <i>Ünnepkörök dalai (farsang, húsvét, iskolai ünnepek)</i> <i>Műdalok (az életkornak megfelelően válogatva)</i>
Zenehallgatás Újabb zenei együttesek és felismerésük hangzás alapján (gyermekkar; vonós- fúvós zenekar; hegedű, fuvola, fagott) Különböző karakterek, hangmagasságok hallás utáni megfigyelése	Ünnepkörökhöz tartozó, életkorhoz igazodó szemelvények (vokális- hangszeres) <i>Magyar és rokon népek népzenei felvételei</i> Gyermekdalok és magyar népzene, feldolgozásokban Cselekményes zenék
Improvizáció Ritmusfelelgetős Ritmusosztinato szerkesztése és előadása Ritmuskíséret rögtönzése (kötött, pl. osztinato és szabad) Irányított improvizáció a zenei kérdés-felelet formájára	Dallammodellként: magyar gyermekdalok népzenei - műzenei énekes anyag olvasógyakorlatok
Zenei ismeretek	
Ritmikai	Félértékű ritmus és szünetjel; ritmusfelelgetős/-osztinato, ritmuskánon; ritmushangszerek
Dallam	Pentaton dallamhangok (lá- szó- mi / ré- dó- lá,)
Olvasás- írás	Újonnan belépő pentaton dallam-hangok (kézjel, betűkotta, hangjegy); Első alsó pótvonal Pentaton hangkészlet elhelyezése különböző magasságokban az öt vonalon Olvasógyakorlatok
Tonalitás	Pentaton fordulatok (dó vagy alsó lá hanghoz viszonyított értelmezéssel) Lá és dó-pentaton, átmenő fá és ti hangkészletű dallamok
Forma	Zenei kérdés-felelet, motívumpár
Hangszín	Gyermekkar; fúvós- vonósenekar, hegedű, fuvola, fagott

A továbbhaladás feltételei**Éneklés**

20 magyar népi mondóka, népi játék, népdal, műdal, rokon népek dalainak csoportos éneklése emlékezetből
 gyerekdalokhoz tartozó játékok ismerete
 tanult népszokások ismerete
 kifejező éneklés
 egyenletes lüktetéshez alkalmazkodó éneklés, járás
 együttműködés csoportos éneklésben, népi játékban
 dallamotívumok csoportos éneklése szolmizációs kézjelről

Zenehallgatás

vokális és hangszeres hangszínek felismerése
 vonós és fúvós hangszerek hangszínének megkülönböztetése egymástól

Improvizáció

saját név megjelenítése (ritmikai és dallami)

Zenei olvasás- írás, zenei ismeret

a tanult ritmusértékek (negyed, negyed szünet, páros nyolcad, félérték és szünetjele) felismerése és megszólaltatása kottaképről
 a vonalrendszer ismerete
 tudjon dalritmust és a már tanult pentaton relációkat olvasni és kottába írni tanári irányítással

3. ÉVFOLYAM

Belépő tevékenységek	Tartalom
Éneklés Táncos mozgáselemek összekapcsolása énekes gyermekjátékokkal Alkalmazkodó ritmus szerinti népdaléneklés Több versszakból álló népdalok előadása emlékezetből Népdalkánonok csoportos előadása Kétszólamú ritmusgyakorlatok hangoztatása Ritmushangszerekkel kísért éneklés Az eddig tanult zenei kifejezőeszközök alkalmazása a zenei tartalom közvetítésére	<i>Szerepjátszó gyermekjátékok</i> <i>Magyar népdalok, népszokások dalanyagának bővítése</i> <i>Nemzetiségi és etnikai kisebbségek dalai</i> <i>Európai gyermekdalok</i> <i>Újabb műdalok</i> <i>Ünnepkörök dalai (regölés, tavaszi népszokások)</i> <i>Iskolai ünnepek újabb dalai</i> <i>Könnyű kétszólamúság (kánonok)</i>

<p>Zenehallgatás Hangulatok, előadásmódok (pl. parlando), karakterisztikus elemek megállapítása Tartalom és zenei kifejező eszközök összefüggéseinek megfigyelése a cselekményes zenék hallgatásában Hangfajok (nőiakar, férfikar), kórustípusok hallás utáni megnevezése Hangszerek hallás utáni azonosítása (kürt, üstdob)</p>	<p>Eredeti népzenei felvételek (kisebbségi és nemzetiségi) Cselekményes zenék Nőiakari, férfikari művek Műzenei szemelvények</p>
<p>Improvizáció Játékok a dinamikával, tempóval Hiányzó ritmus- vagy dallammotívum pótlása, dallamkiegészítés</p>	<p>Dallammodellként: olvasógyakorlatok magyar népzene, műzene, más népek dalai</p>
<p>Zenei olvasás-írás Az eddig tanult ritmusok leírása és olvasása, felismerése kottaképről Új ritmusmotívumok és dallammotívumok leírása tanári irányítással Utószolmizálás Daltanulás kézzelről és betűkottáról</p>	<p>Olvasógyakorlatok Magyar népdalok Életkornak megfelelő műdalok</p>
<p>Zenei ismeretek</p>	
<p>Ritmika</p>	<p>Egész értékű hang és szünetjele; átkötött hang; önálló nyolcad és szünetjele; szinkópa; a négyes ütem; a kétszólamú ritmusgyakorlat;</p>
<p>Dallam</p>	<p>Felső dó, alsó szó, dallamosztinató és kánon</p>
<p>Olvasás-írás</p>	<p>Belépő új dallamhangok, ritmusértékek és képletek (kézzel, betű-, hangjegy)</p>
<p>Előadásmód</p>	<p>Alkalmazkodó ritmus; tempo giusto; parlando, legato-staccato</p>
<p>Népzene</p>	<p>Magyar népdalok sorszerkezete</p>
<p>Hangszín</p>	<p>Kürt, üstdob; nőikar, férfikar, vegyeskar</p>

A továbbhaladás feltételei**Éneklés**

további 10 - a „Tartalom” címszó alatt felsorolt - dal közös éneke emlékezetből
tanult tempójelzések és dinamikai jelek alkalmazása tanult dalokban

Zenehallgatás

az újonnan megismert hangszerek megnevezése hangzás alapján
kórustípusok hallás utáni felismerése

Improvizáció

azonos dallamhoz befejezés rögtönzése (motivikus szerkezetű)

Zenei olvasás-írás, zenei ismeret

ritmusképletek elrendezése, értelmezése ütemmutató szerint
megismert dallamrelációk felismerése kottaképről

4. ÉVFOLYAM

Belépő tevékenységek	Tartalom
Éneklés Fokozatos halkítás-erősítés műzenei példákon, a zenei mondanivaló kifejezésére Biciniumok csoportos előadása Szolmizált éneklés kézjelről, kottaképről Ritmusjátékok, ritmusgyakorlatok az eddig tanult ritmusértékekkel és –képletekkel, a tanult ütemformákban (pl.variációk–szaporítás/ritkítás szerkesztése)	Újabb magyar népdalok (eltérő stílusrétegből) Európai népdalok Nemzetiségi és etnikai kisebbségek újabb dalai Jeles napok, ünnepkörök dalai (betlehemes játékok) Iskolai ünnepek újabb dalai Könnyű kétszólamúság (kánonok, biciniumok) Himnusz
Zenehallgatás A vegyeskar szólamainak felismerése és megnevezése Hangszerismeret bővítése (klarinét, cselló) A zeneművekben megszólaló ismert hangszerek megnevezése Fokozatos halkítás, erősítés (crescendo – decrescendo) megfigyelése műzenei példákon	Karművek (tanult énekes anyag vegyeskari feldolgozásai) Népdalfeldolgozások (giusto karakter), szülőföld dalkincse Hangszeres karakterdarabok Műzenei szemelvények
Improvizáció Variációs készségfejlesztés a megismert ritmikai, dallami elemekkel Ritmuskíséret rögtönzése ismert dallamhoz az újonnan tanult ritmusokkal Mozdulatrögtönzés a zenehallgatáshoz	Dallammodellként: tanult ritmikai, dallami elemek olvasógyakorlatok magyar népdalok és más dallamok zenehallgatási szemelvények
Zenei olvasás-írás, zenei ismeret A tanult ritmusképletek felismerése, olvasása kottaképről és írása Dallamolvasás fá és ti hangokkal Hétfokú dallamfordulatok kottaképi elhelyezése	Tanult dalanyag Öt- és hétfokú olvasógyakorlatok

Zenei ismeretek	
Ritmika	Pontozott félkotta és szünetjele, nagy éles- nyújtott ritmus, 3-as ütem, a váltakozó ütem fogalma.
Dallam	Fá- ti hangok, hétfokúság, bicinium
Olvasás- írás	Belépő új szolmizációs hangok kézjele, betűjele; elhelyezés relációkban a vonalrendszerben; ismert hangkészletekben kottaolvasás tanári irányítással; prima volta-secunda volta
Tonalitás	Pentachord, hexachord
Forma	Népdalformák
Előadásmód	Crescendo-decrescendo
Hangszín	Klarinét, cselló; a vegyeskar szólamai

A továbbhaladás feltételei

Éneklés

emlékezetből:

további 10 - ezen belül 1-1 a "Tartalom" címszó alatti új rétegekből - dallam közös éneklése

a Himnusz éneklése pontos szöveggel

Zenehallgatás

a meghallgatott zenés mesék felidézése

zenei karakterdarabok szóbeli jellemzése

tanult népdalok felismerése zeneművekben, feldolgozásokban

Improvizáció

ritmussor szabad- és adott szempontok szerinti rögtönzése (maximum nyolc ütem terjedelemben)

Zenei olvasás-írás, zenei ismeret

tudjon ismert dalokat tanári segítséggel szolmizálni

a tanult ritmusértékek és ritmusképletek felismerése és megszólaltatása kottaképről, hármas ütemben is

tudjon dalrészleteket olvasni és kottába írni tanítói segítséggel

ÉNEK – ZENE TANTERV AZ EMELT SZINTŰ ÉNEK-ZENE OKTATÁSÁHOZ

1 – 4. OSZTÁLY

Évfolyam	1	2.	3.	4.
Heti óraszám	4	4	4	4
Éves óraszám	148	148	148	148

Cél

- Az ének-zene mint a művészeti nevelési tárgyak egyike, sajátos feladatot vállal a gyermekek személyiségének harmonikus fejlesztésében.
- Az első iskolai évek legfontosabb feladata az éneklés, mint zenei alaptevékenység örömeinek megteremtése.
- A tanítás alapelve a játékosság és az élményszerűség.

Hosszú távú fejlesztési cél az első négy évre

- Az éneklési készség fejlesztése
- A zenei hallás fejlesztése
- A zenei írás-olvasás készségeinek fejlesztése
- A zeneértő és -érző képesség fejlesztése.

Követelmény

- A gyermekek aktív részesei legyenek a zenei folyamatoknak.
- Megtanítani kívánt ritmikai, metrikai, dallami és formai elemeket.
- Kihasztnálni az emelt óraszám lehetőségeit.

Tartalom

A zenei nevelés párhuzamos területei

- II. Éneklés
- III. Zenei ismeretek
  - Ritmikai, metrikai elemek
  - Dallami elemek
  - Elméleti ismeretek
- IV. Zenei írás, olvasás
- V. Zenehallgatás
- VI. Improvizáció

Értékelés

A játékosság és élményszerűség tanítási alapelvehez hozzátartozik, hogy a gyerekek ne osztályzatát, hanem saját örömeikre igyekezzenek a legtöbbet nyújtani.

A készségek fejlődésével fokozatosan nő az egyéni tevékenységek értékelése.

Differenciált feladatok – minden gyerek a saját szintjén képes legyen a megoldásra.

A nehézségi szint fokozatosan emelése.

Feltételek – eszközök**Tanulói segédletek**

Szabó Helga: Ének–zene tankönyv a szakosított tantervű osztályok számára 1–4. osztály

Kodály Zoltán: 333 olvasógyakorlat

Ötfokú zene I. II.

Énekeljünk tisztán

Válogatott biciniumok

Tegzes György: Hétfokú olvasógyakorlatok I. II.

Bárdos Lajos: Kicsinyek kórusa

Tanári segédletek – eszközök

A magyar népzene tára

Forrai Katalin: Ének az óvodában

Jeles napok dalai

Szomszéd népek gyermekdalai

Borsai Ilona: Magyar népi gyermekjátékok

Szabó Helga: Énekes improvizáció az iskolában

Pianínó, ritmushangszerek, furulya, CD lejátszó, magnetofon.

1. OSZTÁLY**Cél**

- Az éneklés, mint zenei alaptevékenység segítségével formálni a gyermek érzélemvilágát, segíteni egész személyisége alakulását. A népi játékok előadása során felszabadult, de ugyanakkor fegyelmezett magatartásforma elsajátíttatása. Az éneklés mint aktív zenei tevékenység segítségével sikerélményhez juttatni a gyermeket.

Követelmény

- A csoport egységes, szép közös énekének kialakítása. Gyermek és játékdalok, népszokásdalok éneklése, helyes légzéssel, értelmes szövegkezeléssel, helyes artikulációval, a tiszta éneklésre való törekvéssel. A tanult dallamok felismerése jellemző motívumaik alapján, valamint emlékezetből való éneklésük játékkal, mozgással, egységes hangszínnel, pontos ritmusban.

Tartalom

Énekelt mondókák és gyermekjátékdalok

Kishangterjedelmű magyar népdalok

Szomszéd népek gyermekdalai

Egyszerű kánonok

Dalok ünnepi alkalmakra

Készségfejlesztés

Lassú szoktatással a helyes éneklési kultúra kialakítása

Zenei emlékezet fejlesztése

Hallás utáni daltanítás

Globális daltanítás

Rögtönzés

Ritmikai, metrikai eleme

Cél

Az egyenletes lüktetés érzetének kialakítása

A zenei memória fejlesztése játékos gyakorlatokkal

Követelmény

- Az egyenletes lüktetés és a tanult ritmuselemek pontos hangoztatása.
- Ritmusmotívumok pontos olvasása, ritmusnévvel való hangoztatása, hangosan és belső hallással.
- A kettes ütem pontos hangsúlyozása.
- Dalok ritmuskíséréssel, egyszerű ritmushangszerek használata.
- Gyermekdalok felismerése ritmusuk alapján.
- Egyszerű motívumok rögtönzése.

Tartalom

Ritmuserkékek tudatosítása, a negyed, a nyolcadpár, a negyed szünet, a félértékű hang és szünete ritmusneveik használatával.

Az ismert ritmusmotívumok lejegyzése, rögtönzés.

A hangsúlyos és hangsúlytalan hangok megfigyeltetése.

Értékelés

A pontosság és az önállóság értékelése a ritmikai elemek felismerésében, hangoztatásában és önálló alkalmazásában.

Egyéni értékelés.

Dallami elemek**Cél**

- Otthonossá tenni a gyereket a pentatónia dallamvilágában, megkezdni a többszólamúság készségének fejlesztését.

Követelmény

- A játékdalok játékkal vagy mozgással emlékezetből való közös vagy egyéni éneklése.
- Ismert dalok felismerése dallamáról, motívumairól.

A „lá - szó - mi - re - dó - lá, - szó, dó” hangok neve, kézjele, helyük a dallamkirakón és a vonalrendszeren.

- Belső hallás fejlesztése.
- Egyszerű kánonok, kétszólamúság tanári segítséggel.

Tartalom

A szó - mi hangok neve, kézjele, betűjele, elhelyezkedése a vonalrendszeren.

A szó - lá - szó mi dallamfordulatok segítségével, a lá hang előkészítése.

Mi - re - dó dallammotívumok.

Az egyszerű ritmusú, egyszerű dallamú gyermekdalok segítségével az alsó lá, majd az alsó szó előkészítése, tudatosítása.

A szó hanghoz kapcsolva a felső dó bevezetése.

Értékelés

Csoportos és egyéni.

Elméleti ismeretek

Az elméleti ismeretek tanításának célja az első osztályban a készségeknek a megalapozása, melynek segítségével a megfigyelt zenei jelenségek a gyermek számára érthetőek, követhetőek, reprodukálhatóak lesznek.

Követelmény

- A zenei készségek fejlesztése során az első osztályban tudatosított zenei jelenségek nevének ismerete, azok első sorban ismert, majd új zenei anyagban való felismerése.

Tartalom

Az oszcinátó szó jelentése.

Az ütemvonal, az ismétlőjel, a záróvonal, a tudatosított dallamhangok szolmizációs neve, betűjele.

A hangjegyírás alapfogalmai, vonal, vonalköz, pótvonat.

A motívum, mint legkisebb formai egység.

Az azonosság, a különbözőség, hasonlóság fogalma.

A dallamsor mint a gyermekdalok formai egysége.

A tempó mint zene egyik jellemzője, lassú, gyors, közepes.

A dinamika, hangos, halk, közepes.

A kánon mint zenei műfaj.

Értékelés

Alapelv, hogy minden ismeret tanításakor a zenéből induljunk ki, és zenéhez érkezzünk.

Zenei írás – olvasás

Cél

- A zenei írás–olvasás mint készségfejlesztés mindig a zene megismerésének szolgálatában álljon.

Követelmény

- A negyed és félértékű hang és a szünet a nyolcadpár folyamatos olvasása a dalok ritmusában.
- Ritmusmotívumok diktálás után való írása, olvasása.
- A tanult ritmikai és dallami elemek összekapcsolása.

Tartalom

Az olvasást, írást mindig megelőzi a megfelelő ritmusérték, illetve dallamhang előkészítése és tudatosítása.

A ritmus és dallam olvasása és írása során mindig a lépésről, lépésre könnyebbről a nehezebb felé, ismerttől az ismeretlen felé való fokozatos haladás elve érvényesül.

Repülőkotta, betűkotta, kézjel, filckirakó.

Értékelés

Csoportos és egyéni.

Zenehallgatás**Cél**

- Fejleszteni a koncentrációt a zenei emlékezetet és gondolkodást.
- Zenei karakterek felismerése, kapcsolat az énekes és hangszeres zene között.

Követelmény

- Legyen képes az osztály rövid, néhány perces élő vagy gépzenei zenemű-bemutatót csendben meghallgatni.
- Ismerjék fel a tanult hangszerek hangját, a gyermek, női és férfihang közti különbségeket.
- Élőzene, gépzene, közös hangverseny-látogatás.

Értékelés

A közösen átélt zenehallgatási élmények szóbeli megfogalmazására való törekvés értékelése.

Improvizáció**Cél**

- A zenei ismeretek gyarapodásával egyre inkább a tudatos alkotás készségének kialakítása a cél. Ösztönös, kötetlen alkotóképesség.

Követelmény

- Legyenek alkotó partnerek a játékok kialakításában.
- Engedjük bátran játszani őket a megismert ritmikai, dallami, formai elemekkel. Ösztönös alkotókedvükhöz találjunk ki játékos feladatokat.

Tartalom

A zenei alapüktetés megjelenítése mozgással. Spontán mozdulatrögtönzés a zenére.

Ritmusmotívumok rögtönzése szöveggel.

Spontán ritmusalkotás ismert és ismeretlen elemek alkalmazásával.

Motívumok, ütemek szabad elrendezése ritmuskártyák segítségével.

A dallami rögtönzés alapfeltétele a tiszta intonálás.

Az azonosság – különbözőség, hasonlóság megjelenése az improvizációs játékokban.

Kérdés – felet variációk.

Értékelés

Az értékelés mindig egyéni, az egyéniséghez kötődjön.

2. OSZTÁLY

Ritmikai, metrikai elemek

Cél

- Az előző évfolyamon megkezdett ritmikai készségfejlesztés folytatása, az ismert ritmusképletek elmélyítése.
- Új ritmuselemek tanítása.
- A páros mellett, a páratlan lüktetés megéreztetése.

Követelmény

- A tanult ritmuselemek felismerése, megnevezése, pontos hangoztatása, olvasása és írása.
- Ismert dalok ritmusának emlékezetből való felidézése és hangoztatása. Olvasása és írása.
- Az egész a pontozott fél és az önálló nyolcad értékű hang, a szinkópa hallás után és kottaképről való felismerése.
- Ritmusosztinátók hangoztatása, ismert dalokhoz.

Tartalom

Tudatosítjuk a tanult ritmusértékek zenei nevét, negyed, nyolcad, fél, egész, negyed, fél, nyolcat, egész, szünet és szinkópa.

A ritmusgyakorlatok során törekedünk a megkezdett tempó megőrzésére.

Értékelés

A ritmusírás tartalmi és külalaki értékelése.

A ritmuskészség fejlettségi fokának a hangoztatott ritmusok felismerésének, tudatosságának, pontosságának csoportos és egyéni értékelése.

Dallami – elméleti elemek

Cél

- Az előző évfolyamon megismert pentaton hangkészlet pontos ismétlése. A pentaton hangrendszer tudatosítása után a fá és ti hang bevezetésével, a diatonikus hangrendszer világába vezetni a gyermekeket.
- A relatív szolmizáció és az abszolút rendszer különbözőségének megismertetése.
- A hangköz fogalmának bevezetése.
- A többszólamúság készségének továbbfejlesztése, fejleszteni a spontán és tervezett rögtönzési feladatokat.

Követelmény

- A pentaton, a pentachord, és hexachord hangsorok a diatónia hangkészletének ismerete.
- A prím az oktáv a kis és nagy-szekund hangköz felismerése.

Tartalom

Pentaton hangrendszer elmélyítése, fordulatainak gyakorlása. /Kodály olvasógyakorlatok/
Fá és ti hang tudatosítása.

A lá és dó pentachord hangsor, a lá és dó hexachord hangsor tudatosítása.

A hangok abszolút magassága, az Á B C-s nevek bevezetése, a hangvilla.

A négynegyedes és háromnegyedes ütem Prima volta, secunda volta tudatosítása.
A violinkulcs.
A módosító jelek. Az 1 # az 1b előjegyzés, G-dó, F-dó, C-dó.
A magas és a mély szólam hangzása.
A hegedű, cselló, fuvola, fagott hangszíne. A vonós és a fúvós együttes.
A kánon és a kétszólamú éneklés továbbfejlesztése.

Értékelés

Elemző munkánk végeredménye a zene magasabb szinten való megszólalása legyen.
Ellenőrzés, javítás, értékelés.

Zenehallgatás

Cél

- A zenemű többszöri meghallgatásával felépíteni annak, hangzó képét.

Követelmény

- A fokozatosan növekvő, de még mindig csak pár perces zenehallgatás csöndes figyelmes légkörébe való beilleszkedés.

Tartalom

Bartók, Kodály művek zenekarra, vagy kórusra ismerős gyermekdalok, népdalok.
Eredeti énekes népzenei felvételek, variánsdallamok, népihangszerek szólóban és együttesben.
Karakterdarabok és programzenék.

Értékelés

Ahogy fejlődik a gyerekek anyanyelvi kifejezőkészsége, úgy lesz egyre inkább képes zenehallgatási élményeinek szóbeli megfogalmazására is.

Improvizáció

Az ösztönösség és tudatosság helyes arányainak megőrzése.

Követelmény

- A megismert ritmikai, metrikai, dallami és formai elemekkel való játékok segítségével az improvizációs készség fejlesztése.

Tartalom

Ismert dalokhoz ritmusosztinató, ritmuskiséret kitalálása.
Meadott ritmus hiányzó ütemeinek pótlása.
Memorizálással társuló, ritmusvariáló játékok.
Ritmuskánon rögtönzése.
Ütemfajták gyakorlása, meadott ritmus hangsúlyainak megváltoztatásával.
Ritmuskígyó.
A dallami rögtönzések alapfeltétele a tiszta intonálás.

Értékelés

Az improvizációs játékok felszabadult légköréhez a sok dicséret is hozzátartozik.

3. OSZTÁLY

Éneklés

Cél

- A magyar népdalból, mint zenei anyanyelvből kiindulva, kitekintünk a magyar műzene, az európai népzene és műzene felé. A közös éneklés képezze az óra gerincét.
- Természetes éneklésmód.
- Tiszta intonáció.
- Helyes tempóváltás.
- A dallam zenei tagolása, megformálása.

Követelmény

- A tanult dalok, kánonok többszólamú népzenei feldolgozások és műzenei szemelvények pontos ritmusban a művek hangulatának megfelelő tempóban és dinamikával több versszakkal, emlékezetből való együttes tiszta éneklése.

Tartalom

Magyar népdalok, gyermekjátékdalok

Jeles napok, népszokások dalai

Népek dalai

Középkori dallamok, kánonok

Kodály biciniumok, olvasógyakorlatok

Szónyi-, Bárdos-művek

Értékelés

Az egymásra való figyelés készségének értékelése, mely alapfeltétele a tiszta intonációnak, a művek pontos megszólaltatásának.

Csoportos és egyéni értékelés.

Ritmikai – metrikai elemek

Cél

- Az ismert ritmikai elemek elmélyítése, a tartalomban felsorolt új ritmuselemek előkészítése, tudatosítása, gyakorlása.
- Az éles és a nyújtott ritmus felismerése, hangoztatása, önálló alkotó alkalmazása.

Követelmény

- Az éles és a nyújtott ritmus képleteinek felismerése, megnevezése, hangoztatása, olvasása, írása.
- A tizenhatod értékű hang páros kapcsolatainak felismerése.
- Ritmusmotívumok, sorok olvasása, hangoztatása kottaképről, belső hallással is.
- Ritmuskíséret, ritmusosztinátók hangoztatása ismert dalokhoz.
- A váltakozó ütemű dal felismerése.

Tartalom

Az előző év ritmusképleteinek felidézése, gyakorlása rögtönző feladatok segítségével.

Az éles és a nyújtott ritmusok tudatosításánál nyolcad mérőütések hangoztatása.

A gyakorláshoz gyűjtsünk szavakat /Kodály: 333 olvasógyakorlatai, Ötfokú zene/

Értékelés

A követelmények teljesítésének értékelése, megfelelő gyakorlás, elmélyítés után közösen vagy kis csoportban.

Dallami elemek

Cél

- Tovább bővíteni a gyerekek tudását a magyar népdal régi és új stílusú rétegének dallami jellegzetességeivel, a kvintváltás, a kvintválasz megfigyeltetése, tudatosítása, gyakorlása.
- A kvint és a terc hangköz megtanítása, hangoztatása.
- A dúr, a dór, a fríg, a mixolid az eol hangsorok dallami világával való ismerkedés.
- A fi, a tá és szi módosított hangok megismertetése /átmenő és váltóhangként/
- A többszólamúság továbbfejlesztése.
- A háromszólamúság megszólaltatása, dúr és moll akkordokkal, valamit könnyű kánonokkal.

Követelmény

- Az ismert dalok dallamfordulatainak, melyek esetenként módosított hangokat is tartalmaznak, felismerése és szolmizált éneklése hallás után, emlékezetből és hangjegyről.
- Hétfokú dallamok hangkészletének ismerete, azok megkülönböztetése a pentatóniától.
- A kvintváltás és a kvintválasz.
- A tiszta kvint, a kis és nagyterc hallás utáni felismerése.
- Kétszólamú művek szólamcserével.
- Háromszólamú kánonok éneklése, dúr és moll akkordok megszólaltatása.
- Tercpárhuzam, kvintpárhuzam megszólaltatása.

Tartalom

Dalok felidézése jellemző dallamfordulataik, hangkészletük illetve hangsoruk alapján.

A fi hang olvasása ismert dallamokban, majd új zenei anyagban.

A kvintválasz megfigyeltetése népdalainkban.

A fi hang Bartók Mikrokozmosz darabjaiban.

Kvintpárhuzam, kvintkánon.

Lá és dó végű diatonikus dallamok.

A mi végű dalok, a fríg hangsor.

A szó végű dalok, a mixolid hangsor tudatosítása.

2 keresztes és 2bés hangsorok és előjegyzésük ismerete, olvasása, írása.

A tiszta kvint, a kis és nagyterc hangközök megfigyeltetése, tudatosítása, gyakorlása.

Értékelés

Az élvezettel végzett munka értékelése, szerezzen a gyerekeknek, a tanárnak egyaránt örömet.

Elméleti ismeretek

Az elméleti ismeretek tanítása kötődjék zenei tevékenységhez.

Követelmény

- A ritmikai, dallami, formai elemek tudatosítása során megismert zenei jelenségek ismert és új zenei környezetben való felismerése, megnevezése, tudatosítása, alkalmazása.

Tartalom

A pontozott negyedértékű hang képletei: az éles és a nyújtott ritmus.

A tizenhatod értékű hang páros kapcsolatai, a kanásztánc.

A váltakozó ütem 4/4 - 2/4, 3/4- 2/4.

Módosított átmenő és váltóhangok, fi, tá, szi.

Kibővült pentachord és hexachord hangsorok, hétfokú hangsorok.

A 2 #, 2b előjegyzés.

A tiszta kvint, a kis és nagyterc hangköz.

A moderató, allegretto, andante, tempó giusto.

A piano, a mezzoforte, forte.

A kvintváltás a kvintválasz.

A növekedés – fogyás, vonal - pont, staccató – legato.

Ellentétpárok Bartók műveiben.

Ellenmozgás, tükör, imitáció.

Népzene és műzene.

Ünnepkörök, jeles napok dalai, a népdalgyűjtés.

A klarinét, az üstdob hangja.

Értékelés

A növekvő elméleti ismeretanyag növeli az egyéni tudás értékelésének lehetőségét.

Zenei írás – olvasás

Cél

- A ritmus és dallamolvasási feladat legyen minden óra szerves része, az ismert ritmikai és dallami elemek tervszerű, rendszeres gyakoroltatása mellett, egyre többet próbálkozhatunk ismeretlen dallamok olvasásával.

Követelmény

- Az éles és a nyújtott ritmus kottaképről való felismerése.
- Dalok ritmusának olvasása.
- Új ritmusképletek Kodály olvasógyakorlataiban.
- A megismert ritmikai elemeket tartalmazó rövid ritmusok diktálás utáni lejegyzése.
- A megfelelő tempó – és dinamikai jelzések alkalmazása.
- Pentaton dalok valamint a lá, a ré, szó, mi és dó végű dalok kézjelről, betűkottáról, hangjegyről.
- ABC-s nevek gyakorlása.
- A tanult hangközök írásról való felismerése.
- Ismert dallamfordulatok, emlékezetből való lejegyzése.

Tartalom

A követelményben meghatározott új ritmuselemek olvasása és írása, korábban megismert ritmusértékekkel való összekapcsolása.

Váltakozó ütemű ritmusok folyamatos olvasása, helyes hangsúlyozással.

Alkalmazkodó ritmusképletek szövegek felhasználásával.

A tizenhatodos ritmusképletek, mondókák, gyerekversek olvasásával való felismertetése.

Dallamírás - a feladatok legyenek rövidek és érthetőek.

Emlékezetből való írás /ismert dal, motívum/

Hangközök írása /üres kottafejekkel/

Hangközök, hangközláncok diktálása.

Belső hallás fejlesztése.

Értékelés

Az olvasási készség fejlődésével egyre inkább eltolódik az arány a csoportos értékelés felől, az egyéni értékelés irányába.

Zenehallgatás**Cél**

- Törekedjünk az értelmes zenehallgatásra. A zene bizonyos összetevőjének kiemelésével, megfigyelési szempontot adunk a gyerekeknek. Nyújtson a zenehallgatás tudatos élményt, örömforrást a gyerekek számára.

Követelmény

- A többször meghallgatott művek, részletek a megismert hangszerek hangjának megismerése.
- A gyerekek aktív részesei legyenek a zenehallgatási óráknak.

Tartalom

Bartók Béla: Gyermekeknek, Mikrokozmosz, Hegedűduók, Tizenöt magyar parasztdal, Magyar képek.

Kodály Zoltán: Székelyfonó, Hány János és Gyermekkarok.

Jeles napok, népszokások eredeti népzenei felvételei, Szentesi népdalok Derzsi-Kovács hagyaték.

Élőzenei bemutatás.

Hangverseny-látogatás.

Gépzene.

Értékelés

A gyerekek egyre differenciáltabb megfigyelési feladatokat tudjanak sikerrel megoldani és örömmel várják a legközelebbi zenehallgatást.

Improvizáció**Cél**

- Az új ritmikai és dallami elemek gyakorlása rögtönző feladatok segítségével.

Követelmény

- Az eddig elsajátított ritmikai, dallami, formai és stílusbeli valamint elméleti ismereteik birtokában, bátran próbálkozzanak a gyerekek azok variálásával.
- Kísérletezzenek saját, egymás és a tanár örömeire.

Tartalom

Az előző évek ritmusimprovizációs játékaik, az új ritmusképletek alkalmazásával /hiányzó ütemek rögtönzött pótlása, ritmuskígyó, ritmuslánc, ritmuskánon/

Az olvasó gyakorlatok hiányzó motívumainak rögtönzött pótlása.

Adott ritmusra dallam rögtönzése szabadon, vagy hangkészlet, hangsor megkötésével.

Kérdés – felelet rögtönzés /periódus előkészítő/.

Kvintváltás, kvintválasz alkotása adott dallamra.

Népdalszerű dalok alkotása.

Dallampárhuzamok rögtönzése.

Értékelés

A legkisebb próbálkozást is értékeljük, dicséretjük, amellet, hogy esetleg kiigazítjuk az esetlenségeket.

A legnagyobb dicséret lehet, ha a gyerek által alkotott dallamot közösen lejegyezzük, és mint szerzőt feltüntetjük a nevét.

4. OSZTÁLY**Éneklés****Cél**

- A magyar népzenei anyagot kiindulópontként tekintve, újabb zenei területek felé nyitunk: a régi magyar táncok, régi magyar történelmi és egyházi énekek, szomszédnépek dalai, középkori európai műzene, nyugat – európai kánonok, valamint Bartók és Kodály hangszeres zenéje képezi tanítási anyagunk egy részét. Az éneklés képezze az óra gerincét, fordítsunk gondot az átéltségre, zeneileg hibátlan előadásra, a közös éneklés érzelmi élménye, tudatos esztétikai értéket jelentsen a gyerekek számára.

Követelmény

- A régi és új stílusú magyar népdalok emlékezetből, több versszakkal, tiszta intonációval, jól artikulált, helyes légzéstechnikával és formálással történő élményt adó éneklése.
- A csoportos éneklés mellett egyre inkább megkívánhatjuk a fenti követelményeket, az egyéni előadásokban is.

Tartalom

Magyar népdalok, játékdalok.

Jeles napok, népszokások dalai, szomszéd népek dalai.

Régi magyar táncdallamok, magyar történelmi énekek.

Középkori európai dallamok, nyugat európai kánonok.

Biciniumok, kétszólamú énekgyakorlatok.

Az évek során összegyűlt népdalanyag csoportosítása a régi és új stílus szerint.

Parlando, rubato, kis hangterjedelmű dalok, mint a régi stílus egyik jellegzetes recitáló dallamköre.

$\frac{3}{4}$, $\frac{3}{8}$, $\frac{6}{8}$, a magyar népdalban, a $\frac{3}{8}$, $\frac{2}{8}$ váltakozása.

A lakodalmos népszokás dalai.

Sok dalt tanítsunk hallás után.

A régmúlt évszázadok magyar történeti dalai, táncdallamok tanításánál a dallamok történelmi kapcsolatainak megbeszélése. A táncdallamok előadásába bevonni az osztály hangszereseit.

Egyre magasabb nehézségi fokú biciniumok.

Értékelés

Az év során megismert régebbi korokhoz vagy eddig ismeretlen stílushoz tartozó dallamok esetében inkább a pontos éneklésre való törekvést értékeljük.

Ritmikai – metrikai elemek

Cél

- Az előző években megszerzett ritmikai készség továbbfejlesztése.
- Parlando, rubato, recitáló magyar népdalok szöveghez alkalmazkodó ritmikájának helyes megszólaltatása.
- A felütésnek mint más népek zenéjében jellegzetes hangsúlytalan kezdésének megéreztetése, tudatosítása, gyakorlása.
- A kiséles, kisnyújtott ritmus és a triola megfigyeltetése.

Követelmény

- A kis éles és a kis nyújtott ritmus, valamint a triola képleteinek felismerése.
- $\frac{3}{8}$, a $\frac{6}{8}$ –os ütemek hangsúlyainak érzékeltetése.
- A súlytalan kezdés felismerése, pontos hangoztatása.
- Az újonnan tudatosított ritmikai jelenségek összekapcsolása a már ismert elemekkel.

Tartalom

A régi és új stílus tudatosítása során felmerülő, a stílusra jellemző ritmikai jelenségek megfigyeltetése.

Ismert $\frac{3}{4}$ -es dal diminuálásával a $\frac{3}{8}$ -os ütem bemutatása.

A $\frac{6}{8}$ -os és a $\frac{3}{8}$ -os lüktetés hasonlóságának a főhangsúly, mellékhangsúly helyének érzékeltetése.

Hangsúlytalan kezdés zenei jelensége, a felütés gyakorlása.

A pontozott nyolcadérték változatait /kis éles, kis nyújtott ritmus/ első sorban gyermekversek ritmizálásával éreztethetjük meg.

A triolát a nyolcadpárok környezetében figyeltetjük meg.

Értékelés

Differenciált.

Dallami elemek

Cél

- Az előző években elsajátított népdalkincs rendszerezése, a régi és az új stílus jegyei.
- Ereszkedő és kupolás dallamvonal.
- A kérdés – felelet, a nyitás – zárás felismerése.
- A kvart hangköz a magyar népdalokban. Tudatosítás gyakorlás.
- A kis és nagy szext hangköz megfigyelése.
- A vezetőhang fogalma, szerepe.
- Három és négyszólamú kánonok.

Követelmény

- A magyar népdal stílusának hallás utáni felismerése.
- A hétfokú hangsorok /beleértve a líd is/ felismerése, éneklése, a dúr és moll jelleg megkülönböztetése.
- A tiszta kvart, a kis és nagy szext hangközök, hallás utáni felismerése.

Tartalom

Ismert dalok felidézése, jellemző dallamfordulataik, hangkészletük, hangsoruk alapján kézjelről, betűkottáról, kottaképről, belső hallással is.

Az ereszkedő és a kupolás dallamvonal megkülönböztetése.

A kvintváltás, a visszatérés megfigyeltetése népdalainkban.

A líd hangsor megfigyeltetése, szlovák népdalok megtanulásával.

Nyitás – zárás a dallamokban.

Az eddig megismert hangsorok a 3# 3b előjegyzésig bővülnek.

A hangközök gyakorlása / tiszta kvart, a kis és nagy szext/.

A tiszta kvart a magyar népdalok leggyakoribb hangköze fölfelé és lefelé egyaránt előfordul.

Gyakoroltatását népdalfordulatokkal kezdjük, olvasógyakorlatokkal folytatjuk.

Hangközláncok, páros hangközjátékok.

A kétszólamú hallás továbbfejlesztése Kodály biciniumaiból.

Értékelés

A gyerekek munkájának értékelésénél változatlanul érvényesüljön a differenciáltság.

Elméleti ismeretek

Cél

- Az év során tanított későbbi évek zenei stílusainak előkészítését célzó, zenei anyag kapcsán felmerülő, zenei jelenségek megfigyeltetése.

Követelmény

- Az új zenei jelenségek tudatos alkalmazása csoportos és önálló tevékenységek során.

Tartalom

Dallamvonal, sorszerkezet, hangsor, szótagszám, előadásmód.

Régi, új, vegyes stílusú népdalok.

A nyolcad-mértékegységű ütemek.

A felütés és a csonka ütem.

A kis éles, kis nyújtott ritmus, a triola.

A tiszta kvart, a kis és nagy szext hangköz.

A líd hangsor.

A dúr és moll tonalitás, a vezetőhang.

A 3#, 3b előjegyzés.

Előadásmód, tempó, dinamika.

Az oboa, a harsona a kisdob, a nagybőgő hangja.

Tricinium.

A volta ritmus.

A daljáték.

A trubadúrok.

Értékelés

A növekvő elméleti ismeretanyag növeli az egyéni tudás értékelésének lehetőségét.

Zenei írás – olvasás**Cél**

- Az előző évek fokozatos és rendszeres munkájának elmélyítése.

Követelmény

- A kis éles és a kis nyújtott ritmus, valamint a triola képleteinek kottaképről való felismerése, hangoztatása, olvasása, írása.
- Folyamatos ritmusolvasás az új ütemfajtákban.
- Ritmusmotívumok, melyek tartalmazzák az új ritmusképleteket, diktálás utáni lejegyzése.
- Régi és új stílusú, pentaton és hétfokú hangsorú ismert népdalok olvasása szolmizálva, ABC-s névvel 3#, 3b előjegyzésig.
- A tiszta kvart a kis és nagy szext kottaképről való felismerése, lejegyzése.
- Ismert dalok részleteinek emlékezetből való lejegyzése, a tanult hangnemekben.
- Rövid, ismeretlen dallam diktálása.

Tartalom

Törekedjünk arra, hogy az olvasás előtt a gyerekek egy komplex belső elképzelést alakítsanak ki a dalról, amely egyaránt vonatkozik annak ritmikai, dallami megszólaltatására.

A belső hallás fejlesztése.

Értékelés

Az értékelés differenciált legyen.

Zenehallgatás

Cél

- A zenehallgatás része legyen a gyerekek mindennapi életének, így az énekórai munkának. A művek többszöri meghallgatása segítsen a mű folyamatának érző és értő befogadására.

Követelmény

- A zenei élmény szóbeli megfogalmazása, a hangzásbeli különbségek felismerése, a többször hallgatott zeneművek, zeneműrészletek felismerése, megnevezése.
- Zenei hangszínek megkülönböztetése /vokális, hangszeres/ és megnevezése.

Tartalom

Eredeti népzenei felvételek paraszti énekesek megszólaltatásával, Derzsi – Kovács hagyaték.

Jeles napok, népszokások eredeti felvételei – lakodalom, Galgamácsai gyermeklakodalmas.

Régi magyar táncok, történeti énekek.

Bartók Béla: Magyar képek

Kodály Zoltán: Hány János – daljáték

Az előző években megismert zeneművek újrhallgatása.

Reneszánsz, barokk, klasszikus zeneművek részletei.

Értékelés

A többször hallgatott zeneművek felismerésének értékelése.

Improvizáció**Cél**

- Az évek során elsajátított régi és új stílusú dalkincs birtokában, azok alkotóelemeinek, stílusjegyeinek ismeretében, az eddigi improvizációs játékok sikeres megoldásain felbuzdulva, már próbálkozhatnak a gyerekek a népdalok stílusához hasonló dallamok rögtönzésével.

Követelmény

- A stílusjegyek tudatos felhasználásával, dallamok variálása, alkotása.
- Az új ritmuselemek felhasználása, versek ritmizálásában.
- Többszólamú rögtönző játékok – kánon szerkesztés.
- Szekvenciák, kérdés – felelet alkotása.

Tartalom

Nevek, szavak, versek ritmizálása.

Játék a váltakozó ütemekkel.

Az új ütemfajták bekapcsolása a rögtönző feladatokba.

Ritmusra dallam – dallamra ritmusrögtönzés.

Improvizációs játékok.

Értékelés

A legkisebb próbálkozást is értékeljük.

KARÉNEK 2 – 4. ÉVFOLYAM

Az emelt óraszámú tagozatos ének-zene tanítás fontos kiegészítő foglalkozása a karéneki munka.

Cél

- A szerepléseken való színvonalas előadás. A művek élményszerű interpretálása.

Követelmény

- Tudjon a kórus élményt nyújtóan szerepelni az iskolai, városi ünnepségeken, az Éneklő Ifjúság hangversenyein.

Tartalom

Unisono népdalsokrok, könnyű kánonok és kétszólamú feldolgozások.

Az énekkari munka tartalmában fontos szerepe van:

A hangképzésnek

A tiszta intonálásnak

A dallamok helyes formálásának

A szöveg helyes kezelésének

A helyes tempónak és dinamikának

A rendszeres és módszeres próbái munkának.

VIZUÁLIS KULTÚRA

1–4. évfolyam

Célok és feladatok

A vizuális nevelés látni és láttatni tanít. Átfogó célja a tanulók látáskultúrájának megalapozása. Feladata a vizuális megismerő-, befogadó-, alkotóképesség fejlesztése, a kommunikáció köznapi, művészi, műszaki és tudományos módjainak, a közlés és kifejezés képi formáinak megismertetése. Különösen a látvány mélyebb tartalmának, jelentésének, esztétikai üzenetének megértéséhez járul hozzá. Lehetővé teszi az eligazodást a látható, tapintható tárgyi valóságban, a képi világban, és személyes alkotói utak bejárására bátorít. Fejleszti a síkbeli, térbeli ábrázoló-, kifejező-, közlő-, alakító-, alkotóképességeket; a gondolatban és érzelmekben gazdag tevékenységek által a világ érzéki-tapasztalati birtokbavételére nevel, feladata a látás és a kéz intelligenciájának kiművelése. A térszemlélet, a forma-, szín-, dinamikai és szerkezeti érzék, az anyagismeret képességei a tantárgy fejlesztő hatására emelkednek magasabb szintre. A megsokszorozódott vizuális hatások, a technikai információk korában a tantárgy újszerű célja az információk közti szelekció, a kritikus befogadóképesség megalapozása. Az általános nevelési célokhoz a kreativitás, a problémafelismerő és -megoldó képesség, a képzelet, a képi gondolkodás, az ízlés, a nyitottság, az empátia fejlesztésével, az érzelmi élet gazdagításával járul hozzá. A művészeti nevelés értékközvetítő, értékteremtő, egyben személyiségformáló szerepet tölt be, segíti a kultúra értékeit becsülő, környezettudatos magatartás formálását.

Az 1–4. osztályban a vizuális nevelés célja – az érzelmekkel kísért önkifejezés elmélyültségének megőrzése mellett – az egyre céltudatosabb megismerés ösztönzése. A képi gondolkodás fejlesztése, a vizuális képzetkincs bővítése, az érdeklődés ébrentartása érdekében a tantárgy feladata a tanulók vizuális formakészletének gazdagítása, megfigyelőképességük, tér- és időérzékük fejlesztése a látvány és a mozgás ábrázolásával, térbeli rendezéssel; szín-, forma- és szerkezeti érzékük alakítása rajzolással, festéssel, mintázással, konstruálással. Az esztétikai érzékenység fejlődését a manuális munka, a látványélmények és a bemutatott műalkotások szolgálják. Az alkotó és befogadó tevékenységek erősítik a szabálytudatot, az akaratot, javítják az önértékelést, a csoportmunka az együttműködési készségeket fejleszti.

A képességek fejlesztése három fő képzési területen folyik. A kifejezés, képzőművészet témakör a gyermekek személyes, kifejező-expresszív tevékenységének és az elvárható műelemzési, művészeti ismereteinek leírását tartalmazza. A vizuális kommunikációhoz a vizuális megismerést szolgáló tevékenységek köre és a köznapi, informatív, tudományos képi közlésekkel kapcsolatos tananyag tartozik. A tárgy- és környezetkultúra témaköre a használati tárgyakkal, a tárgyalakító művészetekkel és az építészettel kapcsolatos alkotó- és elemző tevékenységeket tartalmazza. A vizuális nyelv a témakörök kifejező elemeit és rendező elveit sorolja fel, a technikák fejezete pedig az anyagokra, technikákra, eszközökre, eljárásokra tesz javaslatot.

A tananyag bővülő, spirális elrendezésű, a témakörök és a fő tevékenységi formák évenként ismétlődnek, tartalmukban gyarapodnak, műveleti szintjük emelkedik. A tananyag jellegét tekintve mind a négy évfolyamon gyakorlati, tevékenység-központú. A kerettantervi követelmények a leghatékonyabban a több témakör szempontjait egyesítő komplex feladatokkal teljesíthetők.

Fejlesztési követelmények

Jelenítse meg a tanuló gondolatait, érzéseit, élményeit vizuális nyelvi eszközökkel saját kifejezési céljai szerint és a tanuláshoz szükséges formában. Használja ehhez egyre magasabb szinten a megismert technikákat. Ismerje fel műalkotások, képi közlések, tárgyak életünkben betöltött szerepét. Értelmezze a tankönyveiben és a környezetében található vizuális közlő, eligazító jeleket. Ízlésítéletét indokolja néhány szempont alapján. Becsülje meg a saját és mások munkáját. Szerezzen tapasztalatokat a kultúra és a környezetvédelem fontosságáról. Legyen nyitott az esztétikai élmények iránt. Fedezzen fel különbségeket az értékes és az értéktelen között.

A tantárgyi fejlesztés eredményeképpen egyéni eltéréseket mutató képesség-, készség-, ismeret- és magatartásbeli fejlődés várható a tanulóktól. Ennek tényét kinek-kinek önmaga év eleji szintjéhez, valamint saját korosztálya jellemzőihez viszonyítva ítélni lehetjük meg helyesen.

Megismerő-, befogadó képességek

Legyen nyitott a gyermek a látható világ jelenségei és az esztétikai értékekkel kapcsolatos élmények iránt. Alaposan vegyen szemügyre, pontosan figyeljen meg élőlényeket, tárgyakat, képeket, jelenségeket. Őrizzen meg emlékezetében látványélményeket, könnyedén idézze fel azokat. Vizuális emlékezetére építve végezzen gondolkodási, képzeleti műveleteket (összehasonlítás, elemzés, képzeleti átalakítás). A látványban rejlő jelentést, művészi kifejezést, valamint a közlések tartalmát olvassa, elemezze adott szempontok alapján. Ítélni meg látható (tér, forma, szín, változás, mozgás) viszonylatokat. Fedezzen fel lényeges összefüggéseket (külső és belső forma, forma és tartalom, forma és funkció). Fogalmazzon meg ábrázolásbeli és szóbeli magyarázatokat, melyeket erős szubjektivitás, egyéni látásmód jellemezzen. Műalkotások nézegetése, adott szempontok szerinti elemzése során mozgósítsa formálódó vizuális, esztétikai, művészeti képzetét.

A látáskultúra fejlődése segítse a gyermeket tapasztalatainak rendezésében, a tanulásban, a művelődésben és a mindennapi életben. Készítse fel az információk áttekinthető, tagolt elrendezésére, az ábrák megértésére és létrehozására. Sajátítsa el a tanuló a vizuális információk formáit és ismerje meg lelőhelyeiket (könyvekben, kiállításokon és egyéb ismerethordozókon).

Kreativitás

A vizuális nevelés irányítsa a gyermek figyelmét a látható világ új, érdekes, szép jelenségeire. Képzelőereje az eleven, a konkrét belső képekben, képzetekben való gondolkodásban, valamint képzettársításai könnyedségében, tartalmi gazdagságában és a képi-plasztikai kifejezés, a sík-és térbeli konstruálás bátorságában, eredetiségében nyilvánuljon meg.

Kapjon ösztönzést szokatlan, egyéni megoldások kipróbálására. Ábrázolási jelrendszerében jelenjenek meg árnyalt, egyéni vonások. Kifejezőképessége, expresszivitása mutakozzon meg szubjektív arány-és színkezelésben, fokozásban, kiemelésekben. Kreativitását a konkrét tevékenység motiválja, szükség szerint igényt tartva a tanító segítő közreműködésére is.

Önismeret, önértékelés, önszabályozás

Az alkotó tevékenység jelentsen élményt a gyermeknek, mert így érvényesülhet annak gazdag személyiségfejlesztő hatása (érzelmi gazdagodás, az empátia, az intuíció fejlődése, az önálló ízlés és a belső igényesség megalapozása). Az alkotás öröme tegye képessé munkája kidolgozására. Alkotásait segítségadás mellett elemezze, értékelje, s a társak munkáit is kísérelje figyelemmel.

A vizuális kultúra tantárgyra jellemző, hogy a fő tevékenységformák kezdettől fogva jelen vannak, a fejlesztés eredményeképpen azonban ezek műveleti szintje fokozatosan emelkedik. A szintemelkedés a Belépő tevékenységformákban követhető, a tevékenységeket, ismereteket a Témakörök, tartalmak című tantervi egység foglalja magában.

Az egyes évfolyamoknál a műalkotás elemzéshez felsorolt alkotások ajánlások, melyekből a pedagógiai célnak és a témának megfelelően válogathat a tanító az alábbi szempontok figyelembevételével:

- a példák az egyetemes és a magyar művészettörténet. kiemelkedő műveit mutassák be;
- legyen közöttük - lehetőség szerint - történeti és mai alkotás is;
- a magas művészet példái mellett kerüljenek bemutatásra a magyar népművészet, a nemzetiségek és etnikai csoportok népművészetének alkotásai és a mindennapi környezet tipikus tárgyai, épületei;
- a helyi, a regionális értékek bemutatása kiemelt fontosságú feladat.

1. ÉVFOLYAM

Belépő tevékenységek

Személyes élmények, látvány, történet kifejezése síkban és térben, rajzolással, festéssel, mintázással. Műalkotások, illusztrációk szemlélése, megbeszélése. Látványok megfigyelése és értelmezése. Vizuális jelek felismerése, megértése. Tárgyak csoportosítása, rendezgetése, formájuk és rendeltetésük megfigyelése. Tárgykészítés, díszítés, környezetalakító tevékenység.

TÉMAKÖRÖK, TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGEK
Kifejezés, képzőművészet
<i>Nyelv</i> Formák, vonalak és színek használata, megnevezése. Kiemelés mérettel és színnel. Képi elemek helyének meghatározása és rendezése.
<i>Alkotás</i> Élmények személyes hangú kifejezése rajzokban, festményekben, szobrokban (<i>pl. emberekhez, állatokhoz, növényekhez kötődő vagy családi, iskolai témák</i>). Szépirodalmi téma (<i>pl. meseélmény</i>) megjelenítése síkban, térben.
<i>Befogadás</i> Szemlélődés, beszélgetés a látványról, az ábrázolt tárgyról, élőlényekről, színekről, formákról, tanulói munkákról és műalkotásokról. Megfigyelés, beszélgetés (<i>lehetőleg eredeti</i>) szoborról, festményről. Szépirodalmi illusztrációkon a cselekmény és a szereplők jellemzőinek összekapcsolása.
Vizuális kommunikáció
<i>Nyelv</i> Vonalak és foltok a képeken, ábrákon. A vizuális jelek tulajdonságai.
<i>Alkotás</i> Tárgyak, élőlények témába ágyazott ábrázolása legjellemzőbb vonásaik egyéni megragadásával, mozdulatok egyéni megjelenítése síkon és térben.
<i>Befogadás</i> Látványok megfigyelése, leírása (formák, arányok, színek, felületek). Elemi térviszonyok megfigyelése (lent-fent, jobbra-balra, elől-hátul). Testmozgások, gesztusok legfontosabb jellemzőinek megállapítása.

Jelek, ábrák gyűjtése, válogatása, csoportosítása a közlés rendeltetése szerint <i>(pl. közlekedési jel, kereskedelmi márka)</i> .
Tárgy- és környezetkultúra
<i>Nyelv</i> A természeti és a mesterséges forma. Tárgyak térbeli helyének meghatározása.
<i>Alkotás</i> Egyszerű tárgyak <i>(pl. játékok)</i> készítése elképzelés alapján és mintakövetéssel. Díszítés.
<i>Befogadás, megismerés</i> Tárgyak formája és rendeltetése közötti összefüggés felfedezése, megbeszélése, tudatosítása. Tárgyak csoportosítása rendeltetésük, nagyságuk, színük, formájuk, anyaguk szerint.
Technikák
Ceruza-, filctoll-, kréta- és ecsetrajz. Vízfestés (ecsettel, újjal), vegyes technikák <i>(pl. kréta és festék keverése)</i> . Mintázás agyagból, plasztilinből. Tárgykollázs, konstruálás, anyagalakítás, hajtogatás, vágás <i>(pl. papírból, textilből)</i> . Nyomat készítés <i>(pl. krumplinyomat, frottázs)</i> .

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

Lásd a 2. évfolyam tananyagában.

2. ÉVFOLYAM

Belépő tevékenységek

Egyéni élményfeldolgozás. A kifejezőeszközök (vonalak, foltok, színek, felületek, ritmusok, síkbeli és térbeli formák) árnyaltabb alkalmazása. Műalkotások megismerése, alkotók és művek megnevezése. Ábrázolás közvetlen szemléletre támaszkodó emlékezet alapján. Képzetépítés, az egyéni formakincs gazdagítása érzéki-tapasztalati úton, a természet és a mesterséges környezet látványának és emberi gesztusoknak a megfigyelésével. Tárgyformálás, díszítés, a tárgyalakító folyamat, a forma és a rendeltetés viszonyának tapasztalati megismerése.

TÉMAKÖRÖK, TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGEK
Kifejezés, képzőművészet
<i>Nyelv</i> Árnyaltabb vizuális minőségek (többféle színárnyalat, vonalvastagság, szabályos és szabálytalan forma). Formák, színek szimmetrikus elrendezése, egyensúly. Egyszerű vonal-, folt-, színritmusok.
<i>Alkotás</i> Személyes és közös élmények képi-plasztikai feldolgozása. Elképzelten jelenet ábrázolása rajzban, festményben, szoborban. Művészeti élmény <i>(pl. bábszínház)</i> megjelenítése síkban, térben.
<i>Befogadás</i> Egymás munkáinak és műalkotásainak a megfigyelése, az élmény összetevőinek <i>(pl. anyag, forma, tér, szín, elhelyezés, téma)</i> megbeszélése. A legismertebb festészeti műtípusok <i>(pl. csendélet, portré)</i> megismerése, felismerése.

A körplasztika és a dombormű jellemzőinek összevetése (azonosságok, különbségek). Néhány festmény és szobor alkotójának, a mű címének megnevezése.
Vizuális kommunikáció
<i>Nyelv</i> A síkbeli ábrázolás elemei (pontok, vonalak, foltok, színek). A vonalfajták (egyenesek, görbék, vékonyabbak, vastagabbak, határolók és felületkitöltők).
<i>Alkotás</i> Élőlények, tárgyak ábrázolása közvetlen szemlélet és emlékezet alapján. Mimika, grimasz tanulmányozása, utánzása. Érzés, személy megjelenítése. Változások tudatosan megfigyelt vizuális jellemzőinek megjelenítése (pl. évszak, időjárás). Saját információközlő jelek létrehozása (pl. a tornazsák, az öltözőszekrény megjelölésére).
<i>Befogadás, megismerés</i> Élőlények, tárgyak adott szempontok szerinti vizsgálata (pl. anyag, jellemző forma és szín). Egyszerű, mindennapi magyarázórajzok, jelek értelmezése, megfejtése (pl. tankönyv ábrái, újságképek, reklámképek). Karakteres emberi gesztusok (testbeszéd, mimika) olvasása.
Tárgy- és környezetkultúra
<i>Nyelv</i> Funkcionális és díszítő formálás. A díszítés mintái, elemei.
<i>Alkotás</i> Tárgyak készítése könnyen alakítható anyagokból (pl. játékhoz, ünnephez, meséhez). Csomagolás készítése mintakövetéssel, csomagolóanyag díszítése egyénileg (pl. ajándékhoz). Környezetalakító tevékenység.
<i>Befogadás</i> Köznapi és ünnepi tárgyak formája, díszítése és rendeltetése közötti összefüggések. Tárgyak megadott szempontok szerinti csoportosítása, vizsgálata. Közismert tárgyak üzenetének megfejtése.
Technikák
Ceruza-, filctoll-, golyóstoll-, kréta- és ecsetrajz. Vízfestés és vegyes technikák. Formálás agyagból, plasztilinből (pl. mintázás, hurkafelrakás, formába nyomás, pecsételés). (Origami jellegű) papírhajtogatás. Papírvágás, ragasztás. Dúckészítés, nyomtatás, nyomhagyás (pl. papír, termés, levél). Egyesű bábkészítési technikák (pl. síkbáb, ujjbáb, hengerbáb). Fonás, nemezelés.

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

1–2. osztályban: Steindl Imre: Országház, Thököly vár–Késmárk; Medgyessy Ferenc: Anyaság; Kolozsvári testvérek: Szt. György szobra; Kovács Margit: Szamaras, Sámson dombormű; Szőnyi István: Este; Csontváry Kosztka Tivadar: Mária kútja; Pablo Picasso: Maia arcképe; Ferenczy Noémi: Noé bárkája–gobelinrészlet; Népművészet: Kispaládi parasztház, Cifraszűr, Bölcső, Csengős népi játék.

A következő tanévi fejlesztés alapjai

A tanuló érthetően fejezi ki élményeit, megrajzol egyszerű helyzeteket, változásokat. A képelemeket elrendezi. A színeknek többféle árnyalatát is használja. Megold mintaképzési, sorolási feladatokat. Elkészít egyszerű tárgyakat. Felismeri a különbségeket a használati és a dísz tárgy között. Megnevez néhány, sokszor megfigyelt műalkotást.

A vizuális képességek fejlettségének színvonala nem akadály a továbbhaladásnak.

3. ÉVFOLYAM

Belépő tevékenységek

Formák, szín- és tónusárnyalatok megfigyelése, kompozíció, ritmus tudatosabb megválasztása. Események illusztrációja, történetek kifejezése képsorozatokban. Műalkotás vizsgálata adott szempont szerint. Műfajok (festészet, szobrászat) és műtípusok (pl. tájkép, életkép) ismerete, műélmény megfogalmazása. Nézetek alkalmazása a térábrázolásban. Tárgyábrázolás megfigyelés alapján. Mozgásábrázolás, változás fázisainak rögzítése. Ábra és üzenet kapcsolatának vizsgálata. Térkép, alaprajz megértése. Önálló tárgykészítés adott rendeltetésnek megfelelően. Mai és régi tárgyak formájának, funkciójának összevetése. A lakóhely egy jelentős emlékének, közgyűjteményének megismerése. Könyvtárhasználat.

TÉMAKÖRÖK, TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGEK
Kifejezés, képzőművészet
<p><i>Nyelv</i> Az ábrázolási szándék, a vizuális nyelvi elemek és az elrendezés viszonya. Vonal-, folt-, forma- és színritmusok. A képmező. Komponálás különböző formákban (pl. álló, fekvő téglalapon). Az elbeszélő ábrázolás, a lényeges mozzanat kiemelésének eszközei.</p>
<p><i>Alkotás</i> Egyéni és közös élmények (pl. szépirodalmi) feldolgozása, színben, rajzban, plasztikában. Térviszonyokat és mozgást kifejező ábrázolások a téma feldolgozásában. Események, történetek ábrázolása egy képben és képsorozatokban (pl. útinapló).</p>
<p><i>Befogadás</i> Műalkotás olvasása, összehasonlítása szempontok szerint; a műélmény megfogalmazása. Képzőművészeti műfajok (pl. festészet) és műtípusok (pl. tájkép) jellemzőinek elemzése. Néhány tanult műalkotás, valamint szerzőjének és a mű címének ismerete. Könyvtárhasználat, elérhető helytörténeti vagy közgyűjtemény felkeresése.</p>
Vizuális kommunikáció
<p><i>Nyelv</i> A jellemző nézet és a forma jelölése, a körülhatároló vonal. A folt a felület betöltésének eszköze. A folt mint a forma jele (pl. árnykép).</p>
<p><i>Alkotás</i> Egyszerű természeti vagy mesterséges tárgy ábrázolása látvány szerint, valamint elől- és oldalnézetből. Elképzelte tér ábrázolása felülnézetből (pl. várkastély), esetleg makettjének közös elkészítése. Konkrét útvonal megrajzolása emlékezetből. Változások, folyamatok, jellegzetes állapotok, helyzetek ábrázolása képsorokkal.</p>

Egyszerű összefüggések ábrázolása magyarázó rajzzal.
<p><i>Befogadás</i></p> <p>A közvetlen természeti és mesterséges környezet szemlélése, jellegének elmondása. Tárgyak vizuális jellemzőinek megállapítása (sík jellegű és tömbszerű forma). Tárgy jellemző nézete, a látvány és az ábra megfeleltetése. Egyszerű alaprajzok és térképek olvasása, értelmezése, összevetésük a valós terekkel. Történes sorrendjének értelmezése fázisrajzok alapján (<i>pl. képregény</i>). Képi információk értelmezése: egyszerűség, érthetőség, a jel és a jelentés viszonya.</p>
Tárgy- és környezetkultúra
<p><i>Nyelv</i></p> <p>A használati tárgyak megjelenése, jelentése, ennek kifejezőeszközei (alak, szín, anyag).</p>
<p><i>Alkotás</i></p> <p>Funkciónak megfelelő egyszerű tárgy készítése (<i>pl. játékok, bábok, edények, taneszközök</i>). Csomagolás készítése minta után és egyéni elképzelés alapján (<i>papírból, textilből</i>). Az egyszerű tárgyalakító folyamat végigvitele: ötlet (gondolati terv), elkészítés, kipróbálás. Környezetalakító tevékenység (<i>pl. díszletkészítés</i>).</p>
<p><i>Befogadás</i></p> <p>A rendeltetés (tartalom) és a forma összefüggéseinek megfigyelése, elemzése, a jelen és a múlt néhány tárgya és a lakóhely jellegzetes építményei kapcsán. A tárgyalakítás, a konstruálás lépései, a funkcionális és anyagszerű formaképzés. Építmények összehasonlítása megadott szempontok (<i>pl. rendeltetés</i>) alapján. Az alaprajz fogalmának megismerése, értelmezése.</p>
Technikák
<p>Rajzolás rosttollal, krétával, ceruzával. Viaszkarc. Festés temperával, vízfestékkel, krétával, vegyes technikával. A mintázás újabb technológiai változatai: építés lapokból szabásminták alapján, díszítés nyomhagyással. Különböző tárgy- és anyagnyomatok, kollázs technikák. Papírtárgyak, papírmunkák (kivágások, papírmetszet, mozaik, montázs). Konstruálás modellező anyagokból (textil, papír, agyag, talált tárgyak). Műalkotás-technikák: akvarell, olajfestmény, kő-, agyag-, bronzszobor.</p>

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

Hollókői ház, füstös konyha, matyó tisztaszoba, mai lakóház külső és belső képe; Árva vára; Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum; Schaár Erzsébet: Kirakat; Constantin Meunier: Teherhordó munkás; Ferenczy Béni: Játzó fiúk; Albrecht Dürer: Nyúl, Önarckép – ezüstvessző rajz, Hónapok – Berry herceg óraskönyvéből; Eugène Delacroix: Villámtól megriadt ló; Paul Cézanne: Csendélet; Ferenczy Károly: Festőnő; Fényes Adolf: Testvérek; Vaszilij Kandinszkij: Festmény három folttal; Bálint Endre: Vándorlegény útrakél Kentaur alakú aquamanile, Ember alakú butella.

A következő tanévi fejlesztés alapjai

A tanuló jellegzetes formákat képes ábrázolni. Visszaadja a színeket. Magyarázó rajzokat készít szövegekhez, előkészítés után rendeltetészerű tárgyat konstruál. Megérti egyszerű magyarázó rajzok, ábrák értelmét, fotók, illusztrációk, reklámképek üzenetét. Megfogalmazza műélményét, megnevezi a többször megfigyelt műveket és alkotójukat. Felismeri és megnevezi lakóhelyének néhány nevezetes épületét, szobrát.

A tanuló továbbhaladását a vizuális képességek elért fejlettségi szintje nem akadályozhatja meg.

4. ÉVFOLYAM

Belépő tevékenységek

Ellentétek megjelenítése, hangsúlyozás kiemeléssel. Vizuális nyelvi elemek árnyalt alkalmazása, tudatos komponálás. A gondolat, hangulat kifejezéséhez az eszköz megválasztása: a formák, foltok, tömegek elrendezése. Műalkotások hatása, témája és technikája közötti összefüggés jellemzőinek felismerése. Képzőművészeti műfajok rendszerezése, népművészeti tárgyak megismerése. A térábrázolás új eleme a közvetlen megfigyelésen alapuló forma- és színtanulmány, a takarás megfigyelése, a dinamikus mozgásábrázolás. Nézetrajzok, útvonalrajzok, térképek készítése. Tárgykészítés adott elvárásnak megfelelően. Tárgyelemzés, épületelemzés az anyag, a rendeltetés és forma kapcsolatának feltárásával.

TÉMAKÖRÖK, TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGEK
Kifejezés, képzőművészet
<p><i>Nyelv</i> Ellentétek, szíkontraszt, vonalkontraszt. A színek hangulati hatása. Kiemelés forma- és színminőséggel, mérettel, elhelyezéssel, kontraszttal, vonalvastagsággal. Komponálás, egyensúly és feszültség, szimmetria és aszimmetria.</p>
<p><i>Alkotás</i> Adott témához kapcsolódó élmény, hangulat feldolgozása síkon és térben. Élmények, emlékek, gondolatok és történetek feldolgozása közös alkotásokban (<i>pl. illusztrációban, képsorozatban, szoborkompozícióban</i>). Képek, tárgyak jelentésmódosítása formaátírással, átszínezéssel, megszemélyesítéssel.</p>
<p><i>Befogadás</i> Képzőművészeti alkotások ismertetése: téma, kompozíció, hatás értelmezése. Egyes képzőművészeti műtípusok jellemzői (<i>pl. vallásos, életkép, illusztráció, lovas szobor</i>). Festmény, grafika és szobor szerzője, címe, műfaja, technikája, műtípusa. Egy közeli kiállítás megtekintése, a lakóhely nevezetes szobrainak, épületeinek megismerése. Könyvtári munka, a múzeumok szerepe.</p>
Vizuális kommunikáció
<p><i>Nyelv</i> A formák és színek közlési szándéknak megfelelő elrendezése a képmezőben, illetve a térben. Foltok és tömegek mint a testesség hangsúlyozásának eszközei. A vázoló vonalak, a körvonal, vonalrendszerek, szerkesztett és szabadkézi vonalak. A sötét-világos, hideg-meleg szíkontrasztok figyelemfelhívó jellege.</p>
<p><i>Alkotás</i> Modellek rálátásos ábrázolása megfigyelés alapján (színbeli és tónusos megjelenítés). Megtapasztalt folyamatok jellegzetes állapotainak ábrázolása (<i>pl. egy növény élete</i>). Egyszerű térosztásokat közlő alap- és térképrajzi vázlatok készítése. Jelalkotás forma-, vonal- és színredukcióval.</p>
<p><i>Befogadás</i> Térkifejezési módok: nézőpont jelölése, takarás, feljebb-lejjebb helyezés. A felülnézet. Magyarázó rajzok, folyamatábrák, funkciója; olvasásuk, üzenetük értelmezése. Sík- és térformák geometriai és hangulati jellemzői. Színismeretek összefoglaló áttekintése. Ábra és látvány kapcsolatának elemzése.</p>

Tárgy- és környezetkultúra
<p><i>Nyelv</i> A tárgyakat használó (fogyasztó) egyéni stílusa, formajegyei. A rendeltetés, az anyag, a forma és a méret összehangolása, célnak megfelelő megválasztása. Az épület külső kifejezőeszközei (méret, tömeg, tagoltság, anyag, hely).</p>
<p><i>Alkotás</i> Egyéni igényt kielégítő tárgyak használatnak megfelelő elkészítése. Egyszerű tárgy, épület modellezése (pl. jármű). Környezetalakító tevékenység (pl. kiállítás rendezés).</p>
<p><i>Befogadás</i> Köznapi és ünnepi tárgy elemzése a rendeltetés, az anyag, a méret, a forma szempontjából. Épülettípusok (pl. középület) elemzése a rendeltetés (pl. iskola) és a forma szerint. A helytörténeti gyűjtemények, közgyűjtemények rendeltetése, anyaga.</p>
Technikák
<p>Az előző években már tanult technikák újabb technológiai változatai. Kollázs és montázs. Fonás (pl. madzagszövés), gyöngyfűzés. Textil-, drót- és papírplasztikák és tárgykonstrukciók. Művészeti technikák (pl. egyedi rajz, olajfestés, kőfaragás, agyagmunkák).</p>

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

A mű kiválasztását témában és technikában egyaránt a tananyag feldolgozáshoz igazítsuk!
Magyar koronázási jelvények; Hősök tere, Vajdahunyad vára; *Ligeti Miklós*: Anonymus; *Ferenczy Béni*: Bem érem; *Götz János*: Szarvas; *Cseh László*: Táncolók; *Michelangelo*: Ádám teremtése; *Ferenczy Károly*: Október; *Fényes Adolf*: Babfejtők; *Kosztka József*: Tányértörölgető; *Wagner Sándor*: Dugovics Titusz; *Glatz Oszkár*: Birkózók; *Makovecz Imre*: Sárospataki Művelődési Ház; mai lakóház belső és külső képe; *Népművészet*: kerített ház – Pityerszer; Botpaládi ház, faragott, festett, oromzatos ház – Hegyhátszentpéter; hollókői ház, füstös konyha, matyó tisztaszoba, kapatisztító, kunsági gyapjúhímzés, hímes tojás, mézeseskalácsbáb, aratókorsó, tálak, Miskakancsó.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló gyakorlott a tanult vizuális nyelvi és kompozíciós készsége használatában. Élményeinek kifejezéséhez önállóan választja meg a megoldást. Motívumai változatosak. Megjelenít egyszerű mozzulatokat. Részt vesz a műalkotások és környezete vizuális üzeneteinek közös elemzésében, önállóan is megfogalmazza véleményét, tetszésítéletét indokolja. Felismeri a képzőművészet több műtípusát. A gyakran megfigyelt és elemzett művek címét és alkotóját megnevezi. Felkeresi a lakóhelyén vagy annak környékén található múzeumot vagy néprajzi gyűjteményt. Ott irányított megfigyeléseket végez. A könyvtár zenei témájú könyveit, művészeti albumait felhasználja feladatmegoldásaihoz.

Adott modelleket értelmesen ábrázol megfigyelés után, jellemző formáik, főbb arányaik megragadásával. Felismeri a nézetek összefüggéseit, és fel is vázolja ezeket. Alapvető színismereteit felhasználja alkotásaihoz. Egyszerű képi közléseket alkot és megért.

Ötletesen és egyre önállóbban készíti el a különféle rendeltetésű tárgyakat. Felismer és megnevez kapcsolatokat az elemzett tárgyak, eszközök, épületek formája és funkciója között. Alkotó tevékenysége során alkalmazza a tanult technikákat és ábrázolási módokat. Gyakorlott az egyszerű, eszköz nélküli vagy kéziszerszámmal végzett anyagalakításban.

A tanuló továbbhaladását nem akadályozhatja meg vizuális képességei fejlettségének aktuális színvonala.

TECHNIKA ÉS ÉLETVITEL

1-4. évfolyam

Célok és feladatok

A technika és életvitel tantárgy a világ tapasztalati megismerésére és gyakorlati tudás szerzésére nyújt lehetőséget, egyben hozzájárul a tanulás és a munka megszerettetéséhez, a tudás megbecsüléséhez.

A technika és életvitel tantárgy olyan ismereteket ad, képességeket, készségeket és beállítódásokat alakít ki, amelyek segítik a modern technika és gazdaság eredményeinek ésszerű felhasználását, ugyanakkor óvnak ennek torzító hatásaitól.

Célja az, hogy segítse a gyermekeket a technikai környezetbe való beilleszkedésben, a tájékozódásban és az aktív alkotó tevékenységben egyaránt. Konkrét problémahelyzetekből indul ki, életszerű megoldásokkal, eljárásokkal dolgozik, végső soron kapcsolatot teremt az iskolai tanulás és az iskolán kívüli világ között.

A kisiskolás korosztály technikai nevelése a technikai műveltség alapozását, a kezűgyesség fejlesztését és a mindennapokban nélkülözhetetlen praktikus elemi ismeretek és tevékenységek elsajátítását, begyakorlását foglalja magában. A technikai műveltség alapozása gyakorlati tevékenységekhez kapcsolódó elemi ismeretek szerzését, megfelelő technikai szemléletmód formálását jelenti.

A tantárgy oktatásában a manualitás központi helyet foglal el, a játékos kezűgyességet fejlesztő célok dominálnak.

A kéz intelligenciájának fejlesztésére a gyermek-és ifjúkor a legalkalmasabb, nem feledkezhetünk meg arról, hogy később már nem pótolhatók az itt elkövetett mulasztások.

Az életviteli ismeretek körébe tartoznak a háztartásban, az egészségnevelés, a szűkebb lakóhelyi környezet, a lakás és környéke, a gazdálkodás, és a szolgáltatások területei. Az életvitelhez sorolhatók a helyes közlekedés, és a közlekedési szabályok ismeretei is.

A technika és életvitel tantárgy a technika bonyolult kapcsolatrendszerét elméleti, gyakorlati, manuális, tervezési és modellezési feladatokon keresztül mutatja be.

Tanításának feladata, hogy optimális feltételeket teremtsen a természetes és mesterséges környezet anyagainak megismeréséhez, anyagvizsgálati tapasztalatok szerzéséhez érzékszervi tapasztalással, összefüggések felismeréséhez az anyagok és a belőlük készült tárgyak között. Gyakoroltassa az anyagfeldolgozás alaplépéseinek alkalmazását. Tájékoztasson az anyagokhoz kötődő mesterségekről és szakmákról.

Tegye lehetővé az emberi alkotással létrehozott terek esztétikai értékeinek, a szerkezet és a forma kapcsolatának felismerését, az épített környezet anyagainak és szerkezeteinek tapasztalati megismerését.

Gyakoroltassa a becslést, a mérést, az egymás mellé rendezést, a méretazonosság megállapítását, az önálló tervezést és kivitelezést az építésben és a tárgyalakításban. Tervek, elképzelések rajzi megjelenítését egyéni elképzelés szerint, egyszerű makett elemzését és készítését terv alapján, a munkaeszközök rendeltetésszerű, balesetmentes használatát.

Ismertesse meg a szárazföldi, a vízi és légi közlekedés kialakulásának történetét. Készítsen fel a városi, országúti, vasúti, vízi és légi közlekedés szerepének átlátására és használatára eszközeinek bemutatásával, szabályainak megismertetésével és gyakoroltatásával. Gyakoroltassa a kerékpározást forgalomtól elzárt területen, ne csak tanítsa meg, hanem teremtsen is feltételeket a kerékpáros közlekedés szabályainak, valamint az utazással kapcsolatos illemszabályoknak az alkalmazására.

Az egészséges táplálkozás, öltözködés és napirend elemi ismereteinek és szokásainak elsajátíttatását, az egyszerű házimunkákban való részvételre való felkészítést az életkornak megfelelő önkiszolgáló tevékenységek keretében szervezi meg, és a balesetmentes szabadidőtöltés és játék tanításával is segíti az egészséges életmód és életvezetés megalapozását, a környezetkímélő és a természet szeretetére épülő magatartásformák és szokások kialakítását.

Fejlesztési követelmények

/Feladatok és tevékenységformák/

1. A munka és a technika szükségessége, jelentősége és szerepe az ember életében, haszna és veszélyei.

Érdeklődés a közvetlen mesterséges környezet (a lakás, az iskolai és a lakókörnyezet) iránt, arról szóló tapasztalatszerzés.

Szabálykövető magatartás a közvetlen mesterséges környezetben.

A közvetlen környezet birtokbavétele a tapasztalati megismerés és annak élvezete, az élő és élettelen anyaggal végzett tevékenység élménye.

2. Az alkotás folyamata, a gyakorlati probléma-felismerési és problémamegoldó folyamat részei.

Problémafelismerés

Személyes igények, szükségletek megnevezése. Az egyéni indíttatású probléma felismerése és megértése segítségével. A technikai probléma megfogalmazása.

Tervezés

A megoldáshoz vezető út kitalálása, megtervezése.

Kommunikáció: a terv megjelenítése szóban, írásban, rajzban, anyagban.

A terv, elképzelés értékelése, megfeleltetése az igénynek és a lehetőségeknek.

A munka megszervezése és kivitelezése

A konstruáláshoz, kivitelezéshez szükséges terv megértése (szövegértés, rajzolás, mintakövetés). Egyszerű megoldás kiválasztása és megvalósítása.

Alapanyagok alakítása kézzel, egyszerű eszközzel. Az anyagalakítás örömforrásként való megélése.

A tevékenység és az eredmény értékelése

Az elemi alkotó-, kritikai (önértékelő), megfigyelő-, ítélő és kommunikációs képességek működtetése az alkotó- és elemzőmunka folyamatában.

Munkavégzési és tanulási szokások

Rend, tisztaság, szabálykövetés, időbeosztás.

3. Általános képességek és készségek fejlesztése

Kognitív képességek és készségek:

A szükségletek és lehetőségek felismerése, belátás (összefüggés - felismerés); problémafelismerés és megoldás (kreativitás), rendszerezés; tervezési képesség (térérzékelés, ábraolvasás); alkotóképesség; konstruáló képesség (modellalkotó képesség); tájékozódó, helyzetfelismerési képesség, kommunikatív képesség.

Pszichomotoros képességek és készségek:

Kivitelezés; kombinatív képesség; önellenőrzés, utánzás; kiválasztás; mozgáskoordináció; helyzetváltoztatás; helyzetfelismerés.

Személyes képességek és készségek

Az önismeret, az önfejlesztés, az önkiszolgálás, az önellátás képessége; önvédelmi képesség (baleset megelőzés, közlekedés); kitartás; céltudatosság; szervezés, kezdeményezés, akaraterő.

Szociális képességek és készségek

Felelősségtudat, felelősségvállalás, kötelességtudat; segítőkészség; alkalmazkodás, együttműködés; kapcsolatteremtés.

1. ÉVFOLYAM

Belépő tevékenységformák	Tartalmak
<p>Anyagok Ismerkedés a természetes anyagokkal, például agyag, fa, termések, levelek, szalma, nád, és a feldolgozott (átalakított) anyagokkal, például papír, fonal, textília. Az anyagok tulajdonságainak vizsgálata érzékszervekkel.</p> <p>Az anyag felhasználása. Kézművesség Összefüggések felismerése érzékszervi tapasztalással az anyagok tulajdonságai és a belőlük készíthető tárgyak között, az anyagok alakítása során. Például anyag gyúrása, lapítása, gömbölyítése, formázása; a fa tördelése, csiszolása, ragasztása; a papír tépése, sodrása, nyírása, hajtogatása; a fonal sodrása, csomózása, bojtolása. Kézműves szakmák jellemzőinek megfigyelése, például fazekas, kosárfonó.</p> <p>Mérés Becslés, mérés, egymás mellé rendezés, méretazonosság megállapítása, méretre alakítás.</p> <p>Építés Építés, alkotás minta, fénykép, látszati rajz vagy egyéni elképzelés alapján.</p> <p>Közlekedési ismeretek A közlekedés irányított megfigyelése, szabályainak értelmezése. A közlekedésben való részvétel gyakorlása. Az utazással kapcsolatos magatartásformák megismerése és gyakorlása. A veszélyhelyzetek elemzése, megbeszélése, megelőzési stratégiák kialakítása.</p> <p>Életvitel - háztartástan Házimunkák megfigyelése, a munkamegosztás jelentőségének és módjának felismerése a családban, rajzos napirend készítése. Az egészséges ételek és ruházat kiválasztása, és indoklása.</p>	<p>A természetes és a mesterséges környezet anyagai. A lakás, az iskola, a játszótér tárgyai és anyagaik. A természetes és a feldolgozott (átalakított) anyagok.</p> <p>A természetes és a feldolgozott (átalakított) anyagok tulajdonságai. Az eszközök és szerszámok rendeltetészerű és balesetmentes használata. Az anyagokhoz kötődő mesterségek és szakmák.</p> <p>Körvonalrajz, alaprajz</p> <p>Építés síkban és térben.</p> <p>A gyalogos közlekedés szabályai. A biztonságos tömegközlekedés.</p> <p>Házimunkák, munkamegosztás. Az egészséges táplálkozás és öltözködés.</p>

Fogalmak

Anyagok és megmunkálásuk, felhasználásuk: természetes és feldolgozott (átalakított) anyagok, alak, alakíthatóság, képlékeny, kemény, simaság, gömbölyű, hengeres, lapított, nyomott, tömbszerű, érdes, hajlékony, sodrott, tépett, hajtogatott, vonalszerű, lapszerű, merev.

Építés: építmény, építőelem, alaprajz, körvonalrajz, méret, magasság, mélység, szélesség, távolság, terv.

Közlekedési ismeretek: gyalogos közlekedés, közlekedési szabályok, gyalogátkelőhely, járda, járdaszegély, jel, jelzés, jelzőlámpa, zebra, tömegközlekedés.

Életvitel, háztartástan: házimunkák, munkamegosztás, egészséges táplálkozás, egészséges öltözködés.

2. ÉVFOLYAM

Belépő tevékenységformák	Tartalmak
<p>Ember és környezete Az évszakok és az időjárási elemeinek (pl. napsütés, derült idő, eső, havazás, szél) felismerése és tulajdonságaik bemutatása. A lakóhely szűkebb földrajzi környezetének bemutatása. A környezet káros hatásainak felismerése és a védekezés módjainak felsorolása (pl. öltözködés, kunyhóépítés, házépítés). A természetes és az ember alkotta környezet megkülönböztetése, jellemzőik elmondása.</p> <p>Anyagok és megmunkálásuk, felhasználásuk A képlékeny anyagok megmunkálása, a henger- és a kúpforma összehasonlítása. Természetes anyagokból játékkészítés utánzással, majd önállóan, egyéni elképzelés alapján. A fához kötődő mesterségek megfigyelése (fafaragó, faesztergályos). A papírgyártás folyamatának megismerése. Különböző papírfajták megismerése anyagvizsgálat és megmunkálás során. A fonal és a textília tulajdonságainak vizsgálata érzékszervi tapasztalással. Csomózások, hurkolások, sodrások, fonások, nemezelés alkalmazása játékkészítés közben. Kézi varrás gyakorlása.</p>	<p>Védekezés a környezet kellemetlen hatásai ellen. A természetes és mesterséges környezet. A lakóhely és a lakótér. Az ember természetátalakító munkája.</p> <p>Az anyagok vizsgálata, anyag-tulajdonságok. Az anyagok alakítása, célszerű és takarékos anyagfelhasználás. Mesterségek, gyártási folyamat. A helyes eszköz és szerszámhasználat.</p> <p>A mérés szerepe a technikában. Látszati rajz, vázlatrajz. A kicsinyítés és a nagyítás szükségessége, jellemzői, eljárásai.</p>

<p>Mérés A becslés és a méretmegadás gyakorlása. Körvonalrajzok készítése.</p> <p>Tervezés, építés Építés térben egyéni elképzelés alapján építőelemekből. Makettek építése látszati rajzok alapján.</p> <p>Közlekedési ismeretek A veszélyhelyzetek felismerése, elemzése és elkerülésük módjainak megbeszélése, modellezése. A közlekedési eszközök használati szabályainak értelmezése, alkalmazásuk gyakorlása. A tömegközlekedési eszközök használatának gyakorlása.</p> <p>Életvitel, háztartástan Az otthoni és az iskolai környezet és tevékenységek jellemzőinek összevetése. Az osztályterem díszítése. A ház körüli (otthoni) teendőkben való részvétel, lehetőségeinek gyűjtése, a teendők megbeszélése. a házimunkákban való szerepváltás elmondása. A házimunkák veszélyforrásainak elemzése, a megelőzés lehetőségeinek megbeszélése. Az egészséges táplálkozás, a helyes és a helytelen étkezési szabályok bemutatása, értelmezése. A takarékossgal kapcsolatos tapasztalatok gyűjtése. Az iskola közelében lévő szolgáltató egységek felkeresése és megismerése. (például: posta, fodrászat, bevásárló helyek).</p>	<p>A makett. Az elrendezés, az esztétikum és az egyensúly szerepe.</p> <p>A biztonságos közlekedés. A forgalomirányítás szerepe a közlekedés biztonságában. A forgalomirányítás jelzései. Jelzőtáblák, jelzőlámpák, gyalogátkelőhelyek. Vasúti átjáró, sorompó, fényesorompó. Az utazásról. Viteldíj. A mozgólépcső használata. A biztonsági sáv szerepe a balesetek elkerülésében.</p> <p>A házimunkák fajtái.</p> <p>A házimunkák veszélyforrásai.</p> <p>Az egészséges táplálkozás ismeretei.</p> <p>A takarékoság fontossága. Szolgáltatások.</p>
--	---

Fogalmak

Ember és környezete: lakóhely, lakótér, természetes környezet, mesterséges környezet.

Anyagok és megmunkálásuk, felhasználásuk: alapanyag, anyag - átalakítás, anyagtakarékosság, hengerforma, kúpforma, fafaragó, faesztergályos, papírgyártás, nyersanyag, termék, csomózás, hurkolás, sodrás, fonás, nemezelés.

Tervezés, építés: látszati rajz, vázlatrajz, méret, makett.

Közlekedési ismeretek: forgalomirányítás, átjáró, biztonsági sáv, fénysorompó, jelzőlámpa, jelzőtábla, sorompó, mozgólépcső.

Életvitel, háztartástan: háztartás, házimunkák veszélyforrásai, helyes étkezés, helytelen étkezés, takarékoság, szolgáltatás.

A következő tanévi fejlesztés feltételei

Az ember természetátalakító munkájával kapcsolatos tapasztalatokból példák sorolása (lakóhely és lakótér). Az megfigyelt anyagok vizsgált tulajdonságainak felismerése, megnevezése konkrét tárgyakon. A tulajdonságokkal kapcsolatos tapasztalatok felhasználása a megmunkálás során. Az elvégzendő munkákhoz szükséges eszközök és szerszámok biztos, balesetmentes használata. Látszati rajz, vázlatrajz készítése. A rajzelemek helyes alkalmazása. Egyszerű modell tervezése és építése. A biztonságos gyalogos közlekedés szabályainak ismerete.

A háztartás ismert feladatainak és veszélyforrásainak megnevezése, védelmi stratégiák ismertetése. Példák sorolása az egészséges táplálkozásról és annak fontosságáról az ember életében. A takarékoság lehetőségének felismerése egyszerű problémaszituációban.

3. ÉVFOLYAM

Belépő tevékenységek	Tartalmak
<p>Az ember és környezete A környezet tárgyainak anyagai és eredetük megismerése.</p> <p>Anyagok megmunkálása, felhasználása</p> <p>Természetes anyagok (fa és a természet kincsei), és feldolgozott (átalakított) anyagok (papír, fonal, textil) vizsgálata, alakítása. A szerkezet, tulajdonság, funkció összefüggéseinek felfedezése a tárgyalakításban. Az előkészítő, alakító és kiegészítő műveletek elvégzése. Tárgy készítése, saját ötletek megvalósítása, a funkció, forma és esztétikum együttes figyelembevételével. Darabolás, hegyezés, faragás (rovásfaragás), papírhajtogatás, karcolás, vágás, fonás, szövés, kézi varrás gyakorlása konkrét feladatokban. A szükséges szerszámok és eszközök balesetmentes használatának gyakorlása. Fához kötődő mesterségek megismerése, például ács, asztalos.</p>	<p>Élővilág és tárgyi környezet. A biológiai élőhelyek hasznosítható anyagai. A hasznosítható élettelen anyagok.</p> <p>Az anyagok vizsgálata. Az anyag látható szerkezete. Formálhatóság és terhelhetőség. Az anyagok átalakítása. A szerkezet, a tulajdonság és a funkció összefüggése. A népművészet hagyományaihoz kapcsolódó tárgyalakítás, mintakövetéssel. Fához kötődő mesterségek.</p>

<p>Tervezés, építés Az építészet történeti fejlődésének tanulmányozása. Egyszerű épület makettek irányított és önálló tervezése, építése. A népi építészettel kapcsolatos tapasztalatok felhasználása tervező és építő feladatokban.</p>	<p>Építészet fejlődése. Népi építészet. Építés térben. A lakás szerkezete. Az emberi alkotással létrehozott belső terek esztétikája.</p>
<p>Mérés, műszaki ábrázolás A mérési eredmények feljegyzése. A méretek leolvasása a rajzokról. A rajz és a tárgy megfeleltetése. Ismerkedés a méretmegadás elemeivel. Alaprajzkészítés.</p>	<p>Mérés centiméter pontossággal. Mérési eredmények. A méretmegadás elemei. Rajzolás. Alaprajz.</p>
<p>Közlekedési ismeretek A közlekedési eszközök használatának szabályai, ezek ismerete és gyakorlása. A biztonságos közlekedés gyakorlása tömegközlekedési eszközök használatával. A kerékpáros közlekedés gyakorlása.</p>	<p>A közlekedés kialakulása, a kerék szerepének fontossága. Városi tömegközlekedés. Kerékpáros közlekedés. Utazás vasúton. Közlekedésbiztonság.</p>
<p>Életvitel, háztartástan A háztartást megkönnyítő eszközök megismerése és használatuk gyakorlása. Az életkornak megfelelő önkiszolgáló tevékenység algoritmusának bemutatása. A háztartási balesetek veszélyeinek felismerése és megelőzési módjuk bemutatása konkrét helyzetekben. A korszerű táplálkozás szabályainak értelmezése. A testápolás alapvető szabályainak alkalmazása helyzetgyakorlatokban Példák gyűjtése a helyes idő-, anyag - és pénzbeosztásra. A zsebpénz felhasználásának és megtakarításának megtervezése. A telefon használatának gyakorlása.</p>	<p>Háztartási eszközök és biztonságos használatuk. Testápolás. Egészséges táplálkozás. Lakóhelyi szolgáltatások. A zsebpénz. Takarékosság, gazdálkodás, megtakarítás.</p>

Fogalmak

Ember és környezete: élőhely, élővilág, tárgyi környezet.

Anyagok megmunkálása, felhasználása: formálhatóság, terhelhetőség, előkészítő műveletek, alakító műveletek, kiegészítő műveletek, rovásfaragás, ács, asztalos.

Tervezés, építés: építőanyagok, építkezés sorrendje, a lakás szerkezete, belső tér, település, népi építészet, méretmegadás elemei.

Közlekedési ismeretek: közlekedés, a kerék, közlekedésbiztonság, a kerékpár, közlekedési eszközök.

Életvitel, háztartástan: háztartási eszközök, napirend, testápolás, zsebpénz, takarékoskodás, gazdálkodás.

A következő tanévi fejlesztés feltételei

Az élő és a tárgyi környezet kapcsolatának megfigyeléséből származó tapasztalatok felhasználása feladathelyzetben. Az anyag, a szerkezet, a forma, a funkció és az esztétikum összefüggéseinek érvényesítése a tárgykészítés folyamán. Szakszerű és biztonságos szerszámhasználat. Egyszerű makett irányított tervezése és elkészítése. Egyszerű ábra olvasása és értelmezése. Mérés centiméter pontossággal. A biztonságos gyalogos közlekedés és tömegközlekedési eszközhasználat szabályainak ismerete, alkalmazása szituációs játékokban. Az életkornak megfelelő önkiszolgáló tevékenység bemutatása társaknak.

4. ÉVFOLYAM

Belépő tevékenységek	Tartalmak
<p>Az ember és környezete Természetes és mesterséges környezet szempontokkal irányított megfigyelése. A technikai érdekességek, természeti „találmányok” megfigyelése, bemutatása. A városi és falusi élet összehasonlítása, vélemény megfogalmazása a tapasztalatokról.</p>	<p>Épített környezet, korszerű építmények: épületek, utak, alagutak, hidak, felüljárók, toronyházak, tornyok.</p>
<p>Anyagok megmunkálása, felhasználása Természetes és feldolgozott (átalakított) anyagok csoportosítása. Az anyagvizsgálatok elemi módszerének megismerése (fa és a természet kincsei, fém, fonal, textília, műanyag) és alkalmazása feladathelyzetben. Az alapanyagok célszerű kiválasztása és a legkevesebb hulladékra törekvés a munkafolyamatokban. A technológiai lépések alkalmazása, önálló tervezés és kivitelezés. A problémamegoldó döntések rövid indoklása.</p>	<p>Az anyagok csoportosítása. Az anyagok vizsgálata. Az anyagok átalakítása (feldolgozása). Az alapanyag, a résztermék, a termék, a hulladék és a melléktermék fogalma. Cserélhetőség, szabvány. Hagyományos technológiák a ház körül és a kézművességben.</p>
<p>Tervezés, építés A feladat elképzelése, megoldási tervek készítése. A forma, a funkció és a méret közötti összefüggések megállapítása és felhasználása a tervezés során. A műveleti sor önálló megalkotása és végrehajtása.</p>	<p>A cél megfogalmazása: a rendeltetés, a célszerűség, a szerkezet, a tulajdonságok és a forma összhangja.</p>
<p>Mérés, műszaki ábrázolás A mérés és a rajzeszközök használatának gyakorlása. A tárgy jellemzése alaprajz és vázlatrajz alapján. Rajzolás gyakorlása.</p>	<p>Alaprajz és nézet. Nézeti ábrázolás, nézetrajz.</p>

<p>Épített környezet Egyszerű makettek készítése és a kész munka összehasonlítása a tervekkel. A terv funkcionális és formai megfelelésének megállapítása.</p> <p>Közlekedési ismeretek A tömegközlekedési szabályok értelmezése, alkalmazása szituációs játékokban. A kerékpáros közlekedés gyakorlása, táblák, lámpák, útburkolati jelek megismerése. Szabálykövető magatartás gyakorlása élethelyzetekben.</p> <p>Életvitel, háztartástan Egyszerű háztartási munkák bemutatása. Megoldásmódok keresése az idővel való gazdálkodás bemutatására. A munkaterület tisztán tartása, rendszeretett fejlesztő gyakorlatok. Az egészséges és kultúrált étkezés szabályainak bemutatása, megbeszélése, alkalmazása. Szabadidős programok összeállítása. A takarékosággal kapcsolatos példák felismerése, gyűjtése. . A szolgáltatások használata, például telefonos tudakozó, mentők, tűzoltók, rendőrség, pályaudvarok hívása.</p>	<p>Az emberi alkotással létrehozott terek esztétikai követelményei. A szerkezet és a forma kapcsolata. Az elrendezés szabályai. Működőképesség és esztétikum. A szín, a forma és a harmónia hatása a közérzetre.</p> <p>A modern közlekedés eszközei. Szárazföldi, vízi és légi közlekedés. Helyi és távolsági közlekedés.</p> <p>Háztartási munkák. Kultúrált, egészséges étkezés. Balesetmentes szabadidőtöltés és játék. Öltözködési szabályok. Takarékoság</p> <p>A magatartás esztétikuma. Értékrend alakítása.</p> <p>A lakásból elérhető legfontosabb szolgáltatások.</p>
--	--

Fogalmak

Ember és környezete: épített környezet, korszerű építmények, technikai érdekességek.

Anyagok megmunkálása, felhasználása: cserélhetőség, hulladék, melléktermék, műanyag, résztermék, szabvány, szerkezeti anyagok, technológia, termék.

Tervezés, építés: cél, célszerűség, esztétikum, művelési sor, rendeltetés, stabilitás, termék, terv, nézet, nézeti ábrázolás, elrendezés, harmónia.

Közlekedési ismeretek: helyi közlekedés, irányítási rendszer, szárazföldi közlekedés, távolsági közlekedés, vízi közlekedés, légi közlekedés.

Életvitel, háztartástan: háztartási munka, tervszerűség, időbeosztás, tisztaság, rendszeretett, kultúrált étkezés, szabadidő, öltözködési szabályok, takarékoság, legfontosabb segélyhívószámok.

A továbbhaladás feltételei

Épített környezet, korszerű építmények megnevezése. Az anyagfeldolgozás általános jellemzőinek bemutatása. Az anyagvizsgálatok elemi módszereinek ismerete és használata. A technológiai lépések helyes alkalmazása konkrét feladatokban. Az anyagok takarékos és célszerű felhasználása a munkadarab elkészítésekor. Önálló tervezés és kivitelezés az építésben és a tárgyalakításban. A tervek és elképzelések rajzi megjelenítése. Egyszerű makett készítése és elemzése a terv alapján. A közlekedés szabályainak felhasználása problémahelyzetek megoldásához, elemzéséhez. A kerékpáros közlekedés szabályainak ismerete. Kulturált közlekedési magatartás modellezése szituációs játékokban, helyzetgyakorlatokban. Beszámoló egyszerű háztartási munkák elvégzéséről. A takarékoság fontosságának és lehetőségének felismerése konkrét helyzetekben. Időjáráshoz, évszakhoz, napszakhoz, alkalomhoz kapcsolódó életviteli szokások értelmezése, indoklása.

TESTNEVELÉS

1-4. évfolyam

1-2. ÉVFOLYAM

A tantárgy korosztályra lebontott céljai

Egészség	Edzettség, teherbírás	Sport- és mozgáskulturális tanulás	Pozitív személyiségfejlődés
Elsődleges célok és feladatok			
Az iskolapadba kerülés, életmód, életritmus változására való átállás tudatos irányítása.	A testi és szellemi terheléshez való fokozatos szoktatás, az alkalmazkodás kiváltása a lelki és fizikai erőfeszítéshez.	A testnevelés tantárgyi keretei: szervezés, formák, higiénia, tartalmak, elszámoltathatóság megteremtése.	Az egész gyermek fejlesztése tanulási, játék, sport és verseny élmények által, a helyes kommunikáció és motiválás jelenlétében, a külső és belső értékeléssel összhangban.
Konkretizált tantervi célok és feladatok			
A mozgékonyság megőrzése, fejlesztése, mindennapos testmozgás fenntartása, a testi fejlődés támogatása és összehangolása a családdal	Kondicionálás az ügyességi, koordinációs feladatok mennyiségének helyes kiválasztásával, a természetes fáradással járó nehézségek leküzdése	Az életkornak megfelelő terhelés, tevékenységek által a használható testkulturális, pszichomotoros képességek, készségek (kompetenciák) feltérképezése, alakítása, felzárkóztatása.	Az egyéni sajtoságokkal való szembenézés, az értékelési eljárásokkal párhuzamos nagyon egyszerű önértékelési eljárásokhoz való szoktatás. A tanár-diák kommunikációs szokások kialakítása.
A sportos életmód egy-két alapvető elvének (pl. reggeli gyakorlatok, hétvégi mozgásprogramok, TV nézés idejének maximálása) rögzítése, a prevenció fogalmának konkretizálása egyszerű példákkal. A természetben való testmozgás előnyei megértése alapfokon.	Az edzettség mérhetőségének alapfokú megismerése (egyszerű felmérések), a saját fejlődés követése, az arra való igény kialakítása. A lelki és fizikai gyengeségek megfogalmazása és segítő eljárásokkal, a család bekapcsolásával felzárkózási program készítése.	Alapvető mozgásformák tanulása motoros, kognitív és emocionális harmóniában. Elsősorban a pontos koordináció sokoldalú fejlesztése a fegyelem, önfegyelem jelenlétében, az erős biológiai mozgásszükségletet szem előtt tartva, a verbális és motoros összetevőket együtt alkalmazva.	A pozitív hozzáállás megteremtése, támogatása által az örömteli teljesítés, a szabálykövető versenyzés, közös siker átélése a tanítás-tanulás folyamatában.
A helyes testtartás tudatosítása, kialakítása.	A fizikai és szellemi terhelés egymást kiegészítő funkciója, az egyenlőtlenségek mérséklése,	A fentiek értelmében a megfigyelés, (mozgás) érzékelés, utánzás funkciók által a lazaság, tágasság,	Értékes személyiségtulajdonságok megerősítése, a mesehősök, híres emberek példái közvetítése által.

	elfogadtatása az életkornak megfelelő egyszerű magyarázatokkal.	izomérzékelés, (mozgás) ritmus, reakciógyorsaság és kiemelten a térérzékelés és téri tájékozódás fejlesztése tervezetten, az „oldalasság” feltérképezése.	
Képzési tartalom és metodika			
A lányok és fiúk terhelhetősége azonos, személyiségfejlődésük kezelhető együtt a specialitások szem előtt tartásával			
Módszertanilag javasolt, hogy a játékoság, a pozitív megerősítés, a jutalmazás, a dicséret és az önállóság engedése segítse a folyamatba való érzelmi bevonódást. A szükséges minimális frontális hatás mellett a csoportos és csapatban történő együttműködés, együttmozgás kialakítása			
Fejlesztési témakörök, tartalmak, kulcsfogalmak	Ellenőrzési, értékelési lehetőségek	Kimeneti követelmények (pszichomotoros, kognitív, emocionális)	
<u>Alaki képzés a tanóra rendjének alapozásához:</u> Sorakozás oszlopban, vonalban, jelentésadás, kommunikációs szabályok ismertetése és gyakorlása; vigyázz és pihenj állás; kétsoros vonal, kettős oszlop kialakítása; testfordulatok helyben; vonal alakzatból oszlopalakzat kialakítása helyben fordulással; oszlop alakzat megindítása vezényszóra; járás kettős oszlopban; köralakítás (mellső és hátsó) kézfogással és kézfogás nélkül; az egyenletes térelosztás, helyezkedés játéka a térben; vonulások ütemtartással, dobantással, zenére, énekkel; játékok a térbeli formák (sor, oszlop, kör, lánc) változatos alkalmazásával; az órakezdés és az öltözőrend kialakítása; a gyakorlólhely rendjének kialakítása.	Állandó megerősítést követően (pl. öltözői pontszerző folyamat); játékos és versengő feladatokkal (pl. sorakozó, szőnyegcipelő verseny); önellenőrzési feladatokkal (karóra, rágógumi, igazodás stb.).	<i>A tanult tanári terminológiához tartozó motoros válaszcselekvések ismerete, emlékezetben tartása és előhívása az elvárásoknak megfelelően az órakezdés sajátos elvárásainak, vagy tudatosan vagy engedelmességből történő megfelelés; a kialakított verbális és non verbális kommunikációs formák betartása rend az öltözőben, felszerelésben; tisztálkodás az óra után; célszerűen tájékozódás a tornatermi (udvar stb.) térben; a tanult néhány önellenőrzési gyakorlat elvégzése felszólítás nélkül.</i>	

<p><u>Egyszerű 1–4 ütemű alapgimnasztika</u> A fogalmak megismerése. A mozgáskép megértése és motoros rögzítése; szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok; egyszerű 1-4 ütemű kéziszer (labda, babzsák, gombolyag)-, társas-, bordásfal-, padgyakorlatok; utánzó gyakorlatok, játékok helyes tartással; ritmikai és dinamikai variációk a 4 ütemben; 1-2 ütemű tartásjavító, gerinc deformitást megelőző, korrigáló gyakorlatok; a térirányok felismerése változó testhelyzetekben, bekötött szemmel; utánzás azonos térirányban állásnál és szemben a tükrözés szabályai szerint. A pontos végrehajtás, a terminológia megértésének ellenőrzése a folyamatos munkában. A verbális formák számonkérése a mozgással párhuzamosan A téri tájékozódás zavarainak kiszűrése A helyes testtartás bemutatattása egyénenként, lehetőleg tükrőnél (kép és önkontroll) <i>Az ismeret szintjén elsajátított terminológiai fogalmak, tanári emlékeztetésre helyes válaszcselekvések. A bemutatott az egyre bővülő terminológiai fogalmak, szóbeli tanári közlések segítség nélkül mozgásos cselekvésekké alakítása. A tanári hibajavítás irányításának követése.</i></p>	<p>A pontos végrehajtás, a terminológia megértésének ellenőrzése a folyamatos munkában. A verbális formák számonkérése a mozgással párhuzamosan. A téri tájékozódás zavarainak kiszűrése. A helyes testtartás bemutatattása egyénenként, lehetőleg tükrőnél (kép és önkontroll)</p>	<p><i>Az ismeret szintjén elsajátított terminológiai fogalmak, tanári emlékeztetésre helyes válaszcselekvések. A bemutatott, egyre bővülő terminológiai fogalmak, szóbeli tanári közlések segítség nélkül mozgásos cselekvésekké alakítása. A tanári hibajavítás irányításának követése.</i></p> <p><i>A tükrözés képessége.</i></p>
<p><u>Járások, futások</u> Járások saját ritmusban és ritmustartással, szituációs formában is (menetelés, pipiskedés, dobogás, trappolás, osonás, lopakodás, masírozás stb.); rövidtávú gyors futások (10-30 m), futás saját tempóban (400-1000 m) külső kényszer nélkül; sarok- talpgördülés kihangsúlyozása; irányváltoztatások kis távolságon járás és futás közben kötetlenül, vezényszóra, követéssel, bekötött szemmel verbális és érintéses társvezetéssel; futás térformákban;</p>	<p>A versengés élményének értékelése; egyéni különbségek megállapítása; ismerkedés a mérhetőséggel, objektív eredmény rögzítése 10-30 m-en</p>	<p><i>A megfelelő mozgástechnika alkalmazása a különféle futásoknál a tanult tananyaggal való elszámoltatásnál n egyéni, számszerűsített fejlődés</i></p>

<p>gurulóátfordulás előre-hátra, különböző testhelyzetekből indulva és érkező; gurulóátfordulás előre-hátra lejtős felületen; gurulások, fordulatok fekvésben és állásban a test hossz tengelye körül; felugrások kéztámasszal szerekre; akadálypályák leküzdése a változatos térirányok, magasságokhoz, mélységekhez, felületekhez stb. alkalmazkodó mozgáscelekvésekkel.</p>	<p>Akadálypályán időre, helyezésre, pontos kivitelre kiterjedő ellenőrzés.</p>	<p><i>Célszerűen összerendezett mozgások az akadályversenyeken való alkalmazás során.</i></p>
<p><u>A rúd-, kötélmászás technikája.</u> 1-3 fogással mászások; függőgyakorlatok tornaszereken, természetes akadályokon; függőállásba, függésben tovahaladás; vándormászás bordásfalon.</p>	<p>A mérhető, megtett út, önmagához mért fejlődés; nem versengő helyzetben.</p>	<p><i>A függesztő öv funkcionális fejlődésében felmutatható előrelépés.</i></p>
<p><u>A labdakezelés alapjai</u> Alapgyakorlatok (egy-két) kézzel, lábbal (fogás, megtartás, pörgetés, gurítás; görgetés, elkapás, dobás, labdavezetés); labdakezelés nehezített körülmények között, különböző távolságokba és magasságokba, egyénileg és társsal, váltakozó tempóban; guruló, mozgó labda elfogása; célzás álló és mozgó tárgyra; testnevelési, népi és kreatív játékok labdával; labdakezelés szövegmondás, számsor stb. közben sorban, körben, párban.</p>	<p>Önellenőrzésre is alkalmas labdatechnikai gyakorlatok időszakos bemutatása.</p> <p>Egyszerűsített labdás játékok csapatokban.</p>	<p><i>Biztonságos, többnyire automatizált labdakezelés.</i></p> <p><i>Elemi szintű labdatechnikai készlet célszerű alkalmazása egyszerűsített sportjátékokban. a játékok elemi szabályainak megértése.</i></p>

<p><u>A tanultak beillesztése egyszerű testnevelési játékokba, sor- és váltóversenyekbe szerek nélkül és szerekkel (labdával); küzdő feladatok párokban a természetes mozgások alkalmazásával (kakasviadal, húzd el a párod stb.); versengések a gyors reagálás, helyzetfelismerés, a helyzetnek megfelelő cselekvésbiztonság fejlesztésére.</u></p>	<p>Versenyek; a csoporttal, csapattal való együttműködés megerősítése, önértékelési eljárásokkal is a versenyben elért eredmények jutalmazása.</p>	<p><i>A testkulturális elemek mind ösztönös, mind nyílt utánpótlást követő visszaadása versenyhelyzetben.</i></p>
<p><u>Egyszerű koreografált játékok</u> Mozgás- és zenei ritmus összehangolása, ritmusgyakorlatok tapssal, topogással, dobogással, járással, futással, ugrással; gyermek-, népi játékok, táncok, gyermekmondókákra, gyermekversekre, mesés gyermekdalokra épülő táncmotívumok, etűdök és koreografált mozgássorok, gyermektánc koreográfiák; egyszerű történetek, mesék állóképek (rögzített mozdulat), képsorok (mozdulat és mozgássor) előadásával csoportban és egyénileg.</p>	<p>Kétnegyedes ütemben egyszerű motívumok kitáncolása tapsra, zenére. Etűdök sorrendiségének ellenőrzése.</p>	<p><i>A motorikus emlékezet működése a koreografált mozgássorok bemutatásakor, a kreatív produktum létrehozása a mozgáskészlet kifejező alkalmazásával.</i></p>
<p>Vízhez szoktatás, az úszás technikai alapjai. – a létesítményhelyzettől függően egy úszásnem választása (mell vagy hátúszás) előkészítő gyakorlatok szárazföldön (rávezető és célgyakorlatok); a vízhez szoktatás alapgyakorlatai (vízbe fújás, vízben mozgás, víz alá merülés, szemnyitás a víz alatt, lebegés, versengések a fenti gyakorlatokkal, labdával, eszközökkel, egyéb játékok, pl. halacszkázás; siklás hason, háton; siklás kar- és lábtempóval és azok összekötésével; siklás levegővétellel; úszási kísérletek.</p>	<p>A siklás távolsága, a víz alatt tartózkodás ideje, az úszási kísérlet hossza a mérhető sportági jellegnek megfelelően.</p>	<p><i>Vízbiztos, automatizált cselekvések, használhatóság az úszásoktatásban történő előrelépésben.</i></p>

<p>Higiéniiai, egészségvédelmi ismeretek, feltárása, növelése. Az öltözék, az egyéni felszerelés gondozása; tisztálkodás az óra után; balesetvédelmi alapismeretek; edzés a természetben; csoportos kirándulás, hógolyózás, az időjárásnak megfelelő öltözködés; a közlekedés és a környezetvédelem legalapvetőbb szabályai szerinti cselekvések begyakorlása.</p>	<p>Felszerelés ellenőrzése, önellenőrzése. Közlekedés akadálypályán.</p>	<p><i>A foglalkoztatás hatására ellenállás a megbetegedésekkel szemben, balesetmentes mozgáscselekvések; a szabad levegőn végzett testmozgáshoz valós természetes hozzáállás, alkalmazkodás hideghez, meleghez.</i></p>
--	---	---

A rendelkezésre álló időkeret elosztása:

alaki képzés	5
előkészítő gyakorlatok és gimnasztika	15
járások, futások, ugrások, dobások, versenyek	20
támasz-, függés- és egyensúly-gyakorlatok	15
labdás gyakorlatok-játékok, versenyek, mérkőzések	20
mozgásos kifejező-, speciális- képességfejlesztés	15
egyéb képesség-, készségfejlesztés	10
úszás (2. tanévben) az arányok szükséges átalakításával	-
	100 %

3-4. ÉVFOLYAM

A tantárgy korosztályra lebontott céljai			
Egészség	Edzettség, teherbírás	Sport- és mozgáskulturális tanulás	Pozitív személyiségfejlődés
Elsődleges célok és feladatok			
A testkultúra oktatásának folyamata magától érthetően épüljön be az életritmusba. A gerincoszlop tartó erejének megszilárdítása.	A harmonikus testi és szellemi fejlődés, edzettség növelése a testmozgással járó testi és lelki terhekhez való alkalmazkodási folyamatok során, erőfeszítések által.	A begyakorolt keretek közt a mindenféle mozgáskoordinációs képességek fejlesztése. A sportági mozgásrendszerek játékos előkészítése örömet, szórakozást jelentő tanítási-tanulási folyamatban.	Az egész gyermek fejlesztése szabálykövető tanulási, játék, sport és versenytapasztalatok által, a sikerélmény motivációjával, a külső és belső értékeléssel összhangban, a nemi azonosságtudat kezdődő megfogalmazása mellett.

Konkretizált tantervi célok és feladatok			
<p>A mozgékonyág fenntartása és az aktív élet rutinja mellett a szükséges testnevelés tantárgy szempontú szervezeti, higiéniai és formai elvárásoknak megfelelés szokás szintjére emelkedjen.</p> <p>A prevenció fogalmának kiteljesítése, megértése, alkalmazása a mindennapokban a családdal együtt.</p> <p>A szabad természetben végzett mozgásformák rekreációs előnyeinek rendszerezése tanári közreműködéssel.</p> <p>A gerinctorna több mozgásformát tartalmazó gyakorlatainak rendszerbe foglalása, a növekedés során a deformitások, rendellenességek feltérképezése, a korrekció természetes elfogadása.</p>	<p>A fájdalom, a fáradtság, félelem személyes korlátok meghaladása, a saját határok leküzdése, a munkabírás, mint testkulturális érték tisztelete.</p> <p>Az edzettség követése, a saját fejlődés iránti elkötelezettségre való igény kialakítása a visszatérő mérésekkel.</p> <p>A lelki és fizikai gyengeségek folyamatos megfogalmazása, felzárkózási programok aktuális használata ön- és családi kontroll mellett.</p> <p>A szellemi teljesítményre ható edzés hatása pozitív vonatkozásainak rendszerezése egyszerű tudományos ismeretterjesztő magyarázatokkal, személyes példák bemutatásával.</p>	<p>A nemek tekintetében a terhelés adagolása még nem válik külön, de előfordulnak biológiai érésbeli jelentős különbségek. Továbbra is súlyozottan a mozgáskoordinációs képesség fejlesztése a cél.</p> <p>A növekvő mozgásfegyelem segítségével az izomérzékelés, a statikus és dinamikus egyensúlyozás, a jelre való gyors reagálás változó szituációkban, ritmus érzékelés és visszaadása, a térben a saját és idegen testmozgás viszonyainak érzékelése, ciklikus és aciklikus mozgások, a labdás ügyesség fejlesztése.</p> <p>A lazaság, tágasság fenntartása, kontrollja mellett a nagy izmok erősítésének igen óvatos elindítása.</p>	<p>Az egyéni fejlődési és nemi sajátosságokkal való szembenézés, az önértékelési eljárásokban való jártasság megszerzése.</p> <p>A nyílt és kulturált kommunikáció gyakorlata, viták, összeütközések kezelésének, konstruktív mintáinak bemutatása.</p> <p>A pozitív hozzáállást mutassanak (főleg a fiúk) a szabálykövető versenyzésben, a fiú-lány együttműködésben (pl. táncok esetén), és a gyengébb képességűek felzárkózásában, segítségével.</p> <p>A testkulturális ideál tulajdonságainak rendszerezése: Milyen az olimpiai bajnok?</p>

Képzési tartalom és metodika

A szocializációs folyamatokban, nevelésben a nemek elkülönülése megindul, ezt szem előtt tartva a tananyag lehet azonos, fizikailag még általában egyforma a terhelhetőség

Módszertanilag javasolt a tanári nyugalom, az erős személyes kapcsolódás. A pozitív megerősítés, dicséret mellett az önkontroll, önértékelés, önfegyelem vegye át a gyakori jutalmazás helyét. A csoportok spontán alakulhatnak, az extrém megnyilvánulásokat kezelni kell szelíd türelemmel. A szabályok betartásában egyéni elszámoltathatóság legyen, a siker lehet egyéni és közös is. A többletmunka elvégzése csak a jutalom fogalmához kapcsolódjon.

Fejlesztési témakörök, tartalmak, kulcsfogalmak	Ellenőrzési, értékelési lehetőségek	Kimeneti követelmények (pszichomotoros, kognitív, emocionális)
<p>Alaki képzés Az órakezdés megszokott alaki rendjének automatikus gyakorlása (soralakítás, igazodás, köszönés, jelentésadás, balesetmentesítés – ráógumi, karóra, ékszerek, cipőfűző stb.); alaki mozgássorok automatizálása; testfordulatok helyben; kétsoros vonal, kettes oszlop; vonalból oszlopba alakulás; menet megindítása megállítása egyes és kettes oszlopban; járás helyben és átmenet járásba és vissza; vonalból, oszlopból köralakítás; nyitódás, zárkózás, távköz; játékok a kialakult készségek alkalmazásával.</p>	<p>Állandó megerősítést követően a gyorsaság elérése csoportos játékos és versengő feladatokkal a tiszta formák dicsérete; önellenőrzési feladatok elvégzésének verbális és non verbális bemutatása (verses forma, gesztusok felerősítése stb.)</p>	<p>A tanult tanári terminológiához tartozó motoros válaszreakciók előhívása az elvárásoknak megfelelően; az órakezdés rendjének tudatos, önkontroll szabályozta megfelelés; a kialakított verbális (a helyes nyelv használatot megkövetelve) és non verbális kommunikációs formák betartása; balesetmentesen, másokra való tekintettel célszerűen közlekedés a tornatermi (udvar stb.) térben.</p>
<p><u>Egyszerű alapformájú 1–8 ütemű gimnasztika, esetleg rövidebb gyakorlatsorra kapcsolva, statikus egyensúlyviszonyok gyakoroltatása talajon és szereken is.</u> A fogalmak bővítése, a mozgásképzés megértése és motoros rögzítése; 1-8 ütemű egyszerű szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok; helyes, kontrollált testrés- és testtartással rövid sorokká alakítva, törekedve a folyamatos ütemtartásra; egyszerű 1-8 ütemű kéziszer társas-, bordásfal-, padgyakorlatok;</p>	<p>A verbális formák számonkérése a mozgással párhuzamosan. A helyes testtartással végzett mozgássor bemutatása egyénenként, lehetőleg tükörnél (kép és önkontroll).</p>	<p>A diák által értelmezett és használt terminológia jelentős bővülése, mozgásos cselekvések végzése, szervezése esetén önálló használ. A tanári, önálló és társ által közvetített hibajavítás irányításának követése.</p>

<p>utánzó gyakorlatok, játékok helyes tartással; ritmikai és dinamikai variációkkal a 8 ütemben; 1-4 ütemű tartásjavító, gerinc deformitást megelőző, korrigáló gyakorlatok; a helyes testrész-, testtartás alkalmazása a gyakorlatokban, esetenként tükörnél (kép és önkontroll) tükrözések bonyolultabb térirányokkal; a verbális formák gyakorlása páros gyakorlatoknál, egymás tanítása egy-két elemi helyzetet, mozgást megfogalmazva.</p> <p><u>Játékos testtartást javító feladatok és játékok, talpboltozatot erősítő testgyakorlatok.</u> A még erős utánzási motiváltság segítségével pozitív hangulatú, játékos izolált izomzati erősítés a célnak megfelelően</p>	<p>„Kis gerinctorna” 3-4 gyakorlat összeállításával, szülőkkel együtt is gyakorolva (cicahát, gyíkhelyzet, macskatalp stb.)</p>	<p>A változatos térirányokban való tükrözés képessége.</p> <p>A tartási rendellenességek prevenciók megközelítése otthoni gyakorlatokkal, saját (családi) felelősséggel is</p>
<p><u>Rövid távú vágtafutások, gyors futások irányváltoztatással.</u> Járások változó ritmusban és ritmustartással, változó távokon és irányokkal; hátrafelé, ütem- és lépéshossz-szabályozással, oldalirányban keresztlépéssel, magas térdemeléssel; szituációs formában („mintha” mozgások); rövidtávú gyors futások (10-40 m), saját tempóban 60 m-en; gyors futások irányváltoztatással-, térformák alakításával, követésével 10-80 m-en; vezényszóra, követéssel, bekötött szemmel verbális és érintéses társvezetéssel; futás térformákban; egyszerű futóiskolai gyakorlatok;</p> <p><u>Hosszú távú futások saját tempóban.</u> Futás saját tempóban (2-3000 m lányok, 4-5000 m fiúk);</p>	<p>A versengés élményének értékelése; egyéni különbségek megállapítása; ismerkedés a mérhetőséggel, objektív eredmény rögzítése 10-30 m-en.</p>	<p><i>A megfelelő mozgástechnika alkalmazása a különféle futásoknál;</i> <i>a tanult tananyaggal való elszámoltatásnál n egyéni, számszerűsített fejlődés.</i></p>

<p><u>Fogó játékok, különböző sor- és váltóversenyek, fokozatosan nehezedő szabályokkal</u> A szabályok megértése, a kérdéses kultúrájának kialakítása, a szabályok etikai vonatkozásai (előny szerzés, becsületesség, a kudarc elviselése stb.), önkontrollra kondicionálás</p>	<p>Szabályok verbális elszámoltatása; önértékelés a mások értékelésének túlsúlya helyett a játékban alkalmazott motoros, emocionális teljesítmény mentén.</p>	<p><i>Erősödő önfegyelem a saját gyengeségek legyőzésében, a versengésben a játékszerep feltétel nélküli szerep elfogadása, szabály betartása, kudarc elviselése, együttműködés a társakkal és a tanár és esetenként a társak irányító, bírói szerepének elfogadása.</i></p>
<p><u>Rövid idejű, fokozatosan növekvő erőszükséglet jellegű szökdelések, ugrások saját erőbeosztással.</u> Ugrások egy-, váltott-, páros lábon 5-30 mp-ig saját beosztással; fel-, le-, átugrások változatos terepen; távolba és felfelé ugrások megkülönböztetése az erőközlés irányát tudatosan irányítva; mindkét a két láb váltott használata az elrugaskodáskor; áthajtási technikák különféle módokon ugrókötéllal (előre, hátra, keresztezve, hosszú kötél alatt szövegmondással csoportosan, párban, egyénileg); szökdelő és ugró játékok filcen, szivacsba. <u>Egy- és kétkezes dobások, hajítások, vetések kis súllyal (gyorsító fejlesztése).</u> Gyorserejű célbadobások kis súlyú szerrel távolságba függőlegesen és vízszintesen, dobások két kézzel kis súlyú szerrel, vetések, hajítások helyből, kilépésből, 2-3 lépéses koordinált lendületszerzéssel; dobásformák mozdulatai különböző testhelyzetekből, bekötött szemmel. <u>Célzás álló és mozgó tárgy(ak)ra, vízszintes és függőleges célirányokat képezve, a céltárgy mozgásának bonyolítása, a mozgás sebességviszonyainak variálása, a kiszámíthatatlansági tényezők növelése.</u> <u>A futások, ugrások, szökdelések, dobások alkalmazása egyéni, sor</u></p>	<p>Áthajtások időre; önálló kombináció bemutatása, otthoni gyakorlási lehetőség (házi feladat) után; koordinált szökdelési feladatsor egyéni variációkkal diagnosztikus mérése. A dobásformák fogalmi és mozgásos azonosságának ellenőrzése. Célbadobó versenyek.</p>	<p><i>A természetes mozgások területén elfogadhatóan jó végrehajtási technika, harmonikus, gazdaságos izommunka, más-más gyakorlati variációban alkalmazhatóság, siker az egyéni variálás során.</i> <i>Az alapttechnikák, mozgásstílus pontos rögzítése.</i> <i>A dobásformák megkülönböztetése, képi megjelenése.</i></p>

<p><u>és váltóversenyekben, testnevelési játékokban</u></p> <p>Kidobó-, fogyasztó-, döngető-, bombázó-, halászó-, fogó-, szituációs játékok.</p> <p><u>Támasz-, függés és dinamikus egyensúlygyakorlatok, egyéb természetes gyakorlatok.</u></p> <p>Kúszások, mászások, egyéb természetes mozgások; helyváltoztatás utánzó gyakorlatokkal (kutyafutás, pókjárás, sánta róka, főkajárás, nyuszi ugrás stb.); helyváltoztatás vízszintes és rézsútos, különböző keménységű felületeken, labdakezelés közben is változatos téri tájékozódással; statikus gimnasztikai gyakorlatok helyzetmegtartó gyakorlása talajon és nehezített körülmények között (padon, zsámolyon, szekrénytetőn, vonalon, keskeny felületen, padlón, filcen, szivacsban, bekötött szemmel stb.) tornászos tartással; járások, helyváltoztatások, előre-hátra, fel-le, nehezített körülmények között; hely és helyzetváltoztatások bizonytalan egyensúlyi helyzetben; a tornászos tartás mellett (lányoknál a legelőnyösebb életkor); gurulások, fordulatok fekvésben és állásban a test hossz tengelye körül; felugrások kéztámasszal szerekre; gurulóátfordulás előre-hátra különböző testhelyzetekből indulva és érkezőve; gurulóátfordulás előre-hátra-oldalra lejtős felületen.</p> <p><u>Torna sportági alaptechnikák</u></p> <p>Az 1–2. évfolyamon felsoroltak; bakugrás társon át; tarkóállás és zsugor fejállás 2 mp-ig és lábmozgásokkal; kézállási és kézenátfordulás oldalt kísérletek; előbbi bordásfalnál önállóan és társ segítségével; az előre és hátra bukfenceknél a kéz-</p>	<p>Versenyek, az eredményhirdetés szokásainak, formáinak megkövetelése.</p> <p>Versengések utánzó gyakorlatokkal.</p> <p>A gyorsaság, fürgeség dicsérete.</p> <p>A pontos, fegyelmezett megoldások, a „tornászosság” jutalmazása.</p> <p>Visszatérő, egyszerű, lazaságot kontrolláló önellenőrzési feladatok.</p> <p>Bemutatók társak előtt, alaptechnikák értékelése differenciált ütemben.</p>	<p><i>A pillanatnyi koncentráció alkalmazása.</i></p> <p><i>A mozdulatok tiszta formáinak alkalmazása a játékokban, versengésekben.</i></p> <p><i>A körülményeknek, szituációnak legjobban megfelelő mozgásos cselekvéstípus alkalmazása.</i></p> <p><i>Helyes téri tájékozódás a hosszanti és a kereszt tengely körüli forgásokban és a térirányokban</i></p> <p><i>A tanult tananyag elsajátításában fejlődés felmutatása, a gyakorlás és siker összefüggései tapasztalásán át.</i></p>
---	--	---

<p>és lábtámasz közötti távolság növelése; mellső mérlegállás; bátorugrás; függőleges repülés számolýról és 2-3 részes szekrényről; fordulatok; 2-3 részes szekrényre felugrás kéztámaszon át.</p> <p>Akadálypályák leküzdése a változatos térirányok, magasságokhoz, mélységekhez, felületekhez stb. alkalmazkodó mozgáscelekvésekkel.</p>	<p>Akadálypályán időre, helyezésre, pontos kivitelre kiterjedő ellenőrzés.</p>	<p><i>Erősödő önfegyelem a saját gyengeségek legyőzésében, a gyakorlásban.</i></p> <p><i>Célszerűen összerendezett mozgások az akadályversenyeken való alkalmazás során.</i></p>
<p><u>Rúd-, kötélmászás fokozódó gyorsasággal; mászóversenyek.</u> 2-5 fogással fokozódó gyorsasággal, mászások; versenyek, függőgyakorlatok tornaszereken, természetes akadályokon; függőállásba, függésben tovahaladás; vándormászás bordásfalon növekvő távolsággal.</p>	<p>A mérhető, megtett út, önmagához mért fejlődés; esetenként már versengő helyzetben.</p>	<p><i>A technikákban, a gyorsaságban és a függesztő öv funkcionális fejlődésében felmutatható előrelépés.</i></p>
<p><u>Nehezédő labdakezelési gyakorlatok kézzel és lábbal, sor-, váltóversenyek részeként is gyakoroltatva; labdakezelés elmélyítése. A cselezés, a másik társ mozgással való becsapásának tanítása.</u></p> <p>Nehezített labdakezelési gyakorlatok (egy-két) kézzel. Labdakezelés nehezített körülmények között, különböző távolságokba és magasságokba, egyénileg és társsal, váltakozó tempóban; guruló, mozgó labda elfogása; a mozgás sebességviszonyainak variálása; a kiszámíthatatlanság, állandóan változó helyzet megteremtése által a helyzetfelismerés alkalmainak növelése; labdakezelés osztott figyelemmel pl. szövegmondás, számsor stb. közben sorban, körben, párban, a látás korlátozásával; különböző sebességgel repülő, guruló, pattogó különböző fajtájú labdák elfogása, kezelése.</p>	<p>Önellenőrzésre is alkalmas labdatechnikai gyakorlatok időszakos bemutatása.</p> <p>A rontások okainak önértékelésre alapuló megfogalmazása.</p>	<p><i>Biztonságos, automatizált labdakezelés.</i></p> <p><i>A bővülő labdatechnikai készlet célszerű alkalmazása egyszerűsített sportjátékokban. a játékok szabályainak automatikus alkalmazása.</i></p>
<p><u>Tanulási, testgyakorlási-edzési anyag ágyazása játékokba, testnevelési játékokba, sportágakat előkészítő, egyszerűsített szabályú játékokba.</u></p>	<p>Versenyek; a csoporttal, csapattal való együttműködés</p>	<p><i>A testkulturális elemek mind ösztönös, mind nyílt utánpótlást követő visszaadása versenyhelyzetben.</i></p>

<p>Bonyolultabb testnevelési játékokba, sor- és váltóversenyekbe szerek nélkül és szerekkel (labdával); küzdő feladatok párokban; a küzdősportágak elemi sportági alapttechnikái, (természetes mozgások); versengések a gyors reagálás, helyzetfelismerés, a helyzetnek megfelelő cselekvésbiztonság fejlesztésére;</p> <p><u>Eszközhasználatú sportági technikák tanulása (labda, karika, szalag, kislabda stb.) a gyermek méreteihez és erejéhez igazodó szersúly kiválasztásával; sportágot előkészítő játékok tanulása</u></p>	<p>megerősítése, önértékelési eljárásokkal is a versenyben elért eredmények jutalmazása; egyszerűsített labdás játékok csapatokban.</p> <p>Megerősítés.</p>	<p><i>A bővülő technikai és labdatechnikai készlet célszerű, gyors alkalmazása a sportági jellegű feladatokban, labdajátékokban.</i></p>
<p><u>Tanulási, testgyakorlási-edzési anyag kreatív játékokba, gyermektáncokba</u></p> <p>Mozgás és zenei ritmus összehangolása, négynegyedes és háromnegyedes ritmusgyakorlatok tapssal, topogással, dobogással, járással, futással, ugrással.</p> <p><u>Rövidebb, egyszerű mozgásrendszerű koreográfiák betanulása</u></p> <p>Gyermek-, népi játékok, táncok, gyermekmondókákra, gyermekversekre, mesés gyermekdalokra épülő táncmotívumok, etűdök és koreografált mozgássorok, gyermektánc koreográfiák; egyszerű történetek, mesék állóképek (rögzített mozdulat), képsorok (mozdulat és mozgássor) előadásával csoportban és egyénileg; a táncstílus követése.</p>	<p>Négynegyedes, háromnegyedes ritmusban bonyolultabb motívumok kitáncolása tapsra, zenére.</p> <p>Koreográfia bemutatása iskolai programon, szülők előtt.</p> <p>Tánc házszerű utánnzással történő folyamatos táncolás.</p>	<p><i>A motorikus emlékezet működése a koreografált mozgássorok bemutatásakor.</i></p> <p><i>A kreatív produktum létrehozása a mozgáskészlet kifejező alkalmazásával.</i></p> <p><i>Az esztétikus, stílusos előadás képi megjelenése, „nézhetőség”.</i></p>
<p><u>Az úszás technikája, két biztonságot nyújtó úszásnem megtanulása. (létesítményhelyzettől függően) mell-, hát-, vagy gyorsúszás</u></p> <p>Előkészítő gyakorlatok szárazföldön (rávezető és célgyakorlatok); a vízhez szoktatás alapgyakorlatai (vízbe fújás, vízben mozgás, víz alá merülés, szemnyitás a víz alatt, lebegés, versengések a fenti gyakorlatokkal, labdával, eszközökkel, egyéb játékok pl.</p>	<p>Szabad és kötött technikájú úszások távolságának mérése.</p> <p>A bátorság dicsérete.</p>	<p><i>Vízbiztos, automatizált cselekvések, használhatóság az úszásoktatásban történő előrelépésben.</i></p>

halacszkázás; siklás hason, háton; siklás kar- és lábtempóval és azok összekötésével; siklás levegővétellel; úszási kísérletek;		
<u>Egyszerűbb sportági technikai elemek tanítása (szertorna, RG, atlétikai jellegű technikai elemek).</u> A tanár képzettsége és a helyi adottságok függvényében az életkori adottságok, lehetőségek szigorú szem előtt tartásával a helyi tantervben megjelenítve (kerülve a túl korai specializációt, lelki és testi deformításokat).	Kisebb versenyek formájában a sportági jellegnek megfelelően.	<i>A tehetséggondozás elvárásainak megfelelés; az élsport iránti affinitás megerősödése, támogatása; a saját tehetség iránti felelősség tisztázása.</i>
<u>Higiéniai ismeretek növelése, szoktatás az alkalmazásukra</u> 1-2. évben tanultak további következetes gyakorlása; balesetvédelmi alapismeretek; felelősség a társnak nyújtott segítségadásban; a helyi adottságok függvényében edzés a természetben; csoportos kirándulás, hógolyózás, szánkózás, korcsolyázás, síelés, evezés, falmászás stb.; az időjárásnak megfelelő öltözködés; a közlekedés és a környezetvédelem legalapvetőbb szabályai szerinti cselekvések begyakorlása.	Felszerelés ellenőrzése, önellenőrzése. Közlekedés akadálypályán.	<i>A tisztaság, a fittség külső és fizikai megjelenése elfogadása értékeiként.</i> <i>A gyengébbek felkarolása, segítségadás feltétel nélkül.</i> <i>A foglalkoztatás hatására ellenállás a megbetegedésekkel szemben, balesetmentes mozgáscselekvések; a szabad levegőn végzett testmozgáshoz valós természetes hozzáállás, alkalmazkodás hideghez, meleghez.</i>

A rendelkezésre álló időkeret elosztása:

alaki képzés	3
előkészítő gyakorlatok és gimnasztika	15
járások, futások, ugrások, dobások	15
támasz-, függés- és egyensúly-gyakorlatok	12
mozgásos kifejező-, speciális- képességfejlesztés	10
sportági technikák és taktikák	20
egyéb képesség-készségfejlesztés, tn. játékok	25
	100%

MELLÉKLET

AZ ÁLTALÁNOS TANTERVŰ OSZTÁLYOK ÓRAKERETE AZ 1-8. ÉVFOLYAMON A 2007/08-AS TANÉVBEN

Tantárgy/évfolyam	1.	2.	3.	4.	5.*	6.*	7.	8.
Magyar nyelv és irodalom <i>Tánc és dráma modul</i>	8	8	8	6	3,5 0,5	3,5 0,5	3,5	3,5
Történelem és állampolgári ismeretek <i>Hon és népismeret modul</i> <i>Ember és társadalom, etika modul</i>					2 0,5	2 0,5	1,5 1	2
Idegen nyelv				3	3	3	3	3
Matematika	5	5	5	5	3	3,5	3,5	4
Informatika				1	1	1	1	1
Környezetismeret	1	1	1	1,5				
Természetismeret					2	2		
Földrajz							1,5	1,5
Biológia <i>Egészségtan modul</i>							1,5	1 0,5
Fizika							1,5	1,5
Kémia							1,5	1,5
Ének-zene	1	1	1	1	1	1	1	1
Rajz <i>Mozgóképek és média modul</i>	1	1	1	1	1	1	1	0,5 0,5
Technika és életvitel	1	1	1	1				
Testnevelés és sport	3	3	3	3	2,5	2,5	2,5	2,5
Osztályfőnöki					1	1	1	1
<i>Kötelező óraszám összesen:</i>	20	20	20	22,5	22,5	22,5	25	25

*=Az 5. és 6. évfolyamon csak emelt szintű ének-zenei osztályok indulnak.

**AZ EMELT SZINTŰ ÉNEK-ZENEI OSZTÁLYOK ÓRAKERETE AZ 1-8. ÉVFOLYAMON
A 2007/08-AS TANÉVBEN**

Tantárgy/évfolyam	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Magyar nyelv és irodalom <i>Tánc és dráma modul</i>	7	7	7	6	3,5 0,5	3,5 0,5	3	3
Történelem és állampolgári ismeretek <i>Hon és népismeret modul Ember és társadalom, etika modul</i>					2 0,5	2 0,5	1,5 1	2
Idegen nyelv				3	3	3	3	3
Matematika	5	5	5	4	3	3,5	3	3
Informatika				1	1	1	1	1
Környezetismeret	1	1	1	1,5				
Természetismeret					2	2		
Földrajz							1,5	1,5
Biológia <i>Egészségtan modul</i>							1,5	1,5 0,5
Fizika							1,5	1,5
Kémia							1,5	1,5
Ének-zene (emelt szint)	4	4	4	4	3,5	3	3,5	3,5
Rajz <i>Mozgóképek és média modul</i>	1	1	1	1	1	1	1	0,5 0,5
Technika és életvitel	1	1	1	1	1	1	1	1
Testnevelés és sport	3	3	3	3	2,5	2,5	2,5	2,5
Osztályfőnöki					1	1	1	1
<i>Kötelező óraszám összesen:</i>	20	20	20	22,5	22,5	22,5	25	25
Emelt szintű képzésben részesülő tanulók óraszám:	22	22	22	24,5	24,5	24,5	27,5	27,5

Az emelt szintű ének-zenei képzésben szereplő plusz óraszámokat a „nem kötelező” órakeret terhére biztosítjuk. Erről a szülőket írásban tájékoztatjuk és nyilatkoztatjuk.

